



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
UNIVERSITY OF PELLOPONNESE

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Π.Μ.Σ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΠΟΙΟΙ ΘΑ ΕΠΩΦΕΛΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΠΟΙΕΣ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.»

Καρδάρης Βασίλειος

ΑΜ : 11035

Επιβλέπων καθηγητής : Θωμάκος Δημήτριος

ΤΡΙΠΟΛΗ, 8/1/2013

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή του τμήματος Οικονομικών Επιστημών Κ. Θωμάκο Δημήτριο για την πολύτιμη βοήθειά του όσον αφορά στην ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας. Χωρίς τις πολύτιμες συμβουλές του και την καθοδήγησή του θα ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί.

*Αφιερώνω τη διπλωματική εργασία
πρωτίστως στην οικογένεια μου και στη Χρύσα που μου συμπαραστάθηκαν σε όλη τη
διάρκεια των σπουδών μου.*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να αναδείξει το ποιοι πραγματικά θα επωφεληθούν από την έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωζώνη και τα φυσικά επακόλουθα αυτής της ενέργειας. Αναφερόμαστε στο έγινε κατά τη διάρκεια των 10-12 τελευταίων ετών στην Ε.Ε και στις χώρες της ζώνης του ευρώ, με κύριο άξονα την ελληνική πραγματικότητα στους τομείς της παραγωγικότητας, της ανάπτυξης και των επενδύσεων. Ευρύτερος σκοπός είναι η ανάλυση των ενεργειών που έγιναν από διαφορετικές πλευρές, και με γνώμονα την οικονομική θεωρία και την ανάλυση εμπειρικών και ποσοτικών αποτελεσμάτων, να επιδοκιμάσουμε ή να αναιρέσουμε οικονομικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν (μνημόνιο- σύμφωνο σταθερότητας), αλλά και να καταθέσουμε την δική μας πρόταση για την βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης. Επιπρόσθετα, το ζήτημα του ενιαίου νομίσματος ή η επιστροφή στη δραχμή είναι στον κύριο άξονα της ανάλυσης, καταλήγοντας στο συμπέρασμα του τι είναι προτιμότερο τελικά για την Ελλάδα να πράξει.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1.1 Είσοδος της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ έως και την ένταξή της στην Ο.Ν.Ε...1-4

1.2 Ευρωζώνη και Αντίλογος.....5-6

1.2.1 Πλεονεκτήματα που αποκομίζονται από την είσοδο στην ευρωζώνη.....7

1.2.2 Ελλάδα και οικονομική κρίση.....8-11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Παραγωγικότητα Στην Ελλάδα.....13-14

2.2 Εμπορικό ισοζύγιο.....15-17

2.3 Δημοσιονομική πολιτική της Ελλάδας.....17-18

2.4 Οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη.....18

2.4.1 Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης.....18-19

2.4.2 Διαθέσιμο εισόδημα.....19-23

2.5 Άμεσες ξένες επενδύσεις.....23-24

2.5.1 Α.Ξ.Ε στην Ελλάδα.....24-26

2.5.2 Λόγοι μη προσέλκυσης Α.Ξ.Ε.....26-28

2.6 Δείκτης οικονομικής εμπιστοσύνης.....29-32

2.7 Κλειστά επαγγέλματα στην Ελλάδα.....32-34

2.8 Φυγή κεφαλαίων και πρόβλημα ρευστότητας.....34-35

2.9 Τραπεζικό σύστημα.....36-38

2.9.1 Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών.....38-39

2.9.2 Συγχώνευση τραπεζών.....	39-40
--------------------------------	-------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Παραγωγικές επενδύσεις.....	43
3.1.1 Ανταγωνιστικότητα στην Ελλάδα.....	44-45
3.1.2 Εξαγωγές στην Ελλάδα.....	45-49
3.2 Ανεργία και απορρόφηση εργατικού δυναμικού.....	49-51
3.2.1 Ανεργία στην Ε.Ε.....	51-52
3.2.2 Αντιμετώπιση της ανεργίας.....	52
3.3 Προσφορά και ζήτηση στην Ευρωζώνη.....	52-58
3.4 Φορολογική πολιτική στη ζώνη του ευρώ.....	58-73
3.5 Ελλάδα και μνημόνιο.....	73-75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Συνέπειες εξόδου από τη ζώνη του ευρώ για την ελληνική οικονομία.....	78-80
4.2 Συνέπειες εξόδου από τη ζώνη του ευρώ για την υπόλοιπη ευρωζώνη.....	81-82
4.3 Ποιοι επωφελήθηκαν από τη νομισματική ένωση.....	83-87
4.4 Ποιοι θα επωφεληθούν από την έξοδο της Ελλάδας από τη νομισματική ένωση.....	87-88
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	88-90

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	91-92
--------------------------	--------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται ιστορικά στοιχεία από την είσοδο της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ και μετέπειτα στην Ευρωζώνη. Επιπρόσθετα, αναφέρονται τα πλεονεκτήματα που αποκομίζει η Ελλάδα από την είσοδό της στη Νομισματική Ένωση και η πορεία προς την οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2009.

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- ▶ *Οικονομικά η Ελλάδα είναι στο χείλος της καταστροφής. Τώρα θα πρέπει να υποκύψει στην τρομερή αναξιοπρέπεια να θέσει τα έσοδά της σε εξωτερικό έλεγχο, για κάποιον καιρό τουλάχιστον... Η διαφθορά της Ελληνικής πολιτικής, οι προσωπικές διαμάχες που «άρπαζαν» την θέση της κυβέρνησης, το σύστημα των προνομίων έφεραν το φυσικό τους αποτέλεσμα...»*

Πηγή:New York Times, 3/10/1897

1.1.1 Είσοδος της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ έως και την ένταξή της στην Ο.Ν.Ε

Το 1979 καθιερώνεται το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ), με σκοπό τη σύνδεση των Ευρωπαϊκών νομισμάτων μεταξύ τους, καθώς επίσης την αποτροπή μεγάλων διακυμάνσεων ανάμεσα στις αντίστοιχες τιμές τους. Τα κράτη – μέλη έπρεπε να περιοριστούν σε στενό περιθώριο διακυμάνσεων της τάξης του 2,25 % εκατέρωθεν μιας τιμής αναφοράς. Αυτή η τιμή αναφοράς ονομάστηκε Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU) και σταθμίστηκε ανάλογα με το μέγεθος των οικονομιών των κρατών – μελών.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, οι επιμέρους αγορές έρχονται πιο κοντά με τις γειτονικές τους, βάζοντας τα θεμέλια για την ενιαία αγορά. Παρόλα αυτά, το διεθνές εμπόριο δυσχεραινόταν από το ρίσκο των ισοτιμιών και τα αυξημένα κόστη των συναλλαγών δημιούργησαν τις πρώτες σκέψεις για την δημιουργία ενός κοινού νομίσματος. Τον Φεβρουάριο του 1986, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Jacques Delor θεσπίζει την ΕΕΠ(Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη), σκοπός της οποίας ήταν η άρση των θεσμικών και οικονομικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών και έθεσε τους στόχους για μια κοινή Ευρωπαϊκή αγορά.

Το 1990 καταργούνται οι έλεγχοι συναλλαγματικών ισοτιμιών, απελευθερώνοντας με αυτό τον τρόπο τις κινήσεις κεφαλαίων εντός της ΕΟΚ. Στη συνέχεια και συγκεκριμένα το 1992 με την ψήφιση της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία συμπεριελάμβανε κριτήρια οικονομικής σύγκλισης για την υιοθέτηση κοινού νομίσματος, η ΕΟΚ μεταμορφώνεται στην έως σήμερα Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπρόσθετα, τους γενικούς στόχους της συνθήκης του Μάαστριχτ αποσαφηνίζει το Συμβούλιο της Κοπεγχάγης και τα κριτήρια που πρέπει να πληροί μια υπό ένταξη χώρα στην Ε.Ε.

Το Σεπτέμβριο του 1995 λαμβάνει χώρα η Σύνοδος Κορυφής της Μαδρίτης, στην οποία Η Γερμανία υποστήριξε την αλλαγή του νομίσματος από ECU σε ευρώ. Προβλέπεται μάλιστα σε αυτήν και μια μεταβατική περίοδος ανάμεσα στη λογιστική καθιέρωση του νομίσματος και τη χρήση του στις συναλλαγές, η οποία έπεται.

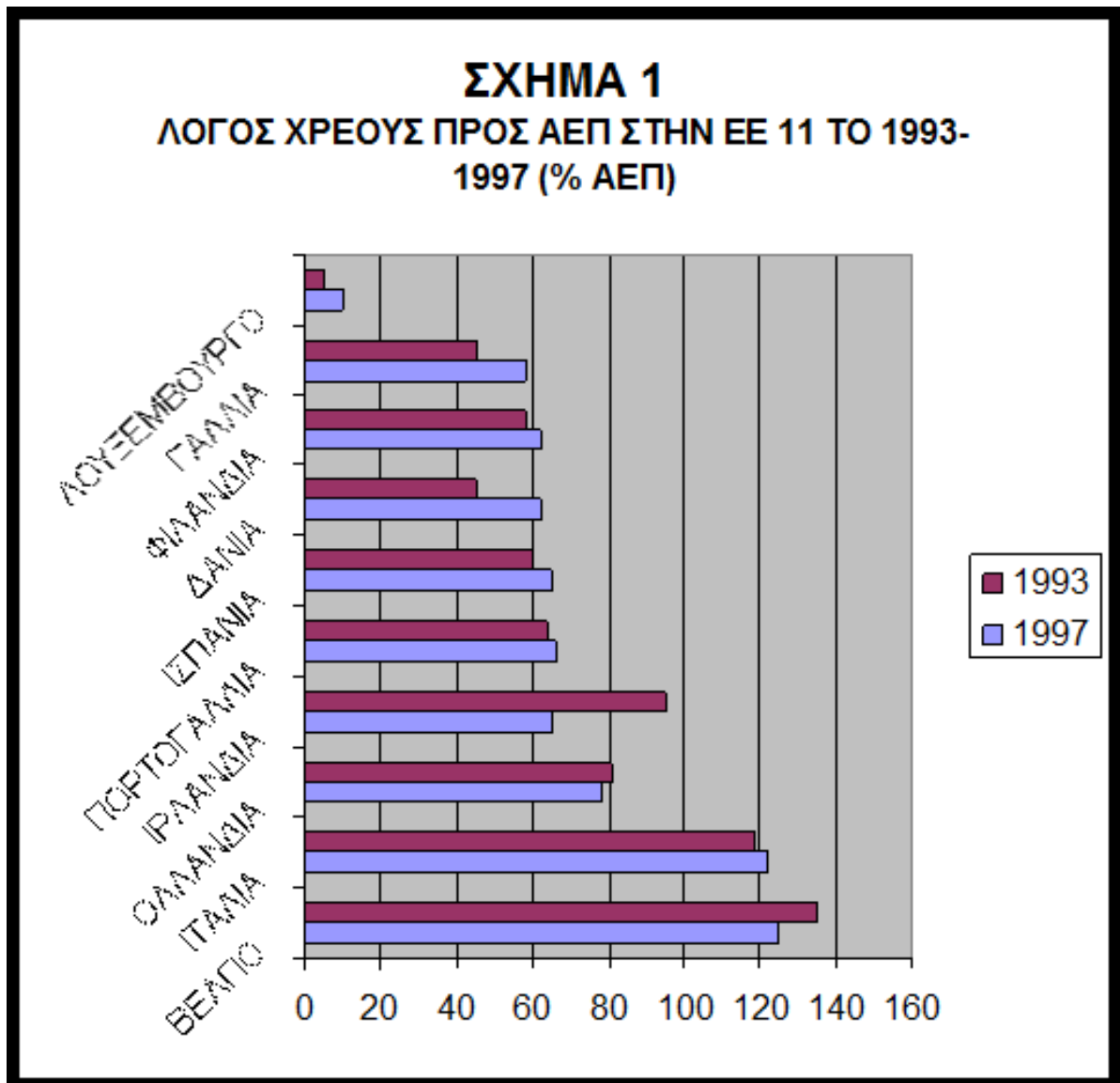
Ακόμα, δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα, πρόδρομο της Ε.Κ.Τ. Τον Ιούνιο του 1997, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Άμστερνταμ ήρθε σε συμφωνία για το Σύμφωνο Σταθερότητας και δημιούργησε το ΜΣΙ ΙΙ, που θα διαδεχόταν το ΕΝΣ και το ΜΣΙ μετά την κυκλοφορία του ευρώ. Τον επόμενο χρόνο, το Ε.Σ επέλεξε 11 χώρες να υιοθετήσουν το ευρώ το 1999, γεννώντας παράλληλα την Ε.Κ.Τ, με σκοπό να χαράξει τη νομισματική πολιτική για την Ε.Ε και να επιβλέπει τις δραστηριότητες του Ε.Σ.Κ.Τ των εθνικών τραπεζών που θα έθεταν σε εφαρμογή τις αποφάσεις της Ε.Κ.Τ και θα βοηθούσαν τις πρώτες χώρες να ικανοποιήσουν τα κριτήρια σύγκλισης. Τα κριτήρια περιλαμβάνουν 4 βασικές υποθέσεις:

- Οι ισοτιμίες του νομίσματός της πρέπει να παραμείνουν μέσα στην ζώνη που ορίζει ο ΜΣΙ για δύο τουλάχιστον χρόνια.
- Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια δεν μπορούν να είναι ξεπερνάνε κατά περισσότερες από δύο εκατοστιαίες μονάδες τα επιτόκια των τριών πιο αποδοτικών κρατών-μελών.
- Ο πληθωρισμός πρέπει να είναι κάτω από μια τιμή αναφοράς (μέσα σε 3 χρόνια οι τιμές δεν πρέπει να ξεπερνάνε κατά περισσότερο από 1,5% τις αντίστοιχες του πιο αποδοτικού μέλους).
- Το δημόσιο χρέος πρέπει να είναι μικρότερο από το 60% του ΑΕΠ (ή να βαίνει προς αυτόν τον στόχο) και τα ελλείμματα του προϋπολογισμού μικρότερα από 3%.

Την 1/1/1999, υιοθετείται το ευρώ, με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες να «κλειδώνουν» την τελευταία μέρα του 1998. Αρχίζει λοιπόν μια ενιαία νομισματική πολιτική από την Ε.Κ.Τ και έτσι άρχισε η μεταβατική περίοδος των τριών ετών που θα έληγε την 1/1/2002. Στα μέσα του 2000, η Κομισιόν ανακοίνωσε ότι η Ελλάδα μπορούσε να ενταχθεί στο ενιαίο νόμισμα την 1/1/2001. Πλέον το ευρώ ήταν μια πραγματικότητα για 12 κράτη – μέλη, τα οποία αναφέρονται πλέον ως κράτη της ευρωζώνης και ήταν τα εξής : Αυστρία, Βέλγιο , Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία , Λουξεμβούργο, Ολλανδία , Πορτογαλία και Φινλανδία.

Στη συνέχεια έχουμε την προσθήκη της Σλοβενίας την 1/1 του 2007. Ακολουθεί η Κύπρος και η Μάλτα ακριβώς ένα χρόνο αργότερα. Τον Γενάρη του 2009 και του 2011 καλωσορίζονται στην Ευρωζώνη η Σλοβακία και η Εσθονία αντίστοιχα.

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται αναλυτικά οι ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων των χωρών με το ενιαίο νόμισμα, σύμφωνα πάντα με την τιμή που καθόρισε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά καθώς και ο λόγος χρέους των 11 πρώτων μελών κρατών της ευρωζώνης πριν τη δημιουργία της. Να σημειώσουμε εδώ πως η παράμετρος της συνθήκης του Μάαστριχτ που αφορούσε στο ότι το δημόσιο χρέος έπρεπε να μην υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ έτυχε πιο «χαλαρής» αντιμετώπισης όπως θα διαπιστώσουμε. Η ισοτιμία του εθνικού μας νομίσματος (δραχμής) σε σχέση με το ευρώ διαμορφώθηκε στις 340,75 δραχμές, ενώ το Γερμανικό φράγκο πλέον άξιζε 1,955583 ευρώ.



Σχήμα 1.1

Μπορούμε να διαπιστώσουμε πως οι χώρες που έχουν σήμερα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα κατά την συγκεκριμένη 4ετία (1993- 1997)¹, έχουν υψηλό δείκτη χρέους με την Ιταλία και το Βέλγιο να παρουσιάζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα. Ακολουθεί όπως φαίνεται χαρακτηριστικά η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία και η Ισπανία, με τις δύο τελευταίες αλλά και την Ιταλία να βρίσκονται σήμερα στο επίκεντρο των οικονομικών εξελίξεων, απασχολούν το σύνολο της ευρωζώνης και βρίσκονται σε πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής.

¹ Το 1997 είναι το έτος κατά το οποίο θα λαμβανόταν η απόφαση για το ποιες χώρες θα γίνονταν μέλη της ευρωζώνης.

ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΓΙΑ 1 ΕΥΡΩ
ATS Σελίνι Αυστρίας	13,7603
BEF Φράγκο Βελγίου	40,3399
CYP Λίρα Κύπρου	0,585274
DEM Μάρκο Γερμανίας	1,95583
ESP Πεσέτα Ισπανίας	166,386
EEK Κορώνα Εσθονίας	15,6466
FIM Μάρκο Φινλανδίας	5,94573
FRF Φράγκο Γαλλίας	6,55957
GRD Δραχμή Ελλάδας	340,750
IEP Λίρα Δημοκρατίας Ιρλανδίας	0,787564
ITL Λιρέττα Ιταλίας	1.936,27
LUF Φράγκο Λουξεμβούργου	40,3399
MTL Λίρα Μάλτας	0,4293
NLG Φιορίνι Ολλανδίας	2,20371
PTE Εσκούδο Πορτογαλίας	200,482
SIT Τόλαρ Σλοβενίας	239,640
SKK Κορώνα Σλοβακίας	30,1260

Σχήμα 1.2

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδας

1.2 ΕΥΡΩΖΩΝΗ - ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

«Υποστηρίζεται ότι η Ελλάδα αποκτά ισχυρό νόμισμα έναντι της ασθενούς δραχμής. Όμως στοιχειώδεις γνώσεις οικονομικών αρκούν για να δείξουν ότι η αξία ενός νομίσματος μιας χώρας αντανακλά την οικονομική της κατάσταση. Η δραχμή ήταν ένα ασθενές νόμισμα ακριβώς γιατί τόσα χρόνια ούτε ο ιδιωτικός ούτε ο δημόσιος τομέας κατάφεραν να δημιουργήσουν μια ισχυρή παραγωγική βάση. Η απλή λογική λέει ότι η εγκατάλειψη της δραχμής δεν πρόκειται να οδηγήσει στην οικοδόμηση μιας υγιούς παραγωγικής βάσης, απλά θα σημάνει την ακόμα μεγαλύτερη αδυναμία άσκησης αυτόνομης οικονομικής πολιτικής νομισματικής ή δημοσιονομικής.»Θωμάς Λέκκας, σε άρθρο του στο διαδίκτυο.

Η είσοδος της Ελλάδος στη ζώνη του Ευρώ, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης, είχε δημιουργήσει και αρκετές έντονες φωνές που εναντιώθηκαν σε αυτή την προοπτική. Αρχικά, η απώλεια αυτονομίας της νομισματικής πολιτικής και η παράδοσή της στα χέρια της Ε.Κ.Τ, ήταν ένα βασικό μειονέκτημα. Σύμφωνα με τους P. Krugman και M. Obstfeld² οι κυμαινόμενες ισοτιμίες έδωσαν στις εθνικές κεντρικές τράπεζες το δικαίωμα να ελέγχουν την προσφορά χρήματος και να επιλέγουν τον μακροχρόνιο ρυθμό πληθωρισμού. Βέβαια, το ερώτημα που γεννάται είναι αν η υποτίμηση των νομισμάτων αντισταθμίζει επί της ουσίας τις διαφορές πληθωρισμού μεταξύ των χωρών. Να προσθέσουμε εδώ πως ο πολύ χαμηλός πληθωρισμός σε κράτη με ισχυρή παραγωγή, όπως η Γερμανία δεν βοήθησε στην δημοσιονομική επέκταση το οποίο θα σήμαινε ταυτόχρονα την βελτίωση των όρων εμπορίου των καταναλωτών, και προφανώς την διάχυση της οικονομικής ανάκαμψης και στις υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης και γενικότερα της Ε.Ε. Σύμφωνα με την Destatis, παρατηρείται αύξηση του πληθωρισμού της Γερμανίας κατά το τρέχον έτος, ο οποίος εκτιμάται ότι θα φτάσει στο 2,2 %.

Επιπρόσθετα, σε περιπτώσεις ασύμμετρων οικονομικών κλυδωνισμών, η αντίδραση μεταξύ των χωρών – μελών δεν θα είναι η απόλυτα ικανοποιητική. Σύμφωνα με τον οικονομολόγο R. McKinnon³, θα μπορούσε η μεταβολή της παγκόσμιας προσφοράς χρήματος να μετριαστεί από έναν συμμετρικό και ορθότερο μηχανισμό νομισματικής προσαρμογής. Σύμφωνα με τον ίδιο, οι επεμβάσεις των κεντρικών Τραπεζών για την επιβράδυνση της ανόδου του αμερικάνικου δολαρίου, από το 1980 και έπειτα, περιόρισαν την προσφορά χρήματος χωρίς παράλληλα να υπάρχει συμμετρική αύξηση της αμερικάνικης προσφοράς χρήματος. Αυτό, είχε ως αποτέλεσμα την ακόμα μεγαλύτερη εμβάθυνση της κρίσης που ακολούθησε. Σύμφωνα με την θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών, το κοινό νόμισμα και η βασική υπόθεση ότι τα 17 κράτη – μέλη αποτελούν μια τέτοια περιοχή έχοντας επιτύχει την οικονομική αποτελεσματικότητα, ευνοούν την κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών, την εξάλειψη της αβεβαιότητας από τις συναλλαγές, αποφεύγοντας παράλληλα και το κόστος τους που υπάρχει για την συναλλαγή μεταξύ χωρών με διαφορετικό νόμισμα.

Συνεχίζουμε αναδεικνύοντας την άποψη που θεωρεί πως η Νομισματική Ένωση δεν συνεπάγεται την οικονομική και την πολιτική ενοποίηση. Δηλαδή, διατυπώνεται

² Διεθνής Οικονομική, θεωρία και πολιτική P.Krugman, M. Obstfeld (Μάρτιος 2011)

³ Ronald Mc Kinnon (An international Standard for Monetary Stabilization, Ουάσιγκτον D.C, 1984)

το ερώτημα για το κατά πόσο τα 17 μέλη της νομισματικής ένωσης αντιλαμβάνονται την ευρωπαϊκή αγορά ως ενιαία, με κοινούς οικονομικούς στόχους και σκοπό την ευρύτερη καθολική ανάπτυξη και ευημερία. Κάνοντας σε αυτό το σημείο μια μικρή αναφορά στα πεπραγμένα των 3 τελευταίων ετών, διαπιστώνουμε την έλλειψη ύπαρξης σχεδίου για την αντιμετώπιση της κρίσης και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Παρατηρήσαμε την άρνηση έκδοσης ευρωομολόγου από την πλέον πλεονασματική οικονομία της Ευρωζώνης, την Γερμανία, η οποία προτείνει με τη σειρά της μέτρα με κύριο άξονα την πειθαρχία και λιτότητα. Είναι όμως οξύμωρο το Ισπανικό κράτος να δανείζεται με επιτόκιο που αγγίζει το 7 % ενώ η Γερμανία να δανείζεται με αρνητικό επιτόκιο. Η έκδοση ευρωομολόγου θα αύξανε το επιτόκιο με το οποίο δανείζεται η Γερμανία, με παράλληλη μείωση για τις χώρες του Νότου που διανύουν περίοδο κρίσης και δημοσιονομικής προσαρμογής. Αντί αυτού και κατόπιν των πιέσεων των υπόλοιπων κρατών, γερμανοί οικονομολόγοι πρότειναν τη δημιουργία ενός κοινού ταμείου «χρέους» στο οποίο θα εντάσσονται τα κράτη που το χρέος τους υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ (σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχτ), με συνολικά κεφάλαια ύψους 2,3 τρις ευρώ. Παράλληλα, θα πρέπει να υπάρξει εγγύηση του 20 % του χρέους της εκάστοτε χώρας σε χρυσό. Στο επίκεντρο βρίσκεται η Ιταλία που εκτιμάται ότι τα αποθεματικά της είναι 2.451 τόνοι, με συνολική αξία της τάξης των 98 δις ευρώ, σύμφωνα πάντα με στοιχεία του Ιταλικού κράτους μέχρι τον Μάρτη του 2012. Συνεπώς λοιπόν η αντίληψη περί ενιαίας αγοράς και αντιμετώπισης της κρίσης και κάλυψης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων στα «προβληματικά» κράτη συνθλίβεται, με εναλλακτική πρόταση τη δημιουργία μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων, με φυσικό επακόλουθο τη μείωση πρόσβασης των εν λόγω κρατών στις αγορές και την ευκολότερη δυνατότητα ανάκαμψης.

Αναφέρουμε στο σημείο αυτό τον ισχυρισμό της δυσκολίας της πολιτικής ενοποίησης της ευρωζώνης εξαιτίας μιας διαρκούς διαμάχης μεταξύ των κρατών για την οικονομική πολιτική. Η δυσαρμονία φορολογικής πολιτικής, η δυσκινησία της εργασίας και η μικρή ευελιξία, οδηγεί στην αύξηση της ανεργίας, στη μη προσέλκυση επενδύσεων και στην γενικότερη ύφεση. Η αλήθεια όμως είναι ότι ιδανικά το κοινό νόμισμα, μπορεί να επιβάλλει πειθαρχία στις μισθολογικές απαιτήσεις των εργαζομένων, και παράλληλα μπορεί να επιταχύνει την ανακατανομή της εργασίας στις χώρες – μέλη⁴. Προχωρώντας ακόμα περισσότερο, αναλύοντας και την τήρηση των πλαισίων που θέτει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, χωρίς την καθοδήγηση ενός ενιαίου δημοσιονομικού συστήματος, είναι απόλυτα λογικό πως θα υπάρχουν αποκλίσεις. Οφείλει λοιπόν η Ο.Ν.Ε και το κύριο όργανό της, η Ε.Κ.Τ να διαφυλάξουν την σταθερότητα των τιμών και την οικονομική ευημερία.

⁴ Συμπληρωματική βιβλιογραφία Charles Bean, Economic and Monetary Policy in Europe (1992)

1.2.1 Πλεονεκτήματα που αποκομίζει η Ελλάδα από την είσοδό της στη ζώνη του ευρώ

Σύμφωνα με την θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών⁵, επιτυγχάνεται η εξάλειψη του κόστους συναλλαγών, η αποφυγή της αβεβαιότητας από την μετατροπή νομισμάτων στις εμπορικές και επενδυτικές συναλλαγές. Όσο πιο εκτεταμένες είναι οι διασυνοριακές συναλλαγές και η κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής, τόσο μεγαλύτερα είναι και τα οφέλη που απορρέουν. Σίγουρα έχουμε την απώλεια της άσκησης νομισματικής πολιτικής, όμως ταυτόχρονα διευρύνεται η οικονομική ολοκλήρωση. Βασική προϋπόθεση όμως είναι η ευελιξία της αγοράς, η κινητικότητα της εργασίας και η χαμηλή συχνότητα των ασύμμετρων διαταραχών. Αν δηλαδή η ζήτηση και η προσφορά παρουσιάζουν μεγάλες και διαρκείς μεταβολές, είναι προφανές πως είναι δαπανηρή η δημιουργία μιας Νομισματικής Ένωσης. Ακόμα, να θυμίσουμε πως οι υποτιμήσεις σε εθνικό επίπεδο το 1983 και το 1985 βοήθησαν βραχυπρόθεσμα την ελληνική οικονομία επαναφέροντας τα προβλήματα που προϋπήρχαν περίπου μια δεκαετία αργότερα.

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ σηματοδότησε αρκετές θεσμικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της διαφάνειας και της ανεξαρτησίας. Η δημιουργία του ΑΣΕΠ, η εισαγωγή επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο Αθηνών, η ανεξάρτητη αξιολόγηση επιχειρήσεων και οι εκτιμήσεις, η τήρηση των Συμφώνων Σταθερότητας στα πλαίσια της κοινής ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής, είναι μερικά από τα σημεία που συμβάλλουν θετικά στην πορεία της ελληνικής οικονομίας. Επιπρόσθετα⁶, η νομισματική σταθερότητα θα αύξανε τη ροπή για επενδύσεις. Παράλληλα, τα ονομαστικά και πραγματικά επιτόκια θα σταθεροποιούνταν σε χαμηλά επίπεδα τα οποία προ ένταξης εμπεριείχαν σίγουρα υψηλότερο κίνδυνο, καθώς επίσης θα διασφαλιζόταν η εξωτερική ρευστότητα λόγω της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος. Ακόμα, το γεγονός του ότι η ευρωπαϊκή οικονομία είναι λιγότερο ανοιχτή, σίγουρα θα επηρεαστεί από τις μεταβολές των τιμών των ξένων αγαθών αλλά όχι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό, και παράλληλα οι εξαγωγές ανέρχονται στο υψηλότερο ποσοστό επί του ΑΕΠ παγκοσμίως, όπως για παράδειγμα το 2004 που έφτασαν το 19,4 % έναντι των ΗΠΑ (13,6 %) και της Ιαπωνίας (9,4%).⁷ Η Ελλάδα λοιπόν καλείται να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της νομισματικής ένωσης και να πετύχει διαρθρωτικές αλλαγές υιοθετώντας πέρα από το κοινό νόμισμα και τους σύγχρονους ευρωπαϊκούς μηχανισμούς.

⁵ Βλέπε Robert A. Mundell "The theory of Optimum Currency Areas", 1961, σελ. 698-726

⁶ Α. Κότιος, , «σειρά ερευνητικών εργασιών», Πανεπιστήμιο Πειραιά, Απρίλης 2011

⁷ Βλέπε τη σχετική αναφορά της ΕΚΤ τον Απρίλη του 2006 που αναφέρει συγκεκριμένα ποσοτικά στοιχεία για τον πληθυσμό, το ΑΕΠ μέσω εξειδικευμένων συγκρίσεων μεταξύ των επιμέρους οικονομιών.

1.2.2 Ελλάδα και οικονομική κρίση

Από το 1974 και έπειτα, το ελληνικό κράτος διόγκωσε αρκετά το δημοσιονομικό του χρέος με πολλούς δανεισμούς, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την εκτίναξή του χρέους από 28,6 % το 1980 σε 111,6 % το 1993. Στη συνέχεια, μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η Ελλάδα μπήκε σε τροχιά ανάπτυξης, με παράλληλη μείωση του χρέους και το έλλειμμα να διατηρεί ποσοστά κάτω από το όριο του 3% της Συνθήκης.

Στα μέσα του 2010, οι επίσημες μελέτες έδειξαν πως το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας δεν ήταν πλέον βιώσιμο. Σύμφωνα με την Eurostat, το χρέος για το έτος 2009 έφτασε στο 126,8 % του ΑΕΠ, δηλαδή ποσό που ανέρχεται στα 298 δις ευρώ. Τα προηγούμενα έτη, συγκεκριμένα την τριετία 2004 – 2007, το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε ενώ παράλληλα σημειώθηκαν υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης με το εθνικό εισόδημα να αυξάνεται κατά 12-15 δις ευρώ. Σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία της Eurostat το 2010, το έλλειμμα της Ελλάδας το 2006 ανερχόταν στο 5,7 % του ΑΕΠ(12,1 δις ευρώ) , το 2007 στο 6,4 % (14,4 δις ευρώ) και το έτος 2008 στο 9,4 % (22,3 δις ευρώ.). Το 2009 έφτασε το 15,4 % ως ποσοστό του ΑΕΠ(36,1 δις ευρώ) και το δημοσιονομικό χρέος να εκτινάσσεται στα ύψη.

Οι διεθνείς αγορές χάνουν την εμπιστοσύνη τους προς το ελληνικό κράτος, γεγονός που σηματοδοτήθηκε από τη διαρκή υποβάθμιση της χώρας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, καθώς επίσης την αύξηση των επιτοκίων δανεισμού λόγω του αυξημένου κινδύνου. Εξαιτίας της αδυναμίας αντιμετώπισης της κατάστασης από την ίδια την Ελλάδα αλλά και την Ο.Ν.Ε, η χώρα καταφεύγει στο μηχανισμό στήριξης του Δ.Ν.Τ έτσι ώστε να εξασφαλίσει τα απαραίτητα ποσά για την κάλυψη των δημοσιονομικών αναγκών , αλλά και να προχωρήσει σε βαθιές τομές για την ευρύτερη εξυγίανση και την άμεση ανάκαμψη σε οικονομικό επίπεδο. Οι κυβερνήσεις της χώρας κατά την περίοδο αυτή, έλαβαν μέτρα που αφορούσαν σε πάγωμα μισθών και συντάξεων, τη σταδιακή μείωσή τους και τις περικοπές πολλών επιδομάτων. Στη συνέχεια, επήλθε δεύτερη και Τρίτη συμφωνία για λήψη δύο νέων δανείων υπό την προϋπόθεση ότι η Ελλάδα θα προχωρούσε άμεσα στις παρακάτω τροποποιήσεις:

- Αντικατάσταση του 13ου και 14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500 Ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000 Ευρώ και πλήρους κατάργησή των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές.
- Αντικατάσταση 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800 Ευρώ για συντάξεις ως 2500 Ευρώ.
- Περαιτέρω περικοπή επιδομάτων 8% στα επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων και 3% στους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ όπου δεν υπάρχουν επιδόματα.
- Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (από 1η Ιανουαρίου 2011).

- Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10%
- Μείωση 30% στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδείας
- Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα του Δημοσίου
- Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ
- Αύξηση ΦΠΑ από 4,5 στο 5%, από 9 στο 10%, από 19 στο 21%
- Αύξηση 15% στον φόρο της βενζίνης
- Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους (ήδη υπάρχοντες) φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.
- Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα αυτοκίνητα (είχαν καταργηθεί τον 9/2003), ακόμα και στα μικρότερου κυβισμού.
- Επέκταση των τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα.
- Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων.
- Πρόσθεση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Πηγή : el.wikipedia.org

Η πρόθεση του Δ.Ν.Τ αλλά και των ηγετών της ευρωζώνης, που έδειξαν την αμέριστη συμπαράστασή τους στις οικονομικές επιλογές της Τρόικα για την ελληνική οικονομία, ήταν η βίαιη δημοσιονομική προσαρμογή της Ελλάδας με σκοπό την μείωση των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους, μέσω οριζόντιων και σκληρών μέτρων για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας. Αναρωτιέται κανείς αν μερικές φορές αυτό είναι το ίδιο το ΔΝΤ που στην τελευταία έκδοση του World Economic Outlook παρείχε μια πολύ προσεκτική ανάλυση των προηγούμενων κρίσεων χρέους. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα προγράμματα μείωσης του ελλείμματος μπορεί να λειτουργήσουν μόνο κάτω από ορισμένες συνθήκες και δεν πρέπει να επιδιώκονται μέσα από μια τυφλή, μηχανιστική προσέγγιση. «Το πρώτο μάθημα είναι ότι οι προσπάθειες δημοσιονομικής εξυγίανσης θα πρέπει να συνοδεύονται από μέτρα που υποστηρίζουν την ανάπτυξη: διαρθρωτικά ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν και οι νομισματικές συνθήκες πρέπει να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο υποστηρικτικές,» λέει το ΔΝΤ. Όταν το ΔΝΤ μιλάει για υποστηρικτική νομισματική πολιτική, θα μπορούσε κανείς να συμπεράνει ότι αυτή η προϋπόθεση λίγο ή πολύ πληρείται. Το επίσημο βραχυπρόθεσμο επιτόκιο της ΕΚΤ είναι χαμηλό. Η ΕΚΤ υποστηρίζει τον τραπεζικό τομέα με απεριόριστη ρευστότητα και μπορεί να υποστηρίξει σύντομα και το ισπανικό κράτος μέσω των αγορών κρατικών ομολόγων. Ωστόσο, οι νομισματικές συνθήκες είναι μακράν από χαλαρές στην ίδια την Ισπανία, που την φέρνουμε σκόπιμα ως παράδειγμα διότι είναι η χώρα η οποία θα διανύσει τον ελληνικό «δρόμο» εξυγίανσης.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι χώρες με το υψηλότερο δημόσιο χρέος κατά το έτος 2009, σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών της Γερμανίας.:

Κράτος	Δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ κατά το 2009 (2008)
Ιαπωνία	189,8 % (173,1 %)
Ελλάδα	115,2% (105,8 %)
Ιταλία	114,61% (99,2 %)
Βέλγιο	97,2 % (89,8 %)
Γαλλία	76,1 % (67,4 %)
Γερμανία	73,1 % (65,9 %)
Ευρωζώνη	73,0 % (61,5 %)
Ευρωπαϊκή Ένωση (μέσος όρος)	72,6 % (61,5 %)
Αυστρία	69,1 % (62,6 %)
Ηνωμένο Βασίλειο	68,6 % (52,0 %)
Ιρλανδία	65,8 % (44,1 %)
Ηνωμένες Πολιτείες	65,2 % (70,7 %)
Ολλανδία	59,8 % (58,2 %)
Ισπανία	54,3 % (39,7 %)
Σουηδία	42,1 % (38,0 %)
Ελβετία	41.3 % (2008)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών Γερμανίας Σχήμα 1.3

Παρατηρούμε πως ο μέσος όρος της Ε.Ε ξεπερνά κατά πολύ το κριτήριο σύγκλισης, (συμπεριλαμβανομένων βεβαίως και κρατών που είναι εκτός ευρωζώνης), συνεπώς αναδεικνύουμε το ερώτημα για το αν η πολιτική που ακολουθήθηκε και ακολουθείται είναι προς όφελος της ένωσης ή τελικά διογκώνει την ευρύτερη ύφεση και παράλληλα το δημόσιο χρέος και τα δημοσιονομικά ελλείμματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Παραγωγικότητα στην Ελλάδα

Πέρα από την κρίση χρέους στην ελληνική οικονομία, παρατηρούνται κατά την τελευταία δεκαετία και μεγάλα ελλείμματα στους δείκτες παραγωγικότητας με μεγάλη απόκλιση σε σχέση με των υπόλοιπων κρατών – μελών της Οικονομικής Ένωσης. Διακρίνεται λοιπόν μια μείωση στην παραγωγικότητα και στην όλο και λιγότερη συμμετοχή του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό, γεγονός που συνεπάγεται την συρρίκνωση του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, το έτος 2007 το ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ υπολειπόταν κατά του ευρωπαϊκού και αυτού των Η.Π.Α κατά 15% και 35% αντιστοίχως. Ομοίως, το 2009 η ελληνική παραγωγικότητα υπολειπόταν κατά 40% και 29% από αυτή των Η.Π.Α και της Ε.Ε – 15 αντιστοίχως.

Σημαντικό έλλειμμα παραγωγικότητας στην Ελλάδα ακόμη και μετά από περιόδους παρατεταμένης ανάπτυξης



Σχήμα 4



Είναι κρίσιμο να επισημανθεί ότι το έλλειμμα παραγωγικότητας δεν οφείλεται στη δομή της οικονομίας, αλλά αποτελεί ενδημικό πρόβλημα των κλάδων καθυτών, επηρεάζοντας συνολικά την οικονομία. Η επίδραση της διαφορετικής σύνθεσης του

παραγωγικού αποτελέσματος από τους επιμέρους κλάδους ερμηνεύει μόνο το 15% της διαφοράς παραγωγικότητας με τις ΗΠΑ. Επιπλέον, η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό στην Ευρώπη. Οι απασχολούμενοι και οι άνεργοι ανέρχονται αθροιστικά στο 66% του δυνητικού εργατικού δυναμικού, σε σύγκριση με 73% στην ΕΕ-15 συνολικά και 70% στην Νότια Ευρώπη. Σε σύγκριση με την Ευρώπη, το ελληνικό έλλειμμα συμμετοχής στην απασχόληση είναι πιο έντονο στους νέους και στις γυναίκες. Ενώ η ανεργία των δύο αυτών ομάδων κυμαινόταν προ κρίσης στα ευρωπαϊκά επίπεδα, το έλλειμμα συμμετοχής τους έφτανε το 69% για τους νέους και το 38% για τις γυναίκες (στοιχεία 2009). Ο συνδυασμός της χαμηλής συμμετοχής (δηλαδή της περιορισμένης βάσης απασχόλησης) και των πολλών ωρών εργασίας ανά απασχολούμενο οδηγεί σ' ένα αναπόφευκτο. Υπάρχει, όμως, μία σημαντική διαφορά ανάμεσα στο έλλειμμα παραγωγικότητας και το έλλειμμα συμμετοχής στην απασχόληση. Ενώ η χαμηλή παραγωγικότητα είναι ένα πρωτογενές, δομικό εμπόδιο στη αύξηση του κατά κεφαλή ΑΕΠ που πρέπει και μπορεί να διορθωθεί με τη λήψη άμεσων μέτρων, το έλλειμμα συμμετοχής είναι σύμπτωμα της ανελαστικότητας στην αγορά εργασίας και των μακροχρόνιων στρεβλώσεων που τεχνητά εμποδίζουν τη νέα απασχόληση σε πολλά επαγγέλματα και το βαθμό κινητικότητας στην απασχόληση, ειδικά στο δημόσιο τομέα. Με δεδομένη την υπέρ-επάρκεια στην προσφορά εργατικού δυναμικού το πρόβλημα της συμμετοχής δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αν δεν δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας στην οικονομία. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει την πρωταρχική ανάγκη να αυξηθεί άμεσα και σημαντικά η ανταγωνιστικότητα. Αυτή η αύξηση δεν μπορεί πλέον να προέλθει από την καταναλωτική (και δανειακά επιχορηγούμενη) ανάπτυξη του τομέα των μη διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών, αλλά από τις επενδύσεις και τη σημαντική μετατόπιση της παραγωγής και της απασχόλησης προς τον τομέα των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών. Με άλλα λόγια, η οικονομία πρέπει να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας στον τομέα των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών τουλάχιστον με τον ίδιο ρυθμό με τον οποίο η μείωση της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης συρρικνώνει την παραγωγή και την απασχόληση σε μη διεθνώς εμπορεύσιμους κλάδους που στηρίζονται στην κατανάλωση. (έρευνα εταιρείας *Mc Kinsey Company – Η Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά*)

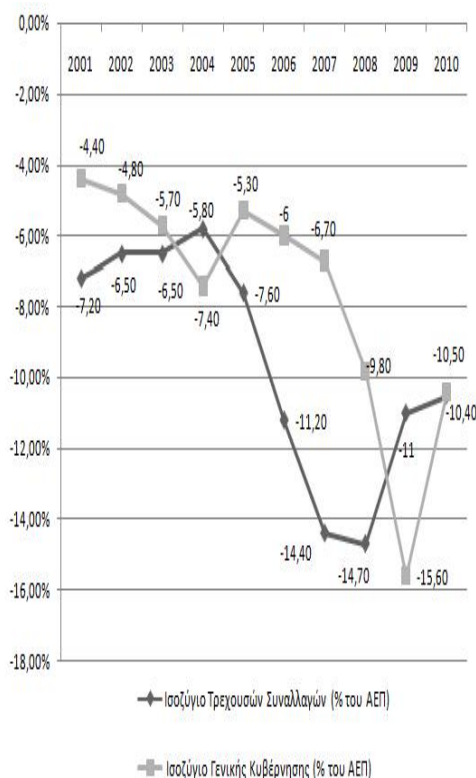
Σχήμα 7



2.2 Εμπορικό ισοζύγιο

Το ελλειμματικό Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) ως το άθροισμα του εμπορικού ισοζυγίου, του ισοζυγίου των υπηρεσιών, των εισοδημάτων και των μεταβιβάσεων από την ΕΕ είναι το ισοζύγιο των συναλλαγών της χώρας με το εξωτερικό. Στο ΙΤΣ δε συμπεριλαμβάνονται οι λογαριασμοί κεφαλαίου που περιλαμβάνουν τις αγορές και πωλήσεις περιουσιών. Έτσι μια οικονομία που έχει περίσσειμα στις συναλλαγές της με το εξωτερικό, που το ΙΤΣ της είναι δηλαδή θετικό, επενδύει στο εξωτερικό το περίσσειμα, οπότε μιλάμε τότε για Καθαρή δανειοδότηση. Μια οικονομία που εμφανίζει ελλειμματικό ΙΤΣ σημαίνει ότι κατανάλωσε προϊόντα και υπηρεσίες που εισήγαγε από το εξωτερικό, επομένως που δεν παρήγαγε, και άρα το ΙΤΣ συνιστά τις δανειακές ανάγκες της χώρας που καλύπτονται από το εξωτερικό. Το έλλειμμα στο ΙΤΣ εμφανίζεται ως εξωτερικό χρέος της οικονομίας -κρατικό και ιδιωτικό- που καθορίζει τη διεθνή θέση της οικονομίας, καλύπτεται αναγκαστικά με δάνεια του κράτους και του ιδιωτικού τομέα και με συμμετοχές των ξένων στις ελληνικές επιχειρήσεις που καταναλώνουν τα εισαγόμενα εμπορεύματα και υπηρεσίες. Η μεταβολή στο Ι.Τ.Σ φαίνεται στους παρακάτω πίνακες :

		Μέσος όρος 5 ετών						
		1992-96	1997-01	2002-06	2005	2006	2007	2008
Ελλάδα	ΙΤΣ	-0,5	-6,7	-11,8	-11,0	-12,8	-14,7	-13,8
	ΚΔΑ	-	-5,0	-10,3	-9,7	-10,5	-12,5	-12,4
Ιρλανδία	ΙΤΣ	2,5	0,5	-1,4	-3,3	-4,1	-5,3	-5,1
	ΚΔΑ	3,7	1,4	-1,2	-3,2	-4,0	-5,3	-5,1
Ισπανία	ΙΤΣ	-1,4	-2,4	-6,0	-7,5	-9,0	-10,0	-9,5
	ΚΔΑ	-0,7	-1,4	-5,1	-6,5	-8,4	-9,6	-9,1
Πορτογαλία	ΙΤΣ	-5,4	-8,7	-8,6	-9,8	-10,4	-9,8	-12,1
	ΚΔΑ	-2,7	-6,4	-6,9	-8,3	-9,3	-8,5	-10,3
Γερμανία	ΙΤΣ	-1,1	-0,8	4,2	5,2	6,6	7,9	6,6
	ΚΔΑ	-1,1	-0,7	4,2	5,2	6,6	7,9	6,6
Αυστρία	ΙΤΣ	-2,5	-1,4	2,4	2,2	3,0	3,4	3,6
	ΚΔΑ	-2,6	-1,5	2,2	2,1	2,7	3,3	3,6
Ολλανδία	ΙΤΣ	4,6	4,8	7,5	7,5	9,0	8,5	4,2
	ΚΔΑ	4,2	4,6	7,2	7,1	8,7	8,1	3,9
Σλοβενία	ΙΤΣ	2,5	-1,8	-1,4	-1,8	-2,4	-4,5	-6,1
	ΚΔΑ	2,4	-1,7	-1,8	-2,1	-2,8	-4,6	-6,0
Σουηδία	ΙΤΣ	1,3	4,6	6,7	6,1	8,5	9,0	8,3
	ΚΔΑ	0,9	4,3	6,6	6,2	7,9	8,9	8,1



Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος Σχήμα 2.1

Η δημοσιονομική πολιτική και το Ισοζύγιο τρεχουσών Συναλλαγών συνδέονται μεταξύ τους με τη σχέση :

$$CA = (S_{PR} - I_{PR}) + (S_G - I_G) ,$$

Όπου CA = current account (ΙΤΣ), S_{PR} η ιδιωτική αποταμίευση και I_{PR} η ιδιωτική επένδυση , καθώς επίσης το $(S_G - I_G)$ αναφέρεται στο δημοσιονομικό ισοζύγιο.

Η δημοσιονομική πολιτική μπορεί να επηρεάσει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μέσω μεταβολών στη ζήτηση , αλλαγές δηλαδή που προκύπτουν από την κυβερνητική κατανάλωση ή ακόμα αλλαγές στην επενδυτική ζήτηση για εμπορεύσιμα αγαθά. Η δημοσιονομική επέκταση, μέσω της μείωσης των φόρων ή της αύξησης των δαπανών, δημιουργεί μεγαλύτερα ελλείμματα και αυξάνει τη ζήτηση , αν οι καταναλωτές δεν συμπεριφέρονται πλήρως «ρικαρδιανά»⁸.

Επιπρόσθετα, η δημοσιονομική πολιτική μπορεί να επηρεάσει το ΙΤΣ μέσω της αλλαγής της σχετικής τιμής των μη εμπορεύσιμων προϊόντων (πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία). Υψηλές κρατικές δαπάνες σε μη εμπορεύσιμα προϊόντα μπορούν να επιφέρουν μια πραγματική ανατίμηση, γεγονός που μπορεί να αποτρέψει την ιδιωτική κατανάλωση. Επίσης , η δημοσιονομική προσαρμογή που είναι στόχος της χώρας, μέσω της πολιτικής εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών και του περιορισμού των δαπανών , μπορεί να μειώσει τα επιτόκια και ταυτόχρονα τα χαμηλότερα ασφάλιστρα κινδύνου μπορούν να αυξήσουν τις εισροές κεφαλαίων που συνεπάγεται παράλληλη αύξηση της ζήτησης. Αυτό , θα οδηγήσει σε ανατίμηση γεγονός που όπως προαναφέραμε θα οδηγήσει σε επιδείνωση του ΙΤΣ.

Σύμφωνα με τους Beetsma et al. (2007) , με τη χρησιμοποίηση VAR τεχνικών και εξετάζοντας χώρες της Ευρώπης, διαπίστωσαν ότι αύξηση των κρατικών δαπανών κατά 1%, οδηγεί σε επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου κατά 0,5% άμεσα, και κατά 0,8 % έπειτα από 2 χρόνια.

⁸ Η πρόταση της Ρικαρδιανής ισοδυναμίας υποστηρίζει ότι σε περίπτωση που μειωθούν οι φόροι σε μία χώρα, η θετική επίδραση που θα προκύψει στην κατανάλωση από το υψηλότερο σημερινό εισόδημα θα είναι ισοδύναμη με την αρνητική επίδραση που θα προκύψει από το χαμηλότερο προσδοκώμενο (μελλοντικό) εισόδημα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η συνολική επίδραση μιας φορολογικής ελάφρυνσης στην επιθυμητή κατανάλωση, και κατά συνέπεια στην επιθυμητή εθνική αποταμίευση, να είναι μηδενική. Μακροχρόνια, όλες οι δημόσιες δαπάνες πρέπει να χρηματοδοτηθούν μέσω φόρων. Επομένως, αν δεν αλλάξουν οι τρέχουσες και οι σχεδιαζόμενες δημόσιες δαπάνες, ο περιορισμός των φόρων μπορεί να επηρεάσει το χρόνο της φορολόγησης, όχι όμως το τελικό βάρος που φέρουν οι καταναλωτές. Η μείωση των φόρων, χωρίς τη μεταβολή των δημόσιων δαπανών, δεν φέρνει σε καλύτερη θέση τους καταναλωτές (κάθε μείωση των φόρων σήμερα αντισταθμίζεται από την αύξηση τους στο μέλλον), με συνέπεια να μην υπάρχει λόγος να αντιδράσουν στη μείωση των φόρων μεταβάλλοντας την επιθυμητή τους κατανάλωση. Ωστόσο, η πρόταση της ρικαρδιανής ισοδυναμίας ίσως να μην έχει εφαρμογή αν οι καταναλωτές δεν λαμβάνουν υπόψη τις πιθανές μελλοντικές αυξήσεις των φόρων. Σ' αυτή την περίπτωση, η μείωση των φόρων θα αυξήσει την επιθυμητή κατανάλωση και θα μειώσει την επιθυμητή εθνική αποταμίευση.

Αναφέρουμε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από ανακοίνωση της ΤτΕ από την ετήσια έκθεσή της το 2010 : « Όταν επί μακρό χρονικό διάστημα , ο εξωτερικός δανεισμός χρηματοδοτεί καταναλωτικές δαπάνες, θα επακολουθήσει αναπόφευκτα στο μέλλον περίοδος κατά την οποία η κατανάλωση θα χρειαστεί να υπολείπεται του εισοδήματος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εξυπηρέτηση των τοκοχρεωλύσιων του εξωτερικού χρέους. Η ανωτέρω κατάσταση δεν είναι διατηρήσιμη αλλά ούτε και βιώσιμη. Όλοι οι διαθέσιμοι δείκτες πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας καταγράφουν από το 1987 σημαντική μείωση της ανταγωνιστικότητας που υπολογίζεται στο 27,7 % στους δείκτες κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.»

2.3 Δημοσιονομική πολιτική της Ελλάδας

Η Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία και μετά την είσοδό της στην Ο.Ν.Ε, μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής που άσκησε, οδηγήθηκε στην σταδιακή αύξηση των ελλειμμάτων μη πετυχαίνοντας έναν ισοσκελισμένο κρατικό προϋπολογισμό ή ένα επιθυμητό πρωτογενές πλεόνασμα το οποίο θα είχε ως φυσικό επακόλουθο και τη μείωση των επιτοκίων όσον αφορά στην αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους. Καλούμαστε να απαντήσουμε και στο ερώτημα για το ποια ήταν και η δημοσιονομική πολιτική συνολικά των χωρών – μελών της ευρωζώνης . Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα στοιχεία των δημόσιων δαπανών της Ελλάδας, συγκρινόμενα με αυτά της ΕΕ-15:

Δημόσιες Δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ

ΕΤΟΣ	<u>Μ.Ο ΕΕ - 15</u>	<u>ΕΛΛΑΔΑ</u>
1995	52,4	45,7
1996	50,1	44,1
1997	48,5	44,9
1998	47,5	44,3
1999	47,0	44,4
2000	45,4	44,4
2001	46,4	46,7
2002	46,8	45,3
2003	47,5	45,1
2004	47,1	44,7
2005	47,2	45,4
2006	46,6	43,8
2007	46,0	43,2
2008	47,3	45,0
2009	51,2	50,4
<u>ΓΕΝΙΚΟΣ Μ.Ο</u>	<u>47,8</u>	<u>45,3</u>

Πηγή : Eurostat Government finance statistics **Σχήμα 2.2**

Παρατηρούμε πως οι δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν είναι συγκριτικά μεγαλύτερες από αυτές των χωρών της ΕΕ – 15, καθώς στο εύρος της δεκαπενταετίας δεν ξεπερνούν τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Συνεπώς, αυτό που οδηγεί φυσικά στην αύξηση των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού είναι κατά κύριο λόγο η λανθασμένη φορολογική πολιτική και τα καθαρά έσοδα του κρατικού μηχανισμού. Ο μέσος όρος των ετήσιων ελλειμμάτων για την ελληνική οικονομία ανέρχεται στο 6 %, ενώ για την Ε.Ε – 15 στο 2,8%, για την ίδια χρονική περίοδο. Ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, η Ελλάδα δαπανά μικρότερα ποσά σε σχέση με αυτά των κρατών – μελών της Ευρωζώνης. Συνεπώς, η δημοσιονομική προσαρμογή που είναι απαραίτητη για την δημιουργία πλεονάσματος, δεν αποτελεί τη μοναδική και κύρια συνιστώσα για την ανόρθωση της ελληνικής οικονομίας.

2.4 Οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη

Σύμφωνα με τους Mc Connell και Brue (1991, σελ 364-367), η οικονομική μεγέθυνση αφορά στην αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Η οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται περισσότερο στην αύξηση της οικονομικής ευημερίας μιας χώρας. Σύμφωνα με τον Okun (1971), η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ περιλαμβάνει πέρα από ποσοτικούς και ποιοτικούς παράγοντες, όπως για παράδειγμα η εξάλειψη της βίας και οι ίσες ευκαιρίες, καθώς επίσης η μείωση των εισοδηματικών ανισοτήτων. Η οικονομική ανάπτυξη δεν επέρχεται υποχρεωτικά εξαιτίας της οικονομικής μεγέθυνσης. Αν για παράδειγμα, αυξηθεί η παραγωγικότητα της εργασίας, και μειωθεί σε ανάλογο ποσοστό ο χρόνος εργασίας, έχουμε περισσότερο διαθέσιμο χρόνο και συνεπώς βελτίωση της ευημερίας, χωρίς παράλληλη οικονομική μεγέθυνση, αφού το πραγματικό προϊόν θα έχει παραμείνει αμετάβλητο (Mc Connell Brue, σελ 121 -122). Επιπρόσθετα, η ύπαρξη υψηλότερου εισοδήματος, συμβάλλει στη βελτίωση ποιότητας της ζωής, άρα συμπερασματικά η οικονομική μεγέθυνση μπορεί να οδηγήσει σε οικονομική ανάπτυξη.

2.4.1 Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του ΟΗΕ είναι ένα στατιστικό μέτρο που εκτιμά την ανθρώπινη ανάπτυξη μιας χώρας. Παρόλο που υπάρχει μεγάλος συσχετισμός μεταξύ του να έχει μια χώρα υψηλό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης και με το να έχει μια ευημερούσα οικονομία, ο ΟΗΕ λέει πως ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης έχει να κάνει με πολύ περισσότερα από το εισόδημα και την παραγωγικότητα. Από το 1980 η Νορβηγία (2001-2007), ή Ιαπωνία (1991 & 1993), ο Καναδάς (1985, 1992, 1994-2000) η Ελβετία (1980) και η Ισλανδία (2007) έχουν συνολικά τον μεγαλύτερο δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης. Χώρες με συνολικούς πόντους πάνω από 0.800 θεωρούνται υψηλών προδιαγραφών για ανθρώπινη ανάπτυξη. Η κορυφαίες 30 χώρες έχουν συνολικούς πόντους που κυμαίνονται από 0.885 στη Τσεχία μέχρι 0.965 στην Νορβηγία. Όλες οι χώρες που χαρακτηρίζονται από το ΔΝΤ ή την CIA ως αναπτυσσόμενες (από το 2007) έχουν δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης μεγαλύτερο του 0.9 (από το 2004). Όλες οι χώρες που έχουν δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης πάνω από 0.9 (από το 2004) επίσης χαρακτηρίζονται από

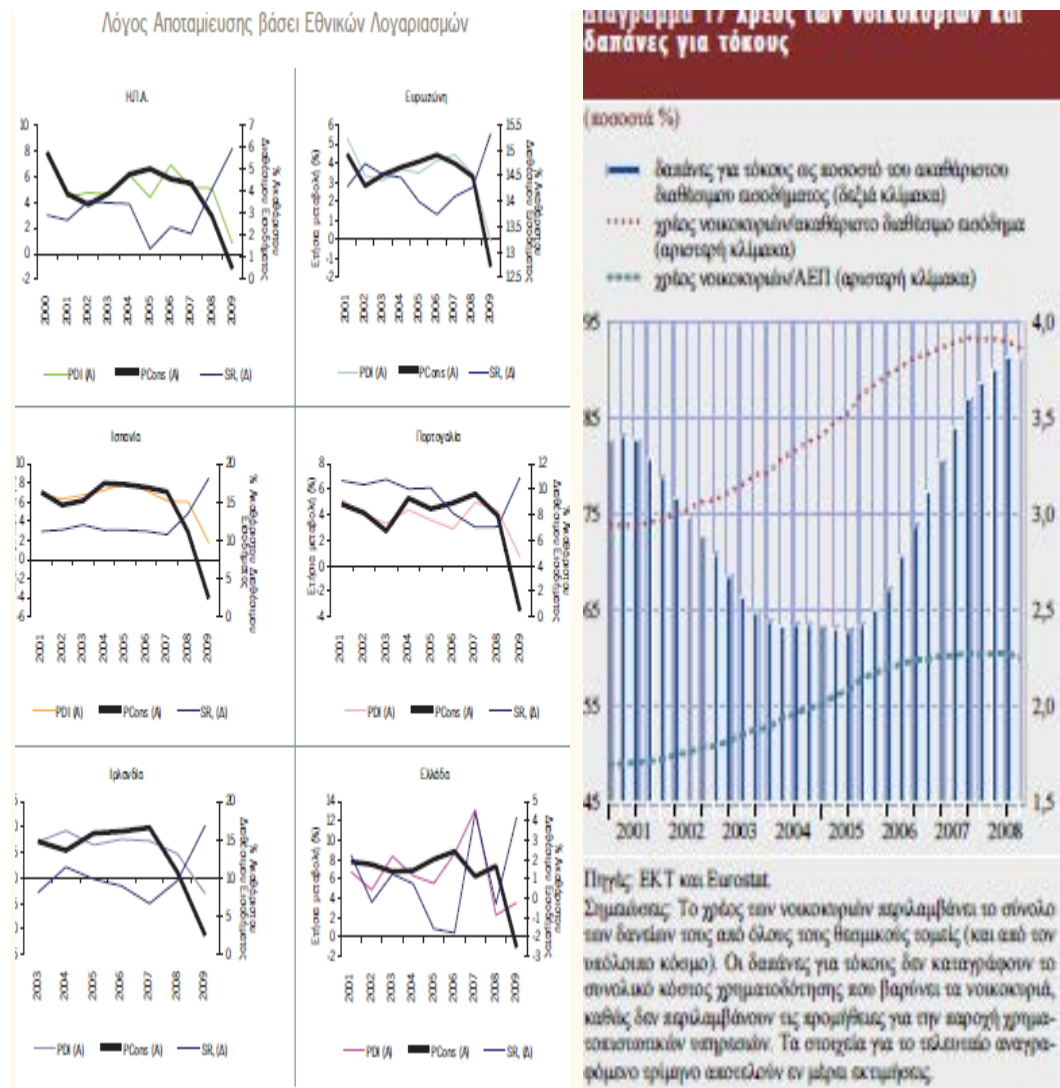
το ΔΝΤ και την CIA ως αναπτυγμένες. Συνεπώς όλες οι αναπτυγμένες οικονομίες χαρακτηρίζονται από δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης μεγαλύτερο από 0.9. Η κορυφαία ομάδα στην ιεραρχία των ανεπτυγμένων (ΑΧ), χωρών της πρώην ΕΣΣΔ / Ανατολικής Ευρώπης (πρώην ΕΣΣΔ / ΕΕ), και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών (ΛΑΧ), περιλαμβάνει και τις οικονομίες που βασίζονται στο εμπόριο και τις κυρίως δημοκρατικές χώρες στον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) όπως οι Βερμούδες, το Ισραήλ, τη Νότια Αφρική, και Ευρωπαϊκές πολιτείες που είναι γνωστές και ως Πρώτος Κόσμος, υψηλού εισοδήματος χώρες, ο Βορράς καθώς και βιομηχανικές χώρες, γενικώς έχουν ΑΕΠ άνω των \$10,000. Οι 34 ανεπτυγμένες χώρες είναι η Ανδόρα, η Αυστραλία, η Αυστρία, το Βέλγιο, οι Βερμούδες, ο Καναδάς, η Δανία, οι Νήσοι Φερόες, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Αγία Έδρα, η Ισλανδία, η Ιρλανδία, το Ισραήλ, η Ιταλία, η Ιαπωνία, το Λιχτενστάιν, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, το Μονακό, οι Κάτω Χώρες, η Νέα Ζηλανδία, η Νορβηγία, η Πορτογαλία, ο Άγιος Μαρίνος, η Νότια Αφρική, η Ισπανία, η Σουηδία, η Ελβετία, η Τουρκία, οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σημείωση: ο ίδιος όρος (ανεπτυγμένες χώρες) του ΔΝΤ συμπεριλαμβάνει το Χόνγκ Κόνγκ, τη Νότια Κορέα, τη Σιγκαπούρη και την Ταϊβάν, αλλά αφήνει απέξω την Μάλτα, το Μεξικό, τη Νότια Αφρική και την Τουρκία. - CIA, 2007 (πηγή : el.wikipedia.org).

2.4.2 Διαθέσιμο εισόδημα

Η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος οδηγεί ταυτόχρονα σε αύξηση του ΑΕΠ και στην οικονομική ευημερία των νοικοκυριών. Η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος δεν είναι απαραίτητα αποτέλεσμα μιας ενδεχόμενης μισθολογικής μείωσης. Μπορεί να επέλθει από αύξηση των φορολογικών συντελεστών ή από άνοδο του επιπέδου τιμών. Σύμφωνα με στοιχεία της ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας, κατά περίπου 2 δισ. ευρώ μειώθηκε το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων το πρώτο τρίμηνο του 2012, εξαιτίας κυρίως της μείωσης κατά 15,6% των αποδοχών των εργαζομένων. Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής το ίδιο διάστημα η καταναλωτική δαπάνη νοικοκυριών και μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων μειώθηκε κατά περίπου 2,8 δισ. ευρώ. Το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών και των συγκεκριμένων ιδρυμάτων παρέμεινε αρνητικό για πέμπτο συνεχόμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε στο -10,5%. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, οι καθαρές δανειακές ανάγκες του συνόλου της οικονομίας απέναντι στο εξωτερικό ήταν 5,7 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 4,7 δισ. ευρώ αφορούσαν τη γενική κυβέρνηση. Ακόμα, τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκαν στα 19 δισ ευρώ, ενώ οι δαπάνες στα 23,6 δισ ευρώ.

Η διαφορά του Προσωπικού Διαθέσιμου Εισοδήματος και της Ιδιωτικής Κατανάλωσης εκφρασμένη ως ποσοστό του διαθέσιμου εισοδήματος αποτελεί τον Λόγο Αποταμίευσης (SR). Στο Διάγραμμα παραθέτουμε τον Λόγο Αποταμίευσης όπως υπολογίζεται από τους εθνικούς λογαριασμούς για τις ΗΠΑ και την ευρωζώνη, την Ελλάδα και μια σειρά από χώρες, όπως, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία,

που μοιράζονται πολλά κοινά χαρακτηριστικά με την ελληνική οικονομία, καθώς και το χρέος των νοικοκυριών και τις δαπάνες για τόκους:



Πηγή : Ε.Ε.Τ

Πηγή : Ε.Κ.Τ και Eurostat

Από το 2004 έως το 2007, η αυξημένη οικονομική δραστηριότητα οδήγησε σε αύξηση της απασχόλησης στην ελληνική οικονομία και συγκεκριμένα το ποσοστό της απασχόλησης⁹ από 59,4 % το 2004 έφτασε το 2007 στο 61,4 %. Το μέσο ποσοστό της ανεργίας¹⁰ από το 10,5 % το 2004, έφτασε στο 8,3% το 2007.

Παράλληλα, το πραγματικό εισόδημα από το 2005 έως το 2007 αυξήθηκε κατά 3,2 ποσοστιαίες μονάδες ετησίως. Στην ευρωζώνη αντίθετα, η μέση αύξηση των πραγματικών μισθών ήταν σχετικά χαμηλότερη. Μπορούμε να συμπεράνουμε επίσης

⁹ Eurostat, EU LFS

¹⁰ ΕΣΥΕ, έρευνα εργατικού δυναμικού

πως τα χαμηλότερα εισοδήματα μέσω των αυξήσεων προστατεύονται κατά κάποιον τρόπο από ενδεχόμενες πληθωριστικές πιέσεις.

Στη συνέχεια, η υπερχρέωση των κρατών της ευρωζώνης και η αδυναμία τους να ανταποκριθούν στις δανειακές τους συμβάσεις και στο εξωτερικό χρέος οδήγησε τους ηγέτες της στην εφαρμογή πολιτικής δημοσιονομικής λιτότητας. Η δημοσιονομική λιτότητα, αν και απαραίτητη ως έναν βαθμό, οδηγεί στη συρρίκνωση της οικονομίας, καθώς οι υψηλοί φόροι και οι μειωμένες κρατικές δαπάνες μειώνουν το **διαθέσιμο εισόδημα** και τη **μέση ζήτηση**. Πέραν τούτου, καθώς η ύφεση αυξάνεται, με αποτέλεσμα τα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα, φαίνεται πως θα χρειαστεί και ένας νέος γύρος λιτότητας. Και σήμερα, χάρη στο νέο δημοσιονομικό σύμφωνο, ακόμη και ο ευρωπαϊκός πυρήνας θα αναγκαστεί να επιβάλλει αυτή τη λιτότητα. Αν και η ιδιαίτερα ανταγωνιστική Γερμανία μπορεί να αντέξει ένα ευρώ στα \$1.30, η περιφέρεια, όπου τα εργατικά κόστη αυξήθηκαν κατά 30-40% την τελευταία δεκαετία, θα δυσκολευτεί αν η αξία του ευρώ δεν ισορροπήσει με το δολάριο. Οι οδυνηρές μέθοδοι των χαμηλών δαπανών και της εξοικονόμησης προκειμένου να απαλυνθούν τα χρεωστικά βάρη, συμπιέζουν προς τα κάτω την εσωτερική ιδιωτική και δημόσια ζήτηση. Αυτό που αποτελεί την μόνη ελπίδα επαναφοράς της ανάπτυξης είναι η βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου, κάτι που απαιτεί ένα πιο «αδύναμο» ευρώ.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΣΕΕ, το μισθολογικό κόστος και η μείωση των μισθών δεν αποτελούν το σημαντικότερο πρόβλημα όσον αφορά στην εξάλειψη της ύφεσης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο παρακάτω πίνακας με στοιχεία για τον τομέα μεταποίησης όσον αφορά στην παραγωγικότητα και το κόστος εργασίας.

ΧΩΡΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ(Σ.Ι)	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ(με βάση μονάδες ισοδύναμης αγοραστικής δύναμης)	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Ελλάδα	43	49	37
Γερμανία	100	100	100
Η.Π.Α	118	128	90
Νορβηγία	133	96	133
Ολλανδία	111	108	96
Γαλλία	88	82	99
Ιταλία	66	66	70
Ισπανία	66	74	60
Η.Β.	65	69	74
Ν. Κορέα	47	72	36

M.O ¹¹	87	87	76
-------------------	----	----	----

Σχήμα 2.3

Συγκρίνοντας τα κόστη εργασίας στην Ελλάδα και στη Ν. Κορέα, παρατηρούμε πως διαφέρουν μόνο κατά μία μονάδα. Παρόλα αυτά, οι δείκτες παραγωγικότητας είναι υψηλότεροι και στις 2 περιπτώσεις για τη Ν. Κορέα. Περισσότερα ασφαλή συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν, αν συγκρίνουμε τα μισθολογικά κόστη της χώρας με αυτά της Γερμανίας και της Νορβηγίας. Αντίθετα, χώρες με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος εργασίας, δεν τυγχάνουν αυξημένης παραγωγικότητας σε αντίθεση με το γεγονός του ότι το χαμηλό κόστος εργασίας μπορεί να θεωρηθεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Εξίσου σημαντική μπορεί να θεωρηθεί και η σύγκριση μεταξύ των μεταβολών του μισθολογικού κόστους για τα έτη 2010 – 2011, παρατηρώντας τις διαφορές μεταξύ της Ελλάδας και της Γερμανίας:

ΧΩΡΑ/ΕΤΟΣ	2010Q2	2010Q3	2010Q3	2011Q1	2011Q2	2011Q3
Βέλγιο	3,5	3,3	3,1	3,0	2,9	2,6
Τσεχία	1,9	3,0	2,6	3,6	3,6	3,8
Δανία	3,1	2,8	2,5	2,4	1,6	1,9
Γερμανία	0,1	0,4	1,1	2,4	3,9	2,9
Εσθονία	-3,4	-1,0	1,0	1,7	3,5	4,0
Ελλάδα	0,1	-3,8	-6,5	-10,5	-4,2	-4,8
Ισπανία	1,0	-0,9	-0,2	0,9	1,1	3,0
Γαλλία	3,2	2,7	2,5	3,1	3,0	2,6
Λιθουανία	-7,2	-3,2	0,7	0,7	2,4	4,0
Λουξεμβούργο	-0,3	3,3	3,3	2,5	3,0	2,2
Ουγγαρία	-3,6	-0,9	-3,2	2,4	4,5	4,5
Μάλτα	1,1	2,1	1,2	2,5	3,0	2,8
Ολλανδία	1,5	2,3	3,1	2,8	1,5	1,5
Αυστρία	0,1	1,5	1,7	0,7	3,6	4,8
Πολωνία	2,1	1,4	-0,3	3,8	4,9	5,4
Πορτογαλία	0,5	-3,0	1,8	-1,1	-2,4	-0,1
Ρουμανία	1,6	-1,5	-1,4	-1,4	2,0	8,9
Σλοβενία	-0,7	-0,3	2,7	2,1	3,0	1,6

Πηγή: Eurostat **Σχήμα 2.4**

Είναι προφανές πως η μείωση του μισθολογικού κόστους δε συνεπάγεται την οικονομική ευημερία. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως η δημοσιονομική προσαρμογή και οι μεταρρυθμίσεις χωρίς παράλληλη αύξηση της παραγωγικότητας, σωστής διανομής του εισοδήματος που θα οδηγήσει στην αύξηση της αποταμίευσης και την παράλληλη αύξηση της ζήτησης δεν είναι επαρκής. Η συμμετοχή της Ελλάδος στη ζώνη του

¹¹ Ο μέσος όρος αφορά σε σύνολο 25 κρατών (Νορβηγία, Δανία, Βέλγιο, Αυστρία, Ιαπωνία, Σουηδία, Αυστραλία, Καναδάς, Σλοβακία, Τσεχία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Εσθονία, Πολωνία και αυτά που αναφέρονται στον πίνακα) **Πηγή:** Christoph Schröder, Produktivität und Lohnstückkosten der Industrie im internationalen Vergleich, Institute der deutschen Wirtschaft, Köln, Dezember 2011.

ευρώ και η νομισματική σταθερότητα είναι σημαντικά πλεονεκτήματα για την αναδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού και την αύξηση των εξαγωγών. Οι ανατιμήσεις και η διαρκής μείωση του καθαρού εισοδήματος και της αγοραστικής δύναμης, εντείνουν την ύφεση και θέτουν σοβαρά εμπόδια προς την οικονομική ολοκλήρωση. Η ανελαστικότητα της εργασίας, και η δυσκινησία των συντελεστών παραγωγής αποτελούν ζητήματα που πρέπει να απασχολήσουν σε μεγαλύτερο επίπεδο τη νομισματική ένωση.

2.5 Άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ)

Ορισμός

Άμεση ξένη επένδυση (ΑΞΕ) είναι η επένδυση κατά την οποία επενδυτής, κάτοικος μιας χώρας, αποκτά το 10 % ή μεγαλύτερο ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου επιχείρησης σε άλλη χώρα. Ο επενδυτής αναφέρεται ως άμεσος επενδυτής, και η επιχείρηση ως επιχείρηση άμεσης επένδυσης, ή διαφορετικά συνδεδεμένη ή συγγενική επιχείρηση. Η απόκτηση ποσοστού μικρότερου από αυτό των 10 ποσοστιαίων μονάδων χαρακτηρίζεται ως επένδυση χαρτοφυλακίου και δεν αποτελεί ΑΞΕ, με μοναδική εξαίρεση στην περίπτωση επένδυσης κεφαλαίου σε συγγενική εταιρεία.

Επιπλέον, οι ΑΞΕ μπορούν να διακριθούν σε οριζόντιες και κάθετες (ΟΟΣΑ). Οριζόντιας μορφής άμεση ξένη επένδυση είναι αυτή που στοχεύει στην εξυπηρέτηση της αγοράς όπου λειτουργεί μέσω της μεταφοράς και αντιγραφής της παραγωγικής διαδικασίας, ενώ κάθετης μορφής άμεση ξένη επένδυση είναι όταν πραγματοποιείται η μεταποίηση μιας παραγωγικής εισροής ή ενός εξαρτήματος το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως εισροή από άλλη μονάδα παραγωγής.

Οι άμεσοι επενδυτές μπορούν να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα και δημόσιες υπηρεσίες. Ως άμεσες επενδύσεις¹² καταγράφονται όχι μόνο οι αρχικές μεταφορές κεφαλαίου αλλά και οι υπόλοιπες κεφαλαιουχικές συναλλαγές μεταξύ των άμεσων επενδυτών.

Σύμφωνα με τους Agarwal και Ramoswami (1991), η επιχείρηση είναι εκείνη που θα επιλέξει τον τρόπο εισόδου σε μια ξένη αγορά έτσι ώστε να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή απόδοση και να εξαλείψει τους κινδύνους που επιφυλάσσει το νέο οικονομικό περιβάλλον. Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές μιας επιχείρησης είναι η διαθεσιμότητα των πόρων καθώς επίσης η ανάγκη για έλεγχο με σκοπό την βελτίωση της ανταγωνιστικής της θέσης και την μεγιστοποίηση των κερδών.

Επιπρόσθετα, η ίδια η δομή και τα χαρακτηριστικά μιας αγοράς επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την επένδυση. Επίσης, διαφοροποιείται η έννοια της εξαγοράς και της

¹² Υπάρχει σχετική διευκρίνιση από ανακοίνωση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, στο 2^ο παράρτημα της σχετικής ανακοίνωσης.

εγκατάστασης νέας παραγωγικής μονάδας σε οικονομικούς όρους, διότι στην πρώτη περίπτωση¹³ αυξάνεται το εγχώριο παραγωγικό δυναμικό ενισχύοντας παράλληλα τον ανταγωνισμό, κάτι που δεν συμβαίνει στην περίπτωση της εξαγοράς. Μπορούμε να σταθούμε περισσότερο και να αναλύσουμε τις περιοριστικές πολιτικές μιας κυβέρνησης ως προς την εξαγορά (δεν την επιδιώκει), ενώ ο συναγωνισμός για την προσέλκυση άμεσων επενδύσεων είναι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό.

2.5.1 Άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα

Σε αντίθεση με τη λογική που υποστηρίζει ότι οι άμεσες επενδύσεις αποτελούν εφαλτήριο αφαίμαξης των τοπικών κοινωνιών και οικονομιών και της θεωρίας περί μη υγιούς ανταγωνισμού, η εισροή ιδιωτικού κεφαλαίου, η σημασία της προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων, μόνο να βοηθήσουν μπορούν στην αναπτυξιακή διαδικασία και την οικονομική μεγέθυνση. Αναφέρουμε επιγραμματικά τα οφέλη από τις άμεσες επενδύσεις :

- Αύξηση της απασχόλησης – δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Αύξηση των εξαγωγών
- Αύξηση των φορολογικών εσόδων
- Βελτίωση της εθνικής επιχειρηματικότητας
- Καινοτομία – διάχυση νέων τεχνολογιών

Η πραγματικότητα όμως και τα επίσημα στοιχεία δηλώνουν πως ο καταμερισμός των επενδύσεων δεν ευνόησε ιδιαίτερα την ελληνική οικονομία. Ο βαθμός προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων παραμένει ιδιαίτερα χαμηλός και η Ελλάδα φαίνεται να υστερεί έναντι των κύριων ανταγωνιστών της. Τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας δείχνουν απόσυρση ξένων επενδύσεων (αποεπένδυση) ύψους 212,3 εκατ. ευρώ το 2005 και ελληνικές επενδύσεις στο εξωτερικό ύψους 766,7 εκατ. ευρώ την ίδια χρονιά. Οι επιδόσεις στο σκέλος της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων ήταν κάπως καλύτερη το 2003 και το 2004, καθώς ήρθαν κεφάλαια ύψους 585,9 εκατ. ευρώ και 1.088,4 εκατ. ευρώ αντίστοιχα - αλλά και πάλι πολύ «φτωχές» όχι όμως και στο σκέλος πραγματοποίησης ελληνικών επενδύσεων στο εξωτερικό. οι άμεσες ξένες επενδύσεις που πραγματοποίησαν πέρυσι οι 25 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκαν κατά 19% στα 153 δισ. ευρώ έναντι 129 δισ. ευρώ το 2004. Παράλληλα προσέλκυσαν από αυτές επενδύσεις ύψους 70 δισ. ευρώ, που ήταν αυξημένες κατά 23% σε σχέση με τα 57 δισ. ευρώ του 2004. Τα μεγέθη της Ελλάδας για το 2005 ήταν αμελητέα: μόλις 100 εκατ. ευρώ ελληνικών επενδύσεων σε χώρες της Ε.Ε. και 700 εκατ. ευρώ σε χώρες εκτός Ε.Ε. Προσελκύστηκαν κεφάλαια ύψους 100 εκατ. ευρώ από χώρες εκτός Ε.Ε., ενώ αντίθετα οι επιχειρήσεις από χώρες της Ε.Ε. απέσυραν κεφάλαια ύψους 300 εκατ. ευρώ από την Ελλάδα κατά την περυσινή χρονιά Συγκεκριμένα, μόνο το 0,1% του συνόλου των άμεσων ξένων επενδύσεων ύψους 1,3 τρισ. ευρώ, που διακινήθηκαν το 2007 στις 30 χώρες - μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, έφθασε τελικά στη χώρα μας. Το ποσοστό αυτό μάλιστα μειώθηκε σε

¹³ Σχετική μελέτη των Buckley και Casson (1998)

σχέση με το 2006 όπου είχε διαμορφωθεί στο 0,5% επί συνόλου επενδύσεων 1 τρισ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται σε περιοδική έκδοση του ΟΟΣΑ για τις άμεσες ξένες επενδύσεις το 2007 οι άμεσες επενδύσεις¹⁴ στην Ελλάδα έφθασαν στα 1,9 δισ. ευρώ παρουσιάζοντας μείωση 64% σε σχέση με το 2006 οπότε και διαμορφώθηκαν στα 5,4 δισ. ευρώ. Η Ελλάδα το 2007 κατέλαβε την τρίτη χαμηλότερη θέση –μεταξύ των 30 χωρών - μελών του ΟΟΣΑ– ως προς την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων και ουσιαστικά παραμένει ουραγός μεταξύ των υπόλοιπων χωρών.

Καλύτερη είναι η εικόνα ως προς τις εκροές επενδύσεων από την χώρα μας. Το 2007 οι εκροές επενδύσεων από την Ελλάδα έφθασαν τα 5,3 δισ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 28,1% σε σχέση με το 2006 οπότε διαμορφώθηκαν στα 4,2 δισ. ευρώ. Συνολικά στον ΟΟΣΑ οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων έφθασαν το 2006 το 1 δισ. ευρώ και το 2007 έφθασαν τα 1,3 τρισ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 31%. Αντίστοιχα οι εκροές αυξήθηκαν από τα 1,2 τρισ. ευρώ το 2006 στα 1,8 τρισ. ευρώ το 2007.

Για το έτος 2008 τα στοιχεία είναι πιο ενθαρρυντικά, με την Ελλάδα να αναρριχάται από την 71^η θέση Στην 49^η θέση στον πίνακα των ΑΞΕ. Παρόλα αυτά, το ποσοστό αποθεμάτων των εισροών των άμεσων ξένων επενδύσεων για το έτος 2008 ανήλθε στο 10,3 % ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, το οποίο είναι πολύ χαμηλότερο σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (35,1 % το 2008). Ακόμα, τα καθαρά αποθέματα των ΑΞΕ ήταν 9,1 % το 2008, αισθητά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ε.Ε (44,2 % το 2008). Για τις προαναφερθείσες χρονιές η Ελλάδα δεν λαμβάνει οικονομική βοήθεια από το μηχανισμό στήριξης του Δ.Ν.Τ, καθώς επίσης η νομισματική σταθερότητα, η ευελιξία των παραγωγικών συντελεστών και το ευρύτερο αναπτυξιακό περιβάλλον, ευνοούν την μεγέθυνση και την αυξανόμενη ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων στην ζώνη του ευρώ και την υπόλοιπη Ευρώπη.

Σύμφωνα με τους Α. Μπιτζένη και Β. Βλάχο (Outward FDI from Greece and its policy context, Columbia University, 2011), η κλιμάκωση της ελληνικής κρίσης από το Νοέμβριο του 2009 οδήγησε σε μια δυσμενή μεταβολή των προσδοκιών για την ανάπτυξη της χώρας. Η ύφεση βάθυνε και η εγχώρια ζήτηση μειώθηκε. Συνεπώς οι εσωτερικές συνθήκες και η γενικότερη προβληματική κατάσταση οδηγούν στην αποεπένδυση και στη μείωση των κεφαλαιακών ροών.

Αντίθετα, οι εσωτερικές επενδύσεις στην Ευρώπη σημείωσαν ανάκαμψη κατά το 2010 σύμφωνα με την 9η έκθεση της Ernst & Young European Attractiveness Survey. Σε όλη την Ευρώπη παρουσιάστηκε αύξηση των έργων κατά 14 % από το 2009 το 2010. Δημιουργήθηκαν συνολικά 137.000 νέες θέσεις εργασίας, αύξηση δηλαδή κατά 10%. Ο κύριος λόγος αυτής της αύξησης ήταν οι επενδύσεις από τις Η.Π.Α οι οποίες είναι ο σημαντικότερος ξένος επενδυτής για την ευρωπαϊκή αγορά με ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό του 25%. Οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης αλλά και της Ανατολικής, σημείωσαν εντυπωσιακή αύξηση αντανακλώντας την μεγάλη

¹⁴ Foreign Direct Investment and its Role in the Development of Greece, V. Delitheou, 2011

ελκυστικότητα που παρουσιάζουν για επενδύσεις αυτές οι περιοχές (Σημειώνεται¹⁵ πως με εξαίρεση τη Σουηδία, οι χώρες που εμφάνισαν μείωση στο χρέος ήταν όλες στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη). Σύμφωνα πάντα με την ίδια έρευνα, παρόλο που η Γαλλία από τις χώρες της ευρωζώνης ήταν η πιο ελκυστική για άμεσες επενδύσεις, αυξάνοντας κατά 7% το ποσοστό, η Γερμανία έφτασε να προσελκύει 560 νέα έργα, ποσοστό αύξησης που ανέρχεται στο 34 %. Η Πορτογαλία, η Ελλάδα και η Ισπανία εμφανίζουν σημαντική μείωση για τα έτη 2009 – 2010.

2.5.2 Λόγοι μη προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα

Όπως προκύπτει και από τα συμπεράσματα έρευνας της διεθνούς εταιρείας συμβούλων επιχειρήσεων «Boston Consulting Group», η Ελλάδα διαθέτει σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μπορεί να καταστεί ελκυστική, παρά τα προβλήματα στη γραφειοκρατία, το φορολογικό σύστημα και την έλλειψη επιχειρηματικής ευελιξίας και καινοτομίας που αντιμετωπίζει η επιχειρηματικότητα στη χώρα μας. Εξαιτίας των χρόνιων αγκυλώσεων στην οικονομική δραστηριότητα, οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα είναι οι χαμηλότερες στην Ευρώπη, αξίας μόλις 25 δισ. ευρώ, αναφέρθηκε στην εκδήλωση. Συγκεκριμένα την περίοδο 2004-2010 το ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων ανήλθε μόλις στο 1% ΑΕΠ, όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ ήταν 2,7%.

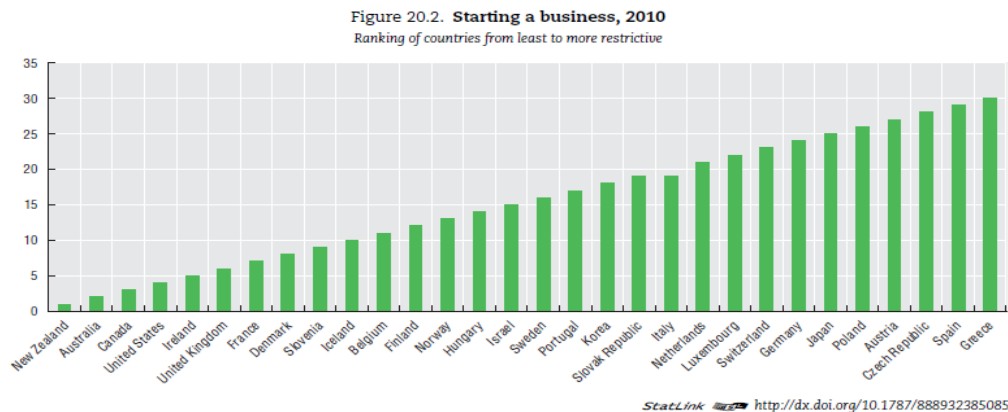
Η χώρα όμως διαθέτει σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα τα οποία πρέπει και μπορεί να εκμεταλλευτεί στο έπακρον. Πιο συγκεκριμένα, έχει πολύ καλές υποδομές ειδικά σε σύγκριση με τις γειτονικές χώρες που είναι οι πιο άμεσοι ανταγωνιστές. Επίσης η Ελλάδα διαθέτει εξαιρετικά ποιοτικό εργατικό δυναμικό που είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για τις ξένες εταιρείες που θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα. Παράλληλα, με την προσέλκυση των ΑΞΕ αντιμετωπίζεται και το ζήτημα της αναγκαστικής μετανάστευσης που είναι υπαρκτό σήμερα, ειδικά για τους νέους, αφού δίνεται η δυνατότητα να διατηρηθεί στη χώρα το εξαιρετικό εργατικό δυναμικό και να μπει φρένο στη <<διαρροή μυαλών>> (brain drain). Εταιρίες που έχουν αντιληφθεί τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα από την παρουσία τους στην χώρα μας επενδύουν ακόμα και μέσα στην κρίση. Πρέπει η ελληνική οικονομία να γίνει πιο ελκυστική με :

- τη μείωση της γραφειοκρατίας

¹⁵ Μπορούμε να συνδυάσουμε το γεγονός με την προσέλκυση των άμεσων επενδύσεων και της οικονομικής ανάπτυξης, την βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

- την εξάλειψη της διαφθοράς
- την επιτάχυνση της δικαιοσύνης
- την σταθεροποίηση και απλούστευση του φορολογικού συστήματος
- τη βελτιστοποίηση των μηχανισμών είσπραξης φόρων
- την υποστήριξη της αγροτικής οικονομίας
- τον εκσυγχρονισμό του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ειδικότερα την ενίσχυση της ναυτιλιακής εκπαίδευσης
- και την συνεργασία και προσέλκυση ξένων ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

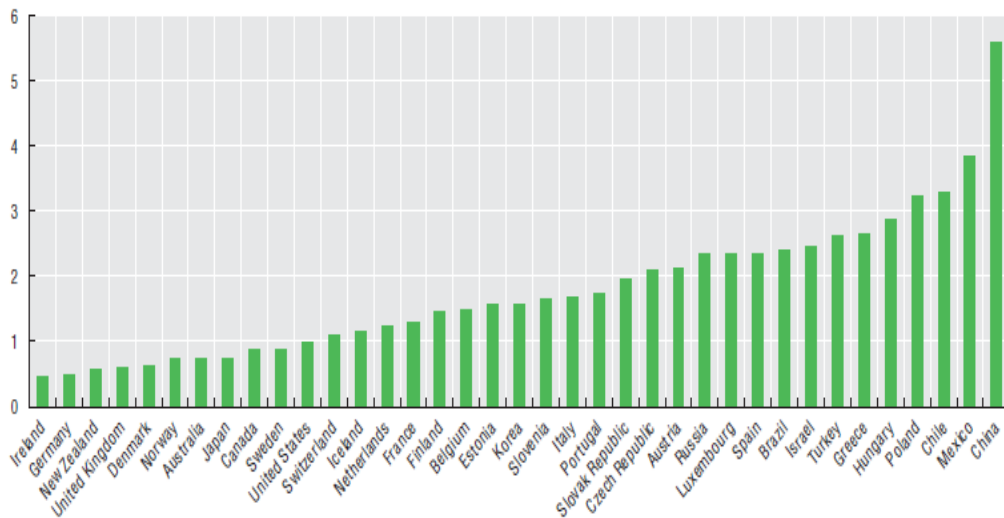
Επιπρόσθετα, ο ΟΟΣΑ κατατάσσει την Ελλάδα στη χειρότερη θέση όσον αφορά στο ξεκίνημα μιας νέας επιχείρησης, με αναφορά στις αδειοδοτήσεις, στην εγγραφή της περιουσίας, στην πρόσβαση στον δανεισμό, στην προστασία των επενδυτών, στην πληρωμή φόρων, το διασυνοριακό εμπόριο, **στην εφαρμογή και τήρηση συμβολαίων και συμφωνιών**, στο κλείσιμο μίας επιχείρησης, στην απασχόληση εργαζομένων και στην πρόσβαση στην ενέργεια.



Πηγή: Eurostat

Αναφορά επίσης γίνεται και στα διοικητικά βάρη, στην κατηγορία των νέων επιχειρήσεων, όπου η χώρα καταλαμβάνει την έκτη θέση από το τέλος (οι χειρότερες επιδόσεις ανήκουν στην Κίνα, το Μεξικό και τη Χιλή).

Figure 20.1. Administrative burdens on start-ups, 2008
Scale from 0 to 6 from least to most restrictive



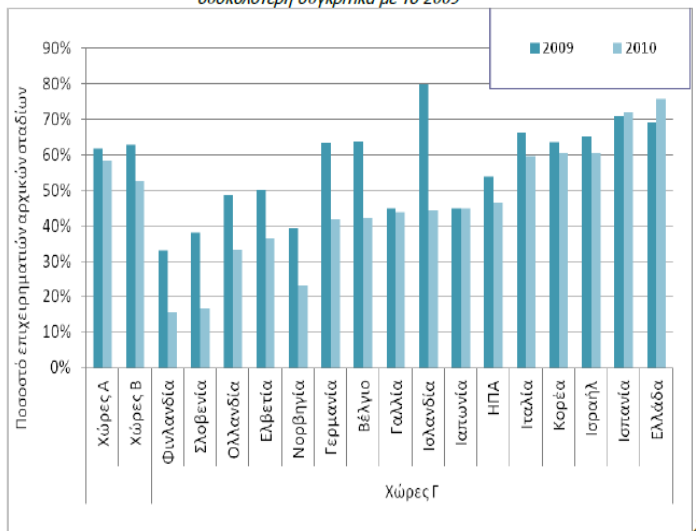
StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932385066>

Πηγή : Eurostat

Επίσης, παραθέτουμε και στοιχεία σχετικά με το ποσοστό επιχειρηματιών που θεωρούν την ίδρυση μιας επιχείρησης περισσότερο δύσκολη το 2010 σε σχέση με το 2009(απαρχή περιόδου κρίσης και εφαρμογής του μνημονίου):

Διάγραμμα 3.1

Ποσοστό επιχειρηματιών αρχικών σταδίων που θεωρούν την ίδρυση επιχείρησης το 2010 δυσκολότερη συγκριτικά με το 2009



ημ.: Χώρες Α: χαμηλοί κόστους, Χώρες Β: βελτίωσης αποτελεσματικότητας, Χώρες Γ: καινοτομίας

Πηγή: IOBE, επεξεργασία στοιχείων GEM

2.6 Δείκτης οικονομικής εμπιστοσύνης

Η εμπιστοσύνη του καταναλωτή χρησιμοποιείται ως μέτρο αισιοδοξίας. Από τους πιο γνωστούς δείκτες εμπιστοσύνης λαμβάνουμε υπ' όψιν τον δείκτη που δημοσιεύεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και του Conference Board των ΗΠΑ. Ο δείκτης εμπιστοσύνης εξαρτάται από πολλές οικονομικές μεταβλητές, σημαντικότερες εκ των οποίων τα επιτόκια, ο πληθωρισμός, η ανεργία και η κατανάλωση.

Ο δείκτης αντανακλά την εμπιστοσύνη από την μεριά των καταναλωτών και των παραγωγών για την υπάρχουσα αλλά και τη μέλλουσα οικονομική κατάσταση. Αν ο δείκτης οικονομικής εμπιστοσύνης είναι σε υψηλά επίπεδα οδηγούμαστε ταυτόχρονα σε αύξηση της κατανάλωσης αλλά και της παραγωγής, μεταβάλλεται δηλαδή με θετικό πρόσημο η προσφορά και η ζήτηση. Συνεπώς, εξάγουμε το συμπέρασμα πως στα πλαίσια της νομισματικής ένωσης και της προσπάθειας για ευρωπαϊκή ενοποίηση και οικονομική ολοκλήρωση, ο δείκτης αυτός μπορεί να χαρακτηριστεί πολύ σημαντικός σε σχέση με εθνικούς δείκτες¹⁶. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, σε έρευνες που έχουν γίνει σε ΗΠΑ (Bram & Ludvigson, 1998), καθώς επίσης ο Nahuis(2000) που μελέτησε 8 Ευρωπαϊκές χώρες, οδήγησαν στην εξαγωγή παρόμοιων συμπερασμάτων, ότι δηλαδή η αύξηση του δείκτη οικονομικής εμπιστοσύνης οδηγεί σε αύξηση της κατανάλωσης στο άμεσο μέλλον.

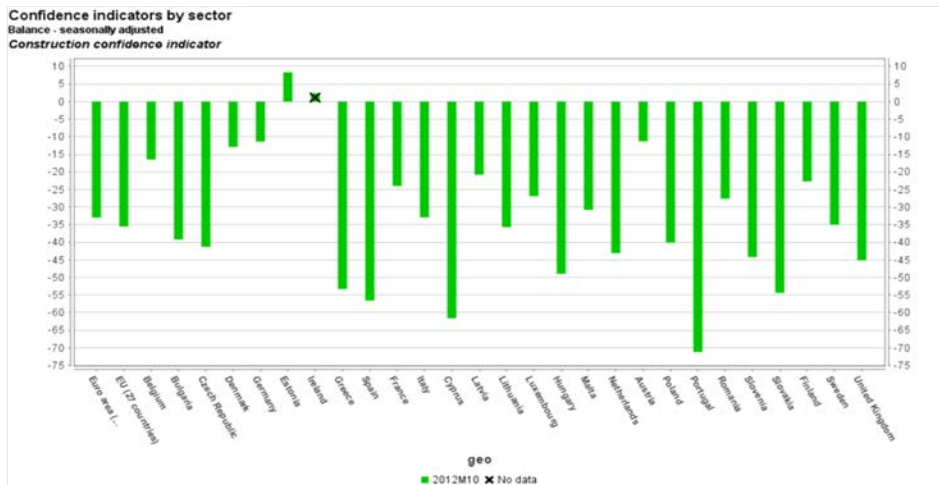
Σύμφωνα με έρευνα του οικονομικού επιμελητηρίου Ελλάδας, από το 2009 παρατηρείται ισχυρή μείωση του δείκτη εμπιστοσύνης το οποίο ταυτόχρονα συνεπάγεται την μείωση των καταναλωτικών δαπανών. Επιπλέον, η μείωση της αγοραστικής δύναμης οδήγησε τους καταναλωτές στην πρόβλεψη της αύξησης του κόστους ζωής. Συνεπώς, οδηγούμαστε σε συρρίκνωση της πραγματικής οικονομίας. Την ίδια πορεία με το δείκτη οικονομικής εμπιστοσύνης ακολουθούν και οι δείκτες Προσδοκώμενων αλλαγών της προσωπικής οικονομικής κατάστασης και της προσδοκώμενης μεταβολής της ανεργίας για το ίδιο χρονικό διάστημα. ι οι καταναλωτές θα περιορίσουν ακόμη περισσότερο τις δαπάνες τους και ως εκ τούτου δεν προσδοκούμε ανάκαμψη για την κατανάλωση και επομένως για την οικονομία. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Οι Έλληνες καταναλωτές ψωνίζουν λιγότερο, αποταμιεύουν λιγότερο και συγχρόνως εξακολουθούν να είναι και υπερχρεωμένοι.»

Σε αντίθεση με την ελληνική πραγματικότητα, όπου πανάκεια για την βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών είναι η εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική, παρασύροντας παράλληλα και τον δείκτη οικονομικής εμπιστοσύνης προς τα κάτω, αναφερόμαστε στο τι ισχύει και για άλλα κράτη εντός και εκτός της ευρωζώνης. Στα παρακάτω γραφήματα διαφαίνεται η εξέλιξη του δείκτη

¹⁶ Μπορεί να συνδεθεί άμεσα με την προσέλκυση άμεσων επενδύσεων, αλλά και με την χρηματιστηριακή άνοδο. Σύμφωνα με άρθρο της Oto η άνοδος του χρηματιστηρίου στις ΗΠΑ είχε ως συνέπεια την άνοδο του δείκτη οικονομικής εμπιστοσύνης (1999).

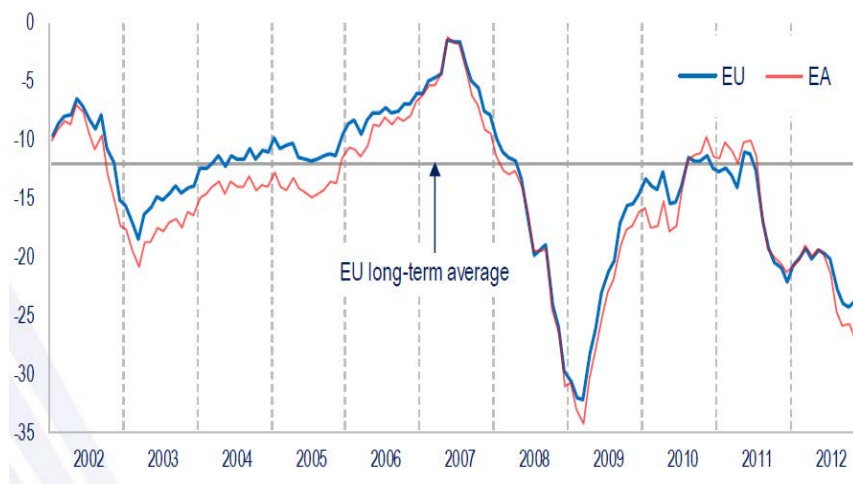
οικονομικής εμπιστοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στην ευρωζώνη καθώς και η διαμόρφωση του δείκτη στον κατασκευαστικό κλάδο.¹⁷ Παρατηρούμε πως η Γερμανία είναι η μοναδική χώρα που εμφανίζει θετικά ποσοστά, κάτι που συμβαίνει εξαιτίας της αύξησης της καταναλωτικής ζήτησης.

¹⁷ Στον συγκεκριμένο τομέα η Γερμανία εμφανίζει θετικά ποσοστά, σε αντίθεση με όλες τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Παρόλα αυτά, πτώση σημείωσε ο δείκτης οικονομικής εμπιστοσύνης ZEW, για τη γερμανική οικονομία. Συγκεκριμένα, ο δείκτης ZEW για το Νοέμβριο, έφθασε στις -15,7 μονάδες, έναντι εκτιμήσεων για -10,0 μονάδες και έναντι πτώσης 11,5 μονάδες τον Οκτώβριο. Σύμφωνα με τον Franz, του Ινστιτούτου ZEW, η κρίση χρέους θα έχει αρνητικά αποτελέσματα στη γερμανική οικονομία τους επόμενους έξι μήνες, ωστόσο σημαντικός παράγοντας που στηρίζει την γερμανική οικονομία είναι η αύξηση της καταναλωτικής ζήτησης. Παράλληλα, οι επενδυτές δίνουν πιθανότητα 25% για μια ύφεση στη γερμανική οικονομία και αυτό επιβεβαιώνει στην πράξη ότι η Γερμανία δεν θα μπορέσει να αποσυνδεθεί από την υπόλοιπη Ευρώπη.



Source of Data: Eurostat
Last update: 20.11.2012
Date of extraction: 28 Nov 2012 02:27:33 MET
Hyperlink to the graph: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/tableView.do?geo=15&plugin=15&language=en&code=teib020>
Disclaimer: This graph has been created automatically by Eurostat software according to external user specifications for which Eurostat is not responsible.
General Disclaimer of the EC: http://europa.eu/press/legal_notices_en.htm
Short Description: Business surveys provide a rapid means of compiling simple statistics with the results available before those of traditional statistical methods, and provide also information on areas not covered by quantitative statistics. Details provided by respondents are generally of very high quality since the questions related to subjects with which they are familiar, thus the past and future performance of their business is highly reliable. Similarly, consumers provide a very high quality information on their purchasing information and price trend.
Source: DG ECFIN
Code: teib020

Πηγή : European Commission



Πηγή : European Commission

Σύμφωνα με το πρακτορείο Reuters, αντίστροφη πορεία παρουσιάζει ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης στην ευρωζώνη. Η ισχυροποίηση του ευρώ έναντι του δολαρίου και σύμφωνα με τη δημοσιοποίηση στοιχείων των ευρωπαϊκών

οικονομιών έδειξαν απρόσμενη άνοδο της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης στη Γερμανία. Θετικά στοιχεία ανακοινώθηκαν, επίσης, για τη βιομηχανική εμπιστοσύνη στη Γαλλία, τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης μετά τη Γερμανία. Τα στοιχεία αυτά υπερίσχυσαν έναντι του γενικότερου κλίματος απαισιοδοξίας που επικρατεί τελευταία λόγω της εντεινόμενης κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη. Ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης του ινστιτούτου Ifo στη Γερμανία αναρριχήθηκε τον Νοέμβριο του 2012 στο 101,4 έναντι του χαμηλότερου 99,5 που προέβλεπαν αναλυτές της αγοράς. Στη Γαλλία, ο δείκτης βιομηχανικής εμπιστοσύνης παρουσίασε άνοδο από τα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας τριετίας, κάτι που αποδόθηκε στις φοροαπαλλαγές για τους εργοδότες, οι οποίες πρόκειται να τεθούν σε εφαρμογή από το 2013. Μέσα στον Νοέμβριο, η γαλλική κυβέρνηση, ανακοίνωσε φοροαπαλλαγές για τους εργοδότες της τάξεως των 20 δισ. ευρώ αλλά και σχέδια για τη μείωση των δαπανών του Δημοσίου κατά 60 δισ. ευρώ. Παρά τη δυσμενή οικονομική συγκυρία σε όλη την Ευρωζώνη, το ευρώ ενισχύθηκε έναντι του δολαρίου. Παρά την ευφορία που ενίσχυσε το ευρώ, ελλοχεύουν κίνδυνοι για μια επιδείνωση των οικονομιών της Ευρωζώνης. η γαλλική οικονομία μπορεί να είναι ο επόμενος αδύναμος κρίκος στην τριετή κρίση χρέους της Ευρωζώνης, λόγω της μεγάλης εξασθένησης της ανταγωνιστικότητας και του υψηλού εργασιακού κόστους. Στα μέσα Νοεμβρίου, η Eurostat επιβεβαίωσε υποψίες πως η Ευρωζώνη βρίσκεται σε ύφεση για δεύτερη φορά από το 2009. Ο ρυθμός ανάπτυξης υποχώρησε κατά 0,1% το τρίτο τρίμηνο μετά από πτώση 0,2% το δεύτερο. Μάλιστα, η Κομισιόν αναμένει συρρίκνωση των οικονομιών της Ευρωζώνης κατά 0,4% σε όλο το δωδεκάμηνο του 2012. Ακόμη και στη Γερμανία, ο ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο ύστερα από άνοδο 0,5% το πρώτο τρίμηνο του έτους.

Εξάγουμε λοιπόν το συμπέρασμα πως η διάθεση της ευρωζώνης και κατά κύριο λόγο των ισχυρών οικονομιών της, είναι μια διαρκής προσπάθεια για ένα ισχυρό και σκληρό νόμισμα, καθώς επίσης το πρόβλημα της ύφεσης εντοπίζεται στο υψηλό εργασιακό κόστος και στην υψηλή φορολογία στους εργοδότες. Οφείλουμε όμως να παρατηρήσουμε πως από τη μεριά της ζήτησης και των καταναλωτών, σύμφωνα πάντα με την ανάλυση της πορείας του δείκτη οικονομικής εμπιστοσύνης, η ζήτηση διαρκώς μειώνεται ακόμα και στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες με παράλληλη μείωση στο ρυθμό ανάπτυξης. Συνεπώς οφείλουμε να αναδείξουμε την ανάγκη μιας ορθότερης οικονομικής πολιτικής από τη μεριά της προσφοράς που αφορά στην επιχειρηματικότητα και στην προσέλκυση επενδύσεων, καθώς θα υπάρξει σαφής και δεδομένη βελτίωση στο εμπορικό ισοζύγιο αυξάνοντας τους ρυθμούς ανάπτυξης, με παράλληλη όμως αύξηση της δυνατότητας των καταναλωτικών δαπανών και την ενίσχυση της ζήτησης, προς όφελος της πραγματικής οικονομίας και της ευημερίας των καταναλωτών.

2.7 Κλειστά επαγγέλματα στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Mundell (1961), οι ασύμμετρες διαταραχές που προκαλούνται εξαιτίας της απώλειας της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, αποτελούν

κόστος για την εκάστοτε εθνική οικονομία. Όμως, με την μεγάλη εσωτερική κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών, από χώρες με πλεόνασμα σε χώρες με έλλειμμα, το κόστος αυτό παύει να υφίσταται και η ανάγκη αυτόνομης νομισματικής πολιτικής δεν είναι πλέον τόσο σημαντική. Ας υποθέσουμε μια μεταβολή της ζήτησης σε δύο χώρες για ένα αγαθό Α σε ένα αγαθό Β, καθώς επίσης η μείωση των τιμών και των μισθών θα μεγιστοποιήσουν την πιθανότητα πληθωρισμού και ανεργίας, τότε η μια χώρα θα αντιμετωπίσει πρόβλημα ανεργίας και η άλλη θα εμφανίσει πληθωριστικές τάσεις. Η νομισματική πολιτική και η αυτόνομη άσκησή της, θα μπορούσε να μετριάσει το πρόβλημα, όμως σύμφωνα με τον Mundel η κινητικότητα παραγωγικών συντελεστών θα μπορούσε να λύσει το ζήτημα.

Η ένταξη μιας χώρας στην νομισματική ένωση, είναι ελκυστική ανάλογα με το πόσο ανοιχτή είναι η οικονομία της. Το ελεύθερο εμπόριο, είτε αναφερόμαστε σε εισαγωγές είτε σε εξαγωγές, επηρεάζει την εγχώρια κατανάλωση σημαντικά. Αν υποθέσουμε μια υποτίμηση του νομίσματος, είναι δεδομένο πως η παραγωγή θα μετακινηθεί από τα μη εμπορεύσιμα στα εμπορεύσιμα αγαθά, και την κατανάλωση από τα εμπορεύσιμα στα μη εμπορεύσιμα. Οδηγούμαστε συνεπώς σε αύξηση του επιπέδου των τιμών, λόγω βελτίωσης του εμπορικού ισοζυγίου και της αυξημένης ανταγωνιστικότητας των εμπορεύσιμων αγαθών της χώρας. Όμως, η αύξηση του επιπέδου τιμών δεν πρέπει να αποτελεί στόχο οικονομικής πολιτικής μιας εθνικής οικονομίας. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι δεν αρκεί το να έχεις απλά το δικαίωμα της αυτονομίας της νομισματικής πολιτικής, αφού δεν είναι το πλέον αποτελεσματικό μέσο (Mc Kinnon, 1963). Παράλληλα, ενδεχόμενη χαμηλή ζήτηση μη εμπορεύσιμων αγαθών θα οδηγούσε σε μικρή ανεργία, η οποία θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί μέσω κινητικότητας εργαζομένων. Σε μια ανοιχτή οικονομία, οι μακροοικονομικές πολιτικές είναι πιο αποτελεσματικές χωρίς την χρήση ελαστικών ισοτιμιών.

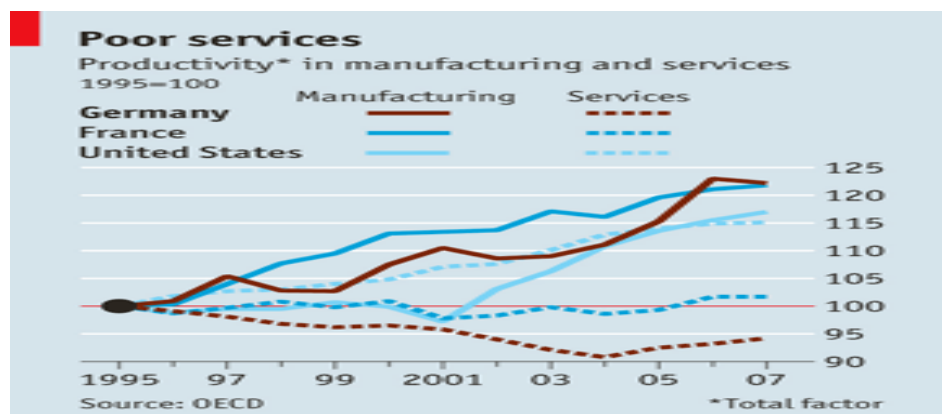
Σε μια κλειστή οικονομία, με μια ανάλογη υπόθεση με την παραπάνω (και με την προϋπόθεση ότι μια κλειστή οικονομία παράγει περισσότερο μη εμπορεύσιμα αγαθά), θα είχαμε αύξηση των τιμών αλλά σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με την ανοιχτή οικονομία, γιατί τα μη εμπορεύσιμα αγαθά έχουν μεγαλύτερο μερίδιο σε σχέση με τα εμπορεύσιμα. Κατ' επέκταση, η κατάλληλη νομισματική πολιτική για τη μείωση της ζήτησης των αγαθών και την βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου, θα προκαλέσει ανεργία σε σχέση με την ανοιχτή οικονομία. Συνεπώς, επιβάλλεται η πίεση των τιμών προς τα κάτω.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, διαπιστώνουμε πως η συναλλαγματική πολιτική σε μια ανοιχτή οικονομία είναι λιγότερο αποτελεσματική σε σχέση με μια κλειστή οικονομία. Άρα, το ζήτημα είναι το τι οικονομία θέλουμε αναδεικνύοντας τα πλεονεκτήματα συμμετοχής σε μια νομισματική ένωση.

Στην Ελλάδα, τα κλειστά επαγγέλματα αποτελούν ένα μεγάλο μειονέκτημα στην προσπάθεια της ευρύτερης οικονομικής ανάπτυξης. Η πλήρης κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών, σύμφωνα με τη κλασική οικονομική θεωρία είναι θεμέλιος λίθος του τέλει ανταγωνισμού. Η αύξηση των δεικτών της

ανταγωνιστικότητας μέσω της απελευθέρωσης των επαγγελματιών θα οδηγήσει άμεσα σε μείωση των τιμών και αύξηση της ζήτησης. Μια ξεπερασμένη και αναχρονιστική λογική σε ορισμένες περιπτώσεις μονοπωλιακή, διατηρεί τις τιμές σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Επίσης, η προσέλκυση επενδύσεων και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας είναι ακόμη ένα σημαντικό πλεονέκτημα. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η άρση των περιορισμών και των εμποδίων για τον ανταγωνισμό, αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της πετυχημένης «συνταγής» για την Ελλάδα, μαζί με την πάταξη της φοροδιαφυγής και της ανακεφαλαίωσης του τραπεζικού συστήματος.

Το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών θα βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό τον ανταγωνισμό και επιπρόσθετα η Ελλάδα θα γίνει περισσότερο ελκυστική με την άρση των περιορισμών. Στα πλαίσια όμως μιας κοινής ευρωπαϊκής προσπάθειας, το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών θα πρέπει να αποτελεί στόχο της κάθε χώρας – μέλους ξεχωριστά, γεγονός που θα προάγει ακόμα περισσότερο τον ανταγωνισμό σε ευρύτερο επίπεδο στα πλαίσια της νομισματικής σταθερότητας και της αποφυγής ασύμμετρων διαταραχών. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ παρουσιάζουμε στοιχεία για την χαμηλή παραγωγικότητα της Γερμανίας στον τομέα των υπηρεσιών και επισημαίνεται πως το γερμανικό κράτος έχει την χαμηλότερη θέση ανάμεσα στους G7. Αυτό ενδεχόμενα συμβαίνει λόγω του ότι για περισσότερο από το 23 % των εργαζομένων ισχύουν ειδικές ρυθμίσεις. Σχεδόν όλα τα ελεύθερα επαγγέλματα στη Γερμανία, μαζί με τους δικηγόρους και γιατρούς, όπου απασχολούνται γύρω στα 4.2 εκατ. εργαζόμενοι και αποδίδουν το 10% του ΑΕΠ, είναι ρυθμιζόμενα. Το ίδιο συμβαίνει και με 150 περίπου χειροτεχνικά επαγγέλματα, όπου απασχολούνται άλλα 5.1 εκατ.



Πηγή : OECD

2.8 Φυγή κεφαλαίων και πρόβλημα ρευστότητας

Η οικονομική κρίση, η αβεβαιότητα του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος και το ενδεχόμενο εξόδου της Ελλάδας από το ενιαίο νόμισμα, οδήγησε σε μεγάλη φυγή κεφαλαίων προς το εξωτερικό (bank – run). Σύμφωνα με τους Friedman και Schwartz (1963), υπάρχει μεγάλη σύνδεση των οικονομικών κρίσεων που οφείλεται όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον τραπεζικό «πανικό».

Σύμφωνα με την μονεταριστική προσέγγιση, γεγονότα πτώσης των τιμών των περιουσιακών στοιχείων και των επιχειρηματικών αποτυχιών, δεν αποτελούν από μόνα τους οικονομική κρίση. Οι Diamond και Dybvig (1983), με το μοντέλο τους για τις μαζικές αναλήψεις πανικού, οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα πως ένας χρηματοοικονομικός πανικός είναι περίπτωση πολλαπλών ισορροπιών στις αγορές. Γενικά, όταν οι βραχυπρόθεσμες οφειλές υπερβούν τα βραχυπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία, κανένας πιστωτής δεν είναι ικανός να παρέχει όλες τις απαραίτητες πιστώσεις για την αποπληρωμή των οφειλών. Σε μια οικονομική κρίση μιας αναδυόμενης αγοράς, με μεγάλη εισροή κεφαλαίων, (EE-17), αν σταματήσει αυτή η λήψη εισροών και αντιμετωπίσει απαιτήσεις αποπληρωμής ανεξόφλητων δανείων, οδηγείται αυτόνομα σε οικονομική αμηχανία. Συνεπώς, η αθέτηση των δανειακών υποχρεώσεων εμφανίζει μεγάλη πιθανότητα. Επιπρόσθετα, προκύπτει η ανάγκη επαναπρογραμματισμού των πληρωμών χρέους, ή η διάσωση από έναν δανειστή που παρέχει ένα νέο δάνειο με σκοπό τη χρηματοδότηση τις πληρωμές προηγούμενων δανείων(ληξιπρόθεσμα ή κοντά στη λήξη τους).

Σύμφωνα με τους Diamond & Dybvig, σε ενδεχόμενο μαζικής απόσυρσης κεφαλαίων από καταθέσεων και κεφαλαίων η τράπεζα οδηγείται σε χρεωκοπία. Αν όλοι οι καταθέτες ή το μεγαλύτερο μέρος τους επιλέξει την ανάληψη ή τη μεταφορά κεφαλαίων, η τράπεζα οφείλει να απαιτήσει άμεση αποπληρωμή των δανείων για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Επίσης, αν η αξία της επένδυσης είναι ανεπαρκής για να καλύψει τις αποσύρσεις, οδηγούμαστε στην εκκαθάριση.

Οι Τράπεζες δανείζονται βραχυπρόθεσμα και δανείζουν μακροπρόθεσμα για να παρέχουν υπηρεσίες ρευστότητας. Η γενική ζήτηση για αποσύρσεις ή μεταφορές κεφαλαίων σε περίοδο μη μεγάλης αβεβαιότητας μπορεί να προβλεφθεί και να καλυφθεί. Σε αντίθετη περίπτωση, η έλλειψη ρευστότητας και αδυναμίας σε συνάρτηση με τον πανικό των καταθετών λόγω γενικότερης αβεβαιότητας θα έχει ως φυσικό επακόλουθο την κατάρρευση και την δυσλειτουργία σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, λύση σε μια τέτοια περίπτωση μπορεί να δώσει η κεντρική τράπεζα¹⁸ η οποία είναι καθ' ύλην αρμόδια για την προσφορά χρήματος. Σίγουρα χρειάζεται και ένα ευρύτερο πλαίσιο θεσμικών και νομικών μηχανισμών

Η θεωρία της ασύμμετρης πληροφόρησης¹⁹ και η μονεταριστική προσέγγιση για τις οικονομικές κρίσεις αναδεικνύουν τη σημασία των τραπεζών για την ομαλή

¹⁸ Οι ΗΠΑ έχουν ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο σύστημα αντιμετώπισης τέτοιων φαινομένων που λειτουργήσε υποδειγματικά σε περιόδους κρίσεων.

¹⁹ Ασύμμετρη πληροφόρηση υπάρχει όταν ο ένας από τους συναλλασσομένους έχει λιγότερη ή περισσότερη πληροφόρηση από τον άλλο. Το φαινόμενο αυτό συναντάται σε πολλές περιπτώσεις του οικονομικού βίου και των συναλλαγών. Για παράδειγμα, ο πωλητής γνωρίζει περισσότερα για την ποιότητα του προϊόντος α π' ότι γνωρίζει ο αγοραστής, οι διευθύνοντες (managers) σε μία

οικονομική λειτουργία, την ρευστότητα και την «κυκλοφορία» του χρήματος. Επιτρέπει στα κεφάλαια να κινηθούν από οικονομικούς φορείς που στερούνται παραγωγικής επένδυσης σε εκείνους που έχουν ευκαιρίες επένδυσης.

2.9 Τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα

Για την ελληνική οικονομία η διετία 2009-2011 αποτέλεσε έτος ιδιαίτερα αρνητικών εξελίξεων. Η εξαιρετικά επιβαρυνόμενη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας οδήγησε σε σημαντική μείωση της πιστοληπτικής της ικανότητας, αδυναμία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές και συγκέντρωση του διεθνούς ενδιαφέροντος γύρω από τον τρόπο διαχείρισης του υψηλού δημόσιου χρέους.

Το 2010 η ελληνική οικονομία βρέθηκε για δεύτερη χρονιά σε τροχιά συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 4,5% (2009: -2,0%), με βασικότερα χαρακτηριστικά τη σημαντική πτώση της εγχώριας κατανάλωσης (-4,9%), ιδιωτικής και δημόσιας, την αύξηση του πληθωρισμού (4,7% από 1,3% το 2009) κυρίως λόγω της αύξησης των έμμεσων φόρων, αλλά και τη ραγδαία άνοδο του ποσοστού ανεργίας στο επίπεδο του 12,6% από 9,5% το 2009, με επιταχυνόμενη τάση. Στη δύσκολη αυτή συγκυρία η υλοποίηση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής έφερε τα πρώτα θετικά αποτελέσματα με τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης το 2010 κατά πέντε περίπου ποσοστιαίες μονάδες, στο 10,5% του ΑΕΠ.

Σε αυτό το οικονομικό περιβάλλον το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ήρθε αντιμέτωπο με πολλές προκλήσεις. Σε αντίθεση με τον τραπεζικό τομέα άλλων χωρών, οι τράπεζες στην Ελλάδα δεν υπήρξαν γενεσιουργός αιτία της οικονομικής κρίσης, αλλά υφίστανται τις συνέπειες των δημοσιονομικών προβλημάτων της χώρας,

επιχείρηση γνωρίζουν περισσότερα για την επιχείρηση (κόστος, κέρδη κ.ά.) α π' ότι γνωρίζουν οι απλοί μέτοχοι, οι εργαζόμενοι γνωρίζουν καλύτερα τις ικανότητες τους α π' ότι οι εργοδότες τους, ο ασφαλιζόμενος σε μία ασφαλιστική εταιρία γνωρίζει περισσότερα για την υγεία του α π' ότι η ασφαλιστική εταιρία πωλητής ή ο μεσίτης μιας οικίας γνωρίζει τα μυστικά της καλύτερα α π' ότι ο αγοραστής κλπ.

τις οποίες μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν, με επιτυχία, χάρη στην ικανοποιητική κεφαλαιακή τους βάση, τη χαμηλή συγκριτικά μόχλευση και τη συντηρητική πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και ποιότητας ενεργητικού.

Οι συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης των ελληνικών τραπεζών, αποτέλεσμα των αντίστοιχων υποβαθμίσεων της χώρας, ο αποκλεισμός των ελληνικών τραπεζών από τις διεθνείς αγορές άντλησης κεφαλαίων, αλλά και ο περιορισμός της ρευστότητάς τους από την έντονη εκροή καταθέσεων που παρατηρήθηκε στην ελληνική αγορά κατά τη διάρκεια του 2010 αντισταθμίστηκαν κυρίως από τα συνδυασμένα μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Επιπλέον, το 2010 σημειώθηκε υποχώρηση της αποδοτικότητας των ελληνικών τραπεζών, με σημαντική άνοδο, της τάξης του 19% σε ετήσια βάση, των προβλέψεων λόγω της χειροτέρευσης των δεικτών ποιότητας των δανειακών χαρτοφυλακίων τους.

Σύμφωνα με την ένωση ελληνικών τραπεζών, Η τάση αύξησης του αριθμού των τραπεζών στην Ελλάδα, συνοδεύτηκε και με αύξηση του αριθμού των καταστημάτων των τραπεζών κατά την εξαετία 2003-2008, η οποία ήταν διαρκής και υπερδιπλάσια έναντι της ευρωζώνης. Η εν λόγω τάση αύξησης των καταστημάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων διακόπηκε κατά τη διάρκεια του 2010. Σύμφωνα με τον κατάλογο καταγραφής της παρουσίας του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα (γνωστό ως ευρετήριο HEBIC), στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 ο αριθμός των καταστημάτων των τραπεζών στην Ελλάδα, χωρίς να υπολογίζονται τα καταστήματα της Τράπεζας της Ελλάδος, ανέρχονταν σε 4.183. Ωστόσο, σε σχέση με το 2008, η ποσοστιαία μεταβολή στον αριθμό των τραπεζικών καταστημάτων αυξήθηκε κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες.

Η κεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, εξαιρουμένης της Τράπεζας της Ελλάδος, στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 ανήλθε στα 14 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχούσε στο 26% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του Χρηματιστηρίου Αθηνών, έναντι της αντίστοιχης κεφαλαιοποίησης στο τέλος Δεκεμβρίου 2009 η οποία ανερχόταν στα 28 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχούσε, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, στο 33% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του Χρηματιστηρίου Αθηνών.

Ωστόσο, Ο συνδυασμός ύφεσης και κρίσης οδήγησε σε κλονισμό της εμπιστοσύνης και επέφερε μια διάβρωση της καταθετικής βάσης των ελληνικών τραπεζών κατά €29 δισ., κυρίως στο α' εξάμηνο του έτους 2010. Συνεπώς, οι τράπεζες αναγκάστηκαν να προσφύγουν σε δανεισμό από την ΕΚΤ σε μια προσπάθεια να συνεχίσουν τη χρηματοδότηση της πελατείας τους. Ταυτόχρονα, είδαν την κερδοφορία τους να εξαφανίζεται, καθώς αντιμετωπίζουν ένα διογκούμενο κύμα επισφαλειών, ενώ πληρώνουν και υψηλά επιτόκια στις καταθέσεις που δεν μπορούν να μετακυλήσουν στις χορηγήσεις λόγω της ύφεσης. Η διαχείριση του ενεργητικού και του παθητικού των τραπεζών θα πρέπει να κατατείνει σε σταδιακή μείωση της έκθεσής τους έναντι της ΕΚΤ, όπως προβλέπεται στο Μνημόνιο. Σε αυτή την προσπάθεια μπορεί να βοηθήσει σημαντικά η ικανοποιητική εκτέλεση του

προϋπολογισμού του 2011 και η αποτελεσματική προώθηση του προγράμματος των αποκρατικοποιήσεων και των δημοσίων επενδύσεων. Έτσι θα οδηγηθούμε σε ανάκαμψη της οικονομίας και, κατά συνέπεια, σε αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων και δανείων. Είναι ευτυχές γεγονός που η κρίση χρέους βρήκε την Ελλάδα στην ευρωζώνη. Υπάρχει, συνεπώς, υποστήριξη από τους εταίρους μας. Κάτι που δεν είχαν οι χώρες της Λατινικής Αμερικής στη διάθεσή τους στη δεκαετία του 1980 όταν είχαμε τη μεγάλη παγκόσμια κρίση χρέους. Δεν πρέπει να έχουμε στην Ελλάδα επανάληψη της «χαμένης δεκαετίας» των χωρών της Λατινικής Αμερικής. Δεν μπορούμε, όμως, να αρνούμεθα και τα αυτονόητα. Ότι δεν μπορούμε δηλαδή να ζούμε με δανεικά και να μην αποταμιεύουμε.

2.9.1 Ανακεφαλαίωση τραπεζών

Σύμφωνα με μελέτη της Eurobank, η επιτυχής και άμεση ολοκλήρωση του προγράμματος κεφαλαιοποίησης, με τη συμμετοχή και ιδιωτικών κεφαλαίων είναι απολύτως αναγκαία, έτσι ώστε να εξασφαλιστούν οι απαιτούμενοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας για την αποκατάσταση της ευρωστίας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η επιτυχής ολοκλήρωση του συγκεκριμένου προγράμματος αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη σταδιακή βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας στην πραγματική οικονομία και την επιστροφή σε θετικούς και βιώσιμους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Η συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων αναμένεται επίσης να συμβάλει στη μεγιστοποίηση των εσόδων για το ελληνικό δημόσιο, που θα προκύψει από τη μελλοντική πώληση της κρατικής συμμετοχής στις τράπεζες σε ποσό σημαντικά υψηλότερο αυτού που συντηρητικά εκτιμάται από το Μνημόνιο (16 δισ. ευρώ), ενώ θα έχουν επενδυθεί σε τραπεζικά κεφάλαια περί τα 50 δισ. ευρώ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της μελέτης.

Οι ελληνικές τράπεζες, έχοντας αντιμετωπίσει επιτυχώς την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008, αύξησαν σημαντικά τις τοποθετήσεις τους σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου, όταν αυτό άρχισε να αντιμετωπίζει προβλήματα χρηματοδότησης στις διεθνείς αγορές. Την πρακτική αυτή ακολούθησαν και άλλα τραπεζικά συστήματα στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου. Μετά το 2010, οι ελληνικές τράπεζες συνέβαλαν στην αντιμετώπιση της κρίσης ρευστότητας του δημοσίου, απορροφώντας, σχεδόν πλήρως, όλες τις εκδόσεις των εντόκων γραμματίων, καθώς το ενδιαφέρον από άλλους επενδυτές ήταν μηδενικό.

Οι τοποθετήσεις των ελληνικών τραπεζών σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του δημοσίου αποδείχθηκαν, εκ των υστέρων, ασύμφορες για τις ίδιες και τους μετόχους τους, λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και του PSI. Από το 2007 έως σήμερα οι μέτοχοι -μεταξύ αυτών περί τους 500.000 ιδιώτες επενδυτές και ασφαλιστικά ταμεία- απώλεσαν άνω του 95% των επενδύσεών τους σε τραπεζικές μετοχές. Συγκεκριμένα, ενώ στο τέλος του 2007 η χρηματιστηριακή αξία του τραπεζικού κλάδου ανερχόταν σε περίπου 80 δισ. ευρώ, σήμερα είναι μικρότερη από 3,5 δισ. ευρώ. Στην περίοδο 2007-2011, οι μέτοχοι των τραπεζών δεν εισέπραξαν

μέρισμα, ενώ συμμετείχαν σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συνολικού ύψους 13,7 δισ. ευρώ, στηρίζοντας έμπρακτα το τραπεζικό σύστημα.

2.9.2 Συγχώνευση τραπεζών

Θυμόμαστε την προσπάθεια συγχώνευσης της Εθνικής Τράπεζας και της Alpha Bank η οποία δεν ευδοκίμησε και είχε ως αποτέλεσμα στη συνέχεια οι τράπεζες να είναι περισσότερο διστακτικές, λαμβάνοντας υπόψη και το παγκόσμιο καθώς και το ευρωπαϊκό οικονομικό περιβάλλον, το οποίο δεν επιτρέπει σε καμία περίπτωση την ευημερία και την ανάπτυξή τους σε ευρύτερο επίπεδο. Παράλληλα, η πιστωτική επέκταση οδήγησε σε υπερδανεισμό και στην επιδείνωση της πιστωτικής ποιότητας του χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Επιπλέον, οι ελληνικές τράπεζες δεν διαφοροποίησαν τους τρόπους εσόδων τους και τις πηγές εισοδημάτων τους, με αποτέλεσμα να εξαρτώνται κατά τεράστιο ποσοστό από τα νοικοκυριά. Είναι δεδομένο πως ο οικονομικός προγραμματισμός δεν ήταν ο καλύτερος δυνατός, καθώς οι τράπεζες δεν μπορούσαν να διαδραματίσουν έναν καθοριστικό ρόλο στην περιοχή των Βαλκανίων και να θέσουν το μέλλον τους σε σταθερές βάσεις. (*Eurobank, greek banking review 2009*).

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται συγχωνεύσεις τραπεζών κατά τα έτη 1996-2005:

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ		
Έτη 1996-2005		
Έτος	Αγοραστής	Συγχωνευθείσα
1996	EFG Eurobank	Interbank
1997	Εθνική Κτηματική Τράπεζα Τράπεζα Πειραιώς	Εθνική Στεγαστική Τράπεζα Ελληνικό δίκτυο Chase Manhattan
1998	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος EFG Eurobank EFG Eurobank Τράπεζα Πειραιώς Τράπεζα Πειραιώς Τράπεζα Πειραιώς Εγνατία Τράπεζα	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Τράπεζα Κρήτης Τράπεζα Αθηνών Τράπεζα Μακεδονίας Θράκης Xios Bank Credit Lyonnais Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος
1999	Alpha Τράπεζα Πιστεως EFG Eurobank Deutsche Bank Τράπεζα Πειραιώς Telesis AXE	Ιονική Τράπεζα Τράπεζα Εργασίας 10% της EFG Eurobank National Westminster Bank Δωρική Τράπεζα
2000	Credit Agricole BCB	6,7% της Εμπορικής Τράπεζας 50% της NOVA BANK
2001	EFG Eurobank	Telesis Τράπεζα Επενδύσεων
2002	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος EFG Eurobank Τράπεζα Πειραιώς	ETEBA Unit Bank ETBA
2004	Εμπορική Τράπεζα	Τράπεζα Επενδύσεων
2005	Marfin Bank	10% Egnatia Bank

Αξίζει να αναφέρουμε πως οι ξένοι θεσμικοί επενδυτές ανέμεναν μια σημαντική επιχειρηματική συμφωνία από τον εγχώριο τραπεζικό τομέα. Ίσως να ήταν και ένας τρόπος επίτευξης υψηλής ανταγωνιστικότητας και με βάση τα επίπεδα της

χρηματιστηριακής αξίας κατά το έτος 2007 θα έφταναν κατά μέσο όρο τα 25 δις ευρώ (*Ναυτεμπορική, 11 Ιουνίου 2007*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Στο κεφάλαιο αυτό αναδεικνύουμε το μείζον ζήτημα της φορολογικής πολιτικής, της ανταγωνιστικότητας, των εξαγωγικών δυνατοτήτων της χώρας και των παραγωγικών επενδύσεων. Σημαντική αναφορά γίνεται επίσης στο θέμα της ανεργίας και της απορρόφησης του εργατικού δυναμικού από το σύνολο της ευρωζώνης.

3.1 Παραγωγικές επενδύσεις και φορολογική πολιτική

Ως σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις νοούνται αυτές που συμβάλλουν στην οικονομική πρόοδο της χώρας και μέσω των οποίων επιτυγχάνεται σημαντική αύξηση της εθνικής παραγωγής και της απασχόλησης ή αξιόλογη αύξηση των εξαγωγών ή εξοικονομείται αξιόλογο ποσό συναλλάγματος.

Σύμφωνα με το υπάρχον φορολογικό σύστημα, υπάρχουν 5 αναπτυξιακά κίνητρα από τα οποία κάθε επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιήσει μόνο ένα.

- **Επιχορηγήσεις**, που αφορούν στο δικαίωμα απόκτησης μέρους του κόστους επένδυσης από το ελληνικό κράτος ή και την Ε.Ε.
- **Επιδότηση επιτοκίου**, όπου το κράτος καταβάλλει ένα μέρος του τόκου των τραπεζικών εξόδων για τα δάνεια που έχει λάβει η επιχείρηση.
- **Αυξανόμενη αποτίμηση**, που αναφέρεται στην αύξηση του συντελεστή για το πάγιο ενεργητικό που αποκτήθηκε ως τμήμα της παραγωγικής επένδυσης
- **Μίσθωση**, όπου στην περίπτωση αυτή δεν πραγματοποιείται αγορά των εκάστοτε παγίων μιας παραγωγικής επένδυσης λόγω ενδεχόμενου υψηλού κόστους, αλλά μίσθωση (leasing), προκειμένου να τα χρησιμοποιήσει.
- **Αφορολόγητα αποθεματικά**, που αφορούν στα μη διανεμόμενα κέρδη. Η αξία αυτών μπορεί να αυξηθεί μέχρι ένα ποσοστό του κόστους επένδυσης και αφαιρείται από τα κέρδη προ φόρων.

Στο αναπτυξιακό αδιέξοδο που έχει περιέλθει αυτή την στιγμή η Ελληνική Οικονομία ως μόνη λύση φαντάζει η απότομη στροφή της στην οικονομία της γνώσης και της τεχνολογίας. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο γεγονός το ότι οι πιο εύρωστες και οι πιο ανταγωνιστικές χώρες στον πλανήτη ηγούνται στην κούρσα της γνώσης και της τεχνολογίας και όχι στην κούρσα του χαμηλότερου δυνατού εργατικού κόστους. Η μείωση του εργατικού κόστους δεν είναι πανάκεια για την προσέλκυση επενδύσεων -αντίθετα αυτό που ζητούν επίμονα οι ξένοι επενδυτές σε κάθε ευκαιρία είναι η μείωση της γραφειοκρατίας και κατά συνέπεια της διαφθοράς. Η μείωση του βιοτικού επιπέδου όχι απλώς δεν χρειάζεται για την ανάκαμψη της Ελληνικής Οικονομίας αλλά αντίθετα θα οδηγήσει και σε μεγαλύτερα προβλήματα. Η μείωση του εργατικού κόστους συνεπάγεται σε μείωση τόσο της φοροεισπρακτικής δυνατότητας του κράτους όσο και στην μείωση του Εθνικού Εισοδήματος και άρα του ΑΕΠ. Καθώς το ΑΕΠ θα συρρικνώνεται -ο λόγος Χρέος / ΑΕΠ θα γίνεται όλο δυσμενέστερος και οι ξένοι επενδυτές θα φοβούνται ακόμα περισσότερο να επενδύσουν στην Ελλάδα.

3.1.1 Ανταγωνιστικότητα στην Ελλάδα

Η ανταγωνιστικότητα μπορεί εύκολα να οριστεί: είναι η δυνατότητα (ικανότητα) μιας επιχείρησης να επιβιώσει και να αναπτυχθεί, λαμβάνοντας υπόψη τον ανταγωνισμό άλλων επιχειρήσεων για τα ίδια κέρδη (στον ίδιο κλάδο ή την αγορά). Οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται για αγορές και πόρους (ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα) και συνεπώς είναι σχετικά εύκολο να εξετάσει κανείς, συγκριτικά, την ανταγωνιστική τους θέση μετρώντας είτε μερίδια αγορών (δείκτης επίδοσης) είτε το βαθμό δημιουργίας και συσσώρευσης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων όπως καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες, κλπ (δείκτες εισροών). Η απλοϊκή συνάρτηση της ανταγωνιστικότητας μίας οικονομίας δίδεται από τη σχέση $[ep^*/p]$, όπου e είναι η σχέση μίας εγχώριας νομισματικής μονάδας προς μία νομισματική μονάδα της αλλοδαπής, p είναι η εγχώρια τιμή και p^* η τιμή της αλλοδαπής. Η προσέγγιση αυτή υποδηλώνει ότι όταν η εγχώρια τιμή αυξάνει τότε η ανταγωνιστικότητα των εγχώριων αγαθών και υπηρεσιών χειροτερεύει και αντιστρόφως. Τεχνικά η προσέγγιση αυτή εστιάζει στον πληθωρισμό και στην αποκλιμάκωσή του.

Σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Ινστιτούτου IMD, σε έρευνα που διεξήχθη για τον δείκτη ανταγωνιστικότητας σε 59 χώρες, η Ελλάδα κατέλαβε την 58η θέση για το έτος 2012. Οι χώρες που συμπληρώνουν τις τελευταίες θέσεις μεταξύ άλλων είναι η Σλοβενία, η Ρουμανία, η Κροατία και η Βουλγαρία. Αντίθετα, από τη μεριά των Ευρωπαϊκών χωρών που καταλαμβάνουν υψηλές θέσεις συμπεριλαμβάνονται η Ελβετία, η Σουηδία και η Γερμανία, οι οποίες έχουν ως βασικά ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα τις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων και τη δημοσιονομική πειθαρχία. Στους επιμέρους τομείς της μελέτης που αφορούν στην οικονομική αποδοτικότητα, στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα, στην επιχειρηματική αποτελεσματικότητα και στις υποδομές, η χώρα βρισκόταν στις πιο χαμηλές θέσεις της κατάταξης.

Σύμφωνα με τον Γ. Οικονόμου²⁰, μετά είσοδο της χώρας στη ζώνη του ευρώ, ο πληθωρισμός και η άνοδος του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος διατηρήθηκαν αδιάκοπα σε επίπεδο υψηλότερο του μέσου επιπέδου των αντίστοιχων μεγεθών των χωρών της ζώνης του ευρώ, αντανακλώντας την κατάσταση της οικονομίας, τις αδυναμίες των συνθηκών λειτουργίας των αγορών και τη συμπεριφορά των κοινωνικών εταίρων. Η υψηλή ζήτηση στην οικονομία σε συνδυασμό με τις συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων

²⁰ Σχετική αναφορά του Γ. Οικονόμου, μέλους του συμβουλίου νομισματικής πολιτικής της Τράπεζας της Ελλάδος «Η Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας και η Εξάρτησή της από την Ακολουθούμενη Πολιτική και τις Εξελίξεις των Οικονομιών των Χωρών στη Νομισματική Ένωση».

επέτρεψαν στις επιχειρήσεις να χορηγούν υψηλές αυξήσεις στους μισθούς και να επιρρίπτουν την αύξηση του κόστους εργασίας στις τιμές ή να αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων τους.

Συνεχίζοντας, ο Οικονόμος τονίζει πως για την ανταγωνιστικότητα το εργασιακό κόστος δεν αποτελεί τη μοναδική και αναγκαία προϋπόθεση, καθώς η απώλεια ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών για την περίοδο 2000 – 2008 ανήλθε στο 20,5 %, το υψηλότερο ποσοστό στην ευρωζώνη. Συνδέεται λοιπόν το γεγονός της ασυμμετρίας που παρατηρήθηκε στο ζήτημα του αυξημένου εργασιακού κόστους και της μειωμένης παραγωγής. Η αύξηση δηλαδή των πραγματικών μισθών σε συνάρτηση με την διαρκώς μειούμενη παραγωγικότητα συνετέλεσαν στην επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου. στην Ελλάδα, η ώθηση στις αυξήσεις των μισθών δεν πηγάζει από την άνοδο της παραγωγικότητας στον τομέα που παράγει εμπορεύσιμα αγαθά αλλά από την άσκηση πιέσεων από την προσφορά εργασίας στους ολιγοπωλιακά οργανωμένους κλάδους που εντάσσονται κυρίως στον τομέα παραγωγής μη εμπορεύσιμων αγαθών. Είναι προφανές ότι οι υψηλές αυξήσεις στους μισθούς στον ευρύτερο δημόσιο τομέα επηρεάζουν θετικά τις διαπραγματεύσεις για τους μισθούς στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Οι διαπιστώσεις αυτές, σε συνδυασμό με την περιορισμένη κινητικότητα της εργασίας μεταξύ των δύο τομέων της οικονομίας, οδηγούν στην απόρριψη της παραδοχής των Balassa-Samuelson²¹ για την ελληνική οικονομία. Γι' αυτό, παράλληλα με τη συγκράτηση των μισθών απαιτείται κυρίως αύξηση της παραγωγικότητας και προσαρμογή της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, για να παράγονται εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες που να ανταποκρίνονται στην εγχώρια και την εξωτερική ζήτηση.

3.1.2 Εξαγωγές στην Ελλάδα

Εκτός από την έλλειψη παραγωγικών επενδύσεων, η Ελλάδα αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα και στο κομμάτι των εξαγωγών. πρέπει να σημειωθεί ότι παρόλο που οι Ελληνικές εξαγωγές οριακά υπερέβησαν το 10% του ΑΕΠ, το οποίο αποτελεί ιστορικό ρεκόρ όλες οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ υπερτερούν της Ελλάδος. Ο αντίστοιχος αριθμός για την Ισπανία και την Πορτογαλία

²¹ Ο νόμος της μίας τιμής αναφέρει ότι σε μία αποτελεσματική αγορά όλα τα πανομοιότυπα προϊόντα πρέπει να έχουν ίδια τιμή. Αυτό συμβαίνει γιατί σε περίπτωση ανισορροπίας, η ύπαρξη κερδοφόρου arbitrage θα τείνει να τις εξισώνει. Το φαινόμενο Balassa-Samuelson υποστηρίζει ότι ο νόμος μιας τιμής δεν ισχύει για όλα τα αγαθά διεθνώς, επειδή μερικά αγαθά δεν είναι εμπορικά. Υποστηρίζει ότι η κατανάλωση μπορεί να είναι φτηνότερη σε μερικές χώρες από μερικές άλλες, επειδή για παράδειγμα το έδαφος και η εργασία είναι πιο φτηνά στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Αυτό μπορεί να καταστήσει ένα χαρακτηριστικό καλάθι κατανάλωσης φτηνότερο σε μια λιγότερο αναπτυγμένη χώρα, ακόμα κι αν οι τιμές μερικών αγαθών σε εκείνο το καλάθι είναι διεθνώς εξισωμένες.

είναι ο διπλάσιος, ενώ για την Ιρλανδία και την Ολλανδία ξεπερνά το 50%. Αυτό καταδεικνύει ότι η Ελληνική οικονομία χρειάζεται να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές της και να προσανατολιστεί ακόμη περισσότερο στις εξαγωγές. Πρέπει άμεσα να υπάρξει διεύρυνση της εξαγωγικής βάσης της Ελλάδος, προώθηση των εξαγωγών στα πλαίσια της νομισματικής εγγυημένης σταθερότητας με ευρύτερη συνεννόηση των εμπορικών εταιρών από την ευρωπαϊκή αγορά. Οφείλει επίσης να υπάρξει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό διευκόλυνση του εξωτερικού εμπορίου μέσω της μείωσης του χρόνου της διεκπεραίωσης μιας εξαγωγικής διαδικασίας, καθώς και της μείωσης του διοικητικού κόστους εξαγωγής. Ας δούμε παρακάτω μερικά στοιχεία που αφορούν στην καθυστέρηση και στις μεγάλες δαπάνες όταν πρόκειται για μια εξαγωγική διαδικασία.

- Γραφειοκρατία και καθυστερήσεις που σχετίζονται με την απόκτηση των απαραίτητων αδειών εισαγωγής/εξαγωγής και πιστοποιητικών συμμόρφωσης ή προέλευσης είτε πριν είτε κατά την άφιξη των αγαθών
- Ασάφεια πολιτικών
- Παράλογα υψηλά τέλη για την επιθεώρηση φορτίων, τέλη επιθεώρησης που συχνά υπερκαλύπτουν το τέλος επιθεώρησης του τελωνείου επειδή οι εν λόγω υπηρεσίες δε εφαρμόζουν τεχνικές διαχείρισης κινδύνου
- Έλλειψη συντονισμού μεταξύ τελωνειακών ελεγκτών και υπαλλήλων άλλων υπηρεσιών όταν πρέπει και οι δύο πλευρές να είναι παρούσες για την αποσφράγιση εμπορευματοκιβωτίων προτού ξεκινήσει ο έλεγχος των αγαθών
- Υψηλές δαπάνες χειρισμού εμπορευματοκιβωτίων/αγαθών για τη μετακίνησή τους στους χώρους ελέγχου και την εκφόρτωση των περιεχομένων έτσι ώστε οι άλλες υπηρεσίες να μπορέσουν απλώς να ελέγξουν την επισήμανση του προϊόντος και να λάβουν κάποια δείγματα
- Καθυστερήσεις λόγω του χρόνου που απαιτείται για τη μεταφορά των δειγμάτων σε εργαστήρια που ενδεχομένως να βρίσκονται πολύ μακριά από το λιμένα.
- Καθυστερήσεις/ αναμονή σε εργαστήρια με ελλιπή εξοπλισμό ή ανεπαρκές προσωπικό έως ότου τα δείγματα υποβληθούν σε δοκιμή
- Μεγάλο κόστος των εργαστηριακών αναλύσεων.

Πηγή : Οδηγός Παγκόσμιας Τράπεζας «Μεταρρύθμιση των Κανονιστικών Διαδικασιών για τις Εισαγωγές και Εξαγωγές: Οδηγός για Επαγγελματίες», 2006.

Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή βρίσκεται στην 21^η θέση ανάμεσα στα 26 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην 62^η ανάμεσα σε 185 χώρες στην πιο πρόσφατη έρευνα για το Διασυνοριακό Εμπόριο το 2013 . Οι αριθμοί αυτοί κατατάσσουν την Ελλάδα στην τελευταία ποσοστιαία θέση. Βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα²² τους δείκτες ανταγωνιστικότητας της Παγκόσμιας Τράπεζας για το διασυνοριακό εμπόριο που αφορούν στις χώρες της Ε.Ε:

Κράτος-Μέλος της ΕΕ	Κατάταξη TAB	Δικαιολογητικά για εξαγωγή (αριθμός)	Χρόνος για εξαγωγή (ημέρες)	Κόστος για εξαγωγή (\$ΗΠΑ ανά εμπ/κιβώτιο)	Δικαιολογητικά για εισαγωγή (αριθμός)	Χρόνος για εισαγωγή (ημέρες)	Κόστος για εισαγωγή (\$ΗΠΑ ανά εμπ/κιβώτιο)
Δανία	4	4	5	744	3	5	744
Φινλανδία	6	4	8	540	5	7	620
Εσθονία	7	3	5	745	4	5	795
Σουηδία	8	3	8	705	3	6	735
Ολλανδία	12	4	6	895	4	6	975
Γερμανία	13	4	7	872	5	7	937
Ηνωμένο Βασίλειο	14	4	7	950	4	6	1.045
Λετονία	16	5	10	600	6	11	801
Πορτογαλία	17	4	13	685	5	12	899
Κύπρος	18	5	7	790	7	5	900
Λιθουανία	24	5	9	825	6	8	980
Αυστρία	26	4	8	1.090	5	8	1.155
Γαλλία	27	2	9	1.078	2	11	1.248
Ιρλανδία	28	4	7	1.135	4	12	1.121
Βέλγιο	29	4	9	1.230	5	9	1.400
Λουξεμβούργο	32	5	7	1.420	4	7	1.420
Ισπανία	39	5	9	1.260	6	9	1.350
Πολωνία	50	5	17	1.050	5	16	1.025
Ιταλία	55	4	19	1.145	4	18	1.145
Σλοβενία	57	6	16	745	8	14	830
Ελλάδα	62	5	19	1.115	6	15	1.135
Τσεχική Δημοκρατία	68	4	16	1.145	7	17	1.180
Ρουμανία	72	5	12	1.485	6	13	1.495
Ουγγαρία	73	6	17	885	7	19	875
Βουλγαρία	93	5	21	1.551	6	17	1.626
Σλοβακική Δημοκρατία	98	6	17	1.560	7	17	1.540

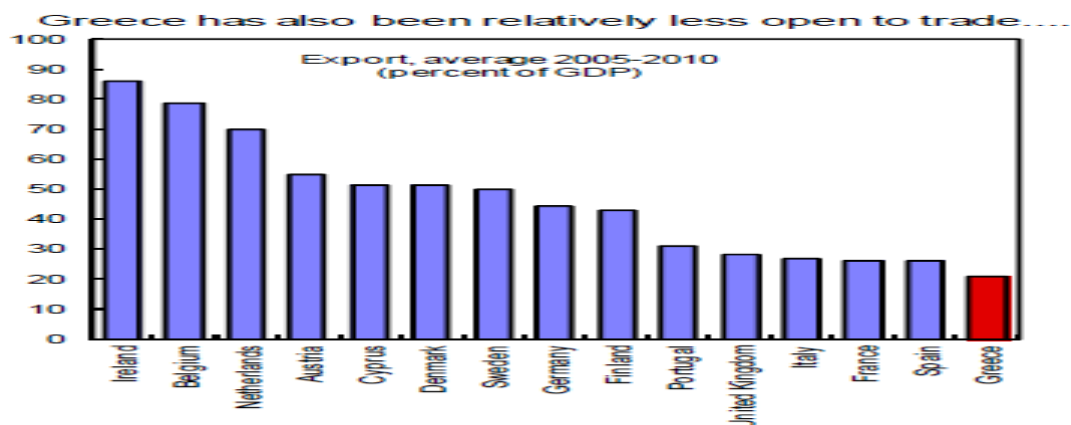
Πηγή : Ελληνική Δημοκρατία, Οκτώβρης 2012

²² Περισσότερα στοιχεία και πίνακες αναφέρονται στο σχετικό έγγραφο των υπουργείων Οικονομικών και Ανάπτυξης, του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μετά από σχετική μελέτη τον Οκτώβρη του 2012.

Εξάγουμε λοιπόν το συμπέρασμα πως η απώλεια της νομισματικής πολιτικής έτσι ώστε να ανακτήσει η ελληνική οικονομία την ανταγωνιστικότητά της δεν αποτελεί τον πλέον ανασταλτικό παράγοντα. Η χώρα καλείται να προβεί σε αναδιάρθρωση του εξαγωγικού της συστήματος σε πρώτη φάση μετριάζοντας εξαλείφοντας παράλληλα μεγάλο αριθμό εμποδίων. Η ανακοίνωση της Γαλλίας **για ενεργοποίηση εγγυήσεων ασφάλισης εξαγωγών προς την Ελλάδα**, οι σημαντικές επιχειρηματικές συμφωνίες για αξιοποίηση της Ελλάδας ως διεθνές διαμετακομιστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής, αλλά και οι δεσμεύσεις της Κυβέρνησης για επιστροφές ΦΠΑ στις εξαγωγικές επιχειρήσεις, με την εξομάλυνση των δόσεων από πλευράς δανειστών, συνθέτουν το περίγραμμα λύσεων που θα πρέπει άμεσα να εφαρμοστεί στην Ευρώπη και περικλείεται από το τρίπτυχο: «αλληλεγγύη, συνέργιες και αμοιβαίως επωφελείς συμπράξεις για την αναθέρμανση της ευρωπαϊκής οικονομίας συνολικά». Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως της Ευρωζώνης αποτελούν πάντα τις κυριότερες αγορές για τα ελληνικά προϊόντα. Οι αγορές των «27» ευρωπαϊκών κρατών απορροφούν το 61,7% των εξαγωγών και η Ευρωζώνη²³ το 41,6%. Όμως, η πολιτική λιτότητας συνολικά της ευρωζώνης με τη μείωση της ζήτησης κυρίως από τις αγορές των κρατών-μελών της ΕΕ, λόγω επέκτασης της

23 Η ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία Eurostat ανακοίνωσε ότι οι εξαγωγές από τις 17 χώρες που μοιράζονται το ευρώ προς τον υπόλοιπο κόσμο ξεπέρασαν τις εισαγωγές κατά 9,8 δισ. ευρώ (\$12,5 δισ.), μία αύξηση για το πλεόνασμα από τα 5,2 δισ. ευρώ του Αυγούστου και τα 1,7 δισ. ευρώ του Σεπτεμβρίου του 2011. Η αύξηση ωστόσο του εμπορικού ισοζυγίου αντανακλά κυρίως την αδυναμία στην εγχώρια ζήτηση με τις εισαγωγές να υποχωρούν 2,7% από τον Αύγουστο σε εποχιακά προσαρμοσμένη βάση, ξεπερνώντας τη μείωση των εξαγωγών κατά 1,1%. Η υποχώρηση των εξαγωγών είναι μια ανησυχητική εξέλιξη για την Ευρωζώνη καθώς η εγχώρια ζήτηση σε ολόκληρη της νομισματική ένωση παραπαίει λόγω των προγραμμάτων λιτότητας και της αύξησης της ανεργίας. στοιχεία για το εμπόριο έδειξαν επίσης τις μεγάλες διαφορές στην εμπορική θέση των χωρών της Ευρωζώνης. Η Γερμανία κατέγραψε εμπορικό πλεόνασμα με χώρες εκτός της Ευρωζώνης ύψους 12,7 δισ. ευρώ, ενώ η Γαλλία είχε πλεόνασμα μόλις 1,2 δισ. ευρώ και η Ιταλία είχε πλεόνασμα 800 εκατ. ευρώ. Ωστόσο, η Ελλάδα είχε έλλειμμα 400 εκατ. ευρώ, ενώ η Ισπανία είχε έλλειμμα 2,5 δισ. ευρώ και η Πορτογαλία έλλειμμα 300 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Ιαπωνία το πρώτο εξάμηνο του 2012 σε ευρώ (χωρίς πετρελαιοειδή), αυξήθηκαν κατά 53,80%, ενώ οι ιαπωνικές εξαγωγές προς την Ελλάδα μειώθηκαν κατά 56,27%. Ειδικότερα, την εν λόγω περίοδο, η αξία των ελληνικών εξαγωγών άγγιξε τα 26,7 εκ. ευρώ έναντι 17,3 εκ. ευρώ έναν χρόνο νωρίτερα. Οι κυριότερες κατηγορίες ελληνικών εξαγωγών, αφορούσαν τα εξής προϊόντα: βαμβάκι, καρποί και φρούτα και άλλα βρώσιμα μέρη φυτών αλλιώς παρασκευασμένα ή διατηρημένα με ή χωρίς προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών, ψάρια βρώσιμα νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη, ελαιόλαδο, ζυμαρικά, ελάσματα και ταινίες, φάρμακα, προϊόντα ομορφιάς ή φτιασιδώματος (μακιγιάζ), ντομάτες παρασκευασμένες ή διατηρημένες σε ξύδι, προϊόντα αρτοποιίας, ζαχαροπλαστικής ή μπισκοτοποιίας κλπ. Σύμφωνα πάλι με τα προσωρινά στοιχεία της Eurostat, οι εξαγωγές προς τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ανήλθαν στα 113,29 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 262,5%. Η αύξηση οφείλεται, κυρίως, σε εξαγωγές καυσίμων (40,86 εκατ. ευρώ) και βαμβακιού (29,14 εκατ. ευρώ). Αξιοσημείωτη άνοδος, επίσης, για τον τομέα τροφίμων και ποτών, τα χημικά-πλαστικά και τα απορρίμματα μετάλλων. Οι εισαγωγές από τη Λ.Δ. Κίνας συνέχισαν την καθοδική τους τάση, εμφανίζοντας μείωση κατά -29,9%, στα 518,98 εκατ. ευρώ.

οικονομικής συρρίκνωσης, αλλά και της αβεβαιότητας γύρω από τη δημοσιονομική κατάσταση της Ελλάδας, δυσκολεύει ακόμη περισσότερο την εξαγωγική διαδικασία. Στο παρακάτω γράφημα²⁴ διαφαίνεται χαρακτηριστικά το εξαγωγικό πρόβλημα της χώρας:



3.2 Ανεργία – απορρόφηση εργατικού δυναμικού

Σύμφωνα με τη νεοκλασική οικονομική θεωρία, η ανεργία είναι ένα φαινόμενο ελλειπών προσαρμογής της προσφοράς εργασίας στη ζήτηση για εργασία. Οι ισορροπίες δεν γίνονται αυτομάτως καθώς μεσολαβεί χρόνος μετακίνησης του εργατικού δυναμικού από μια εργασία σε μια άλλη ή ακόμα υπάρχει και το ενδεχόμενο καθυστέρησης της πληροφόρησης για νέες θέσεις εργασίας. Εξαιτίας λοιπόν των ατελειών – τριβών του συστήματος, η ανεργία προσδιορίζεται ως ανεργία τριβής καθώς επίσης υπάρχει η πιθανότητα άρνησης των ανέργων να εργασθούν σε χαμηλότερο επίπεδο μισθού ηθελημένα.

Σύμφωνα με έρευνα του Charles Booth²⁵ η αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς εργασίας απαιτεί ένα μέγεθος ανεργίας, άποψη παρόμοια με τη μαρξιστική προσέγγιση με τον εφεδρικό στρατό εργασίας, ως μηχανισμό επιβολής πειθαρχίας στους εργαζομένους. Σύμφωνα με τον Marshall (Principle of Economics), το κύριο αίτιο της ανεργίας θεωρείται το ύψος του μισθού. Σε περιόδους οικονομικής άνθησης υπάρχει αύξηση των πραγματικών μισθών των εργαζομένων, ενώ σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, οι εργαζόμενοι εμποδίζουν και αρνούνται οποιαδήποτε μείωση στις απολαβές τους. Συνεχίζοντας ο Marshall τονίζει πως η άρνηση των επενδυτών για επενδύσεις, εξαιτίας έλλειψης εμπιστοσύνης για την απόδοση των επενδύσεων και διάφοροι νομισματοπιστωτικοί παράγοντες οδηγούν στη μείωση του εισοδήματος, τη συρρίκνωση της ζήτησης με αποτέλεσμα την εξάπλωση της ύφεσης. Συνοψίζοντας, η μείωση των μισθών για την επίλυση του προβλήματος της ανεργίας

²⁴ Μ.Ο ως ποσοστό του ΑΕΠ για την πενταετία 2005 – 2010, πηγή : Eurostat

²⁵ Life and Labour of the London Poor, London. Ο Booth χρησιμοποίησε στοιχεία από το 1886 έως το 1891, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η ανεργία και οι χαμηλοί μισθοί ήταν τα σημαντικότερα αίτια για τη διαμόρφωση των συνθηκών φτώχειας.

οδηγεί σε μείωση της καταναλωτικής δαπάνης με αποτέλεσμα την επιδείνωση της κρίσης. Σύμφωνα όμως με τη νεοκλασική οικονομική θεωρία, η μείωση των μισθών οδηγεί σε παράλληλη πτώση των τιμών και συνεπώς στην αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης και την επαναφορά της ισορροπίας.

Σύμφωνα με τον Pigou (the Theory of Unemployment, 1933), η αύξηση του πραγματικού μισθού σε έναν εργαζόμενο δεν θα είχε κάποια σημαντική επίπτωση επί της ανεργίας. Το κύριο μέλημα του Pigou είναι να εκτιμήσει τα όρια μέσα στα οποία προσδιορίζεται η τιμή της ελαστικότητας της ζήτησης για εργασία, τόσο με αναφορά στον πραγματικό, όσο και με αναφορά στον ονομαστικό μισθό. Καταλήγει ότι η ελαστικότητα αυτή είναι (κατ' απόλυτο τιμή) σημαντικά μεγαλύτερη από την μονάδα και ότι αυξάνεται αν στην οικονομία υπάρχει σύστημα ασφάλισης κατά της ανεργίας στο οποίο συνεισφέρουν οι εργοδότες. Κατά συνέπεια, η ζήτηση για εργασία θα μεταβάλλεται αναλογικά περισσότερο (και προς την αντίθετη κατεύθυνση) από το μισθό. Η αύξηση του μισθού θα οδηγεί σε αναλογικά μεγαλύτερη συρρίκνωση της απασχόλησης, ενώ η μείωση του μισθού θα οδηγεί σε αναλογικά μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης. Οι υπολογισμοί του, ωστόσο, είναι καθαρά υποθετικοί, χωρίς να βασίζονται σε εμπειρικό υλικό που να τους υποστηρίζει, αλλά μόνο στις συναρτησιακές σχέσεις που χρησιμοποιεί και σε υποθέσεις για τις τιμές ορισμένων παραμέτρων. το κεντρικό σημείο της θεωρίας του Pigou για την ανεργία βασίζεται στην ελαστική ως προς το μισθό ζήτηση για εργασία. Ο Pigou υποστηρίζει, όχι μόνον ότι η σχέση μεταξύ μισθού και επιπέδου απασχόλησης είναι αρνητική (σύμφωνα με τη θεωρία της οριακής παραγωγικότητας), αλλά, επιπροσθέτως, ότι η ελαστικότητα είναι μεγάλη. Συνεπώς μικρές μεταβολές του μισθού έχουν ως αποτέλεσμα σημαντικές μεταβολές στον όγκο της απασχόλησης. Είναι αναπόφευκτο, μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η επίλυση του προβλήματος της ανεργίας να αναζητηθεί στη μείωση του μισθού. Από την οπτική αυτή, η ανεργία οφείλεται στην ύπαρξη παραγόντων που εμποδίζουν τον πραγματικό μισθό να προσαρμοστεί στο επίπεδο πλήρους απασχόλησης. Τα εργατικά συνδικάτα εμποδίζουν την πτώση του ονομαστικού μισθού, ενώ το επίπεδο των τιμών των ειδών που καταναλώνουν οι εργαζόμενοι μένει σταθερό, με αποτέλεσμα την ύπαρξη πλεονάζουσας προσφοράς εργασίας. Αν ο πραγματικός μισθός έπεφτε, η πλήρης απασχόληση θα εξασφαλιζόταν, όχι μόνο επειδή θα αυξανόταν η ζήτηση για εργασία, αλλά και γιατί θα περιοριζόταν η προσφορά εργασίας: επειδή μια μερίδα των ανέργων δεν θα έψαχνε να βρει δουλειά σε χαμηλότερο μισθό, και επειδή μια μερίδα των εργαζομένων θα εγκατέλειπε την εργασία τους εξ αιτίας της μείωσης του μισθού. Σε τελευταία ανάλυση όλη αυτή η επιχειρηματολογία καταλήγει να υποστηρίζει ότι η αγορά εργασίας δεν κάνει παρά να προσαρμόζει, ποσοτικά και ποιοτικά, το εργατικό δυναμικό στις απαιτήσεις της παραγωγής.

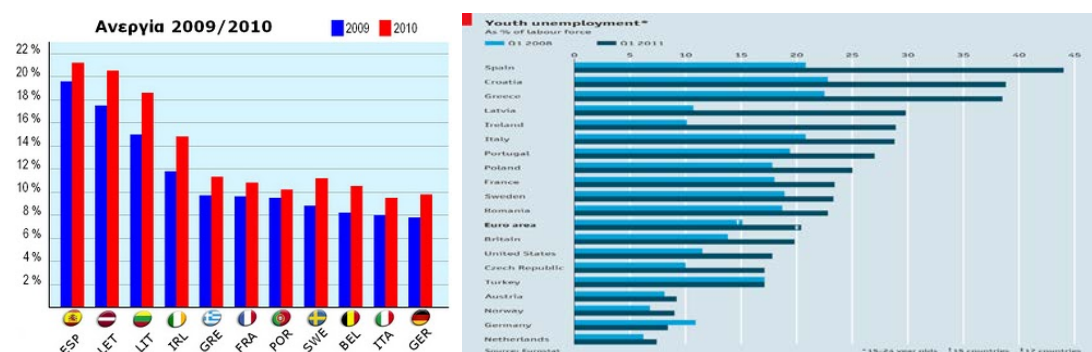
Σύμφωνα με τον Π. Χριστοδουλόπουλο, στην αναφορά του «κριτικές παρατηρήσεις στην κατά τον Keynes ροπή προς κατανάλωση, 1940», αναφέρεται η σημασία της έννοιας του πολλαπλασιαστή των επενδύσεων και της σύνδεσής του με την ανεργία και γενικότερα την οικονομική ανάκαμψη. Συγκεκριμένα, προκύπτει μια

συναρτησιακή σχέση η οποία προσδιορίζει το ποσό το οποίο θα διατεθεί προς κατανάλωση και το ποσοστό της αποταμίευσης σε μια αύξηση του εισοδήματος. Αν ονομάσουμε ρ την οριακή ροπή προς κατανάλωση, K τον πολλαπλασιαστή των επενδύσεων, τότε τα δύο μεγέθη συνδέονται μεταξύ τους με τη σχέση :

$K = \frac{1}{1-\rho}$, όπου σύμφωνα με την Κευνσιανή προσέγγιση υπάρχει άμεση συσχέτιση της ανεργίας με την έλλειψη επενδύσεων και προφανώς μια μείωσή της οδηγεί σε μείωση της καταναλωτικής δαπάνης και της αποταμίευσης. Η αύξηση της απασχόλησης, ή διαφορετικά η καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της αύξησης των επενδύσεων, είναι βασική αιτία μεγέθυνσης της οικονομίας.

3.2.1 Ανεργία στην Ε.Ε

Τα τελευταία στοιχεία της Eurostat για την ανεργία στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ευρωζώνη είναι εύλωττα: 22,7 εκατ. άνεργοι στην ΕΕ εκ των οποίων 15,7 εκατ. στην ευρωζώνη και 3,1 εκατ. νέοι άνεργοι κάτω των 25 ετών. όσο μειώνεται ο αριθμός των ανέργων στις αποκαλούμενες ανταγωνιστικές οικονομίες όπως η Γερμανία, η Δανία και η Ολλανδία, τόσο αυξάνεται στις χώρες όπου εφαρμόζονται οι πολιτικές που εντέλλεται η ΕΕ και το ΔΝΤ (με ή χωρίς «μνημόνια») όπως η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Ελλάδα. Η Ισπανία (όπου εφαρμόζονται ευρύτατα οι «ελαστικές μορφές απασχόλησης») βρίσκεται στην πιο δεινή θέση μεταξύ των εταίρων της. Το συνολικό ποσοστό έφτασε τον ίδιο μήνα το 21,2% παρά την συγκυριακή βελτίωση λόγω της αύξησης της τουριστικής κίνησης. Η αδυναμία αντιμετώπισης του προβλήματος αντικατοπτρίζεται και στη διαγραφόμενη όξυνση σε ισχυρότερες οικονομίες της ευρωζώνης με ευρύ δίκτυο κοινωνικών παροχών όπως η Γαλλία. Σύμφωνα και με τα στοιχεία της γαλλικής στατιστικής υπηρεσίας (Insee) το γενικό ποσοστό συμβαδίζει με το μέσο όρο της ευρωζώνης (9,9%) όμως οι άνεργοι κάτω των 25 ετών ξεπερνούν το 23% και τον αντίστοιχο μέσο όρο της ευρωζώνης (20,5%). Όσον αφορά την Ελλάδα το Μάιο του 2012 η ανεργία ανήλθε **στο 23,1%**, σημειώνοντας αύξηση 0,5%, σε σχέση με τον Απρίλιο, και αύξηση 6,3% σε σχέση με τον Μάιο του 2011. Σύμφωνα με τα στοιχεία, η Ελλάδα εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ **μεταξύ των νέων** με 53,8% (στοιχεία Μαΐου) ενώ στους άνδρες η ανεργία ανήλθε στο 20,3% και στις γυναίκες στο 26,8%.



Πηγή: Eurostat

Η κλιμακούμενη αύξηση της ανεργίας τόσο στην ελληνική όσο και στην ευρύτερη ευρωπαϊκή οικονομία έχει ιδιαίτερα σημαντικές αρνητικές συνέπειες στην προσπάθεια για οικονομική ανάκαμψη. Σύμφωνα και με την παραπάνω ανάλυση, η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος, που έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της καταναλωτικής δαπάνης και της αποταμίευσης, εξαιτίας της ανεργίας συρρικνώνει ακόμα περισσότερο το ΑΕΠ και παράλληλα οδηγεί σε μείωση της ζήτησης, κάτι το οποίο αποθαρρύνει και τις ενδεχόμενες επενδύσεις. Επίσης, υπάρχει μείωση των φορολογικών εσόδων του κράτους εξαιτίας του μειωμένου εισοδήματος, με αναλογική αύξηση των απαιτούμενων επιδομάτων προς τους άνεργους στα πλαίσια της απαιτούμενης εφαρμογής κοινωνικής πολιτικής. Με την εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική, η ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης²⁶ αυξάνεται ακόμα περισσότερο, καθώς διαφαίνεται πως η μείωση των μισθών δεν οδηγεί τελικά σε λύση του προβλήματος και σε προσέλκυση επενδύσεων.

3.2.2 Αντιμετώπιση της ανεργίας

Επιβάλλεται οικονομικός σχεδιασμός και προγραμματισμός για την τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την αναπτυξιακή πολιτική στους τομείς της βιομηχανίας και του εμπορίου. Η πολιτεία οφείλει να αξιοποιήσει τις πλουτοπαραγωγικές πηγές του τόπου, να ενισχύσει την ιδιωτική πρωτοβουλία ώστε να αυξηθούν οι επενδύσεις, να προσελκυσθούν ξένα κεφάλαια και να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Επιπλέον, ένα πρόγραμμα αποκέντρωσης θα προσελκύσει επενδύσεις στην περιφέρεια και θα φέρει τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Επίσης Αναγκαία κρίνεται η ενημέρωση των νέων για τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας, ώστε να προσανατολιστούν σε επαγγέλματα που ανταποκρίνονται στις κοινωνικές ανάγκες. Η ραγδαία ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας καθιστά απαραίτητη τη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων, ώστε να παρακολουθούν τις εξελίξεις στο αντικείμενο της εργασίας τους με επιτυχία. Αποφασιστικό βήμα για την καταπολέμηση της ανεργίας θα είναι και η κατάργηση της πολυθεσίας και η μείωση των ωρών εργασίας, ώστε να απασχολείται περισσότερο εργατικό δυναμικό, χωρίς βέβαια μείωση των αποδοχών.

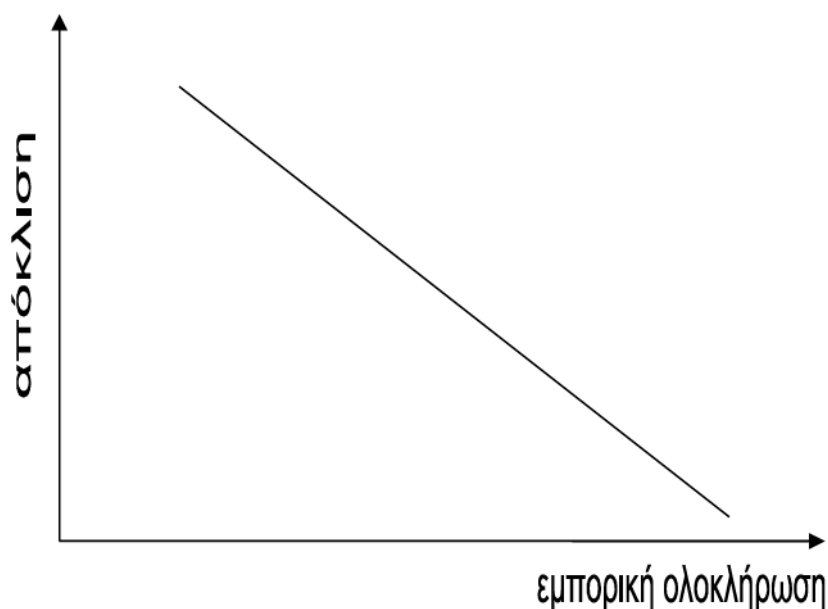
3.3 Προσφορά και ζήτηση στην Ευρωζώνη

Σύμφωνα με τον Mundell(1961) η ένταξη μιας χώρας σε νομισματική ένωση συνεπάγεται κόστος εξαιτίας των μεταβολών στη ζήτηση. Αν για παράδειγμα σε δύο χώρες Α και Β, αυξηθεί η ζήτηση για προϊόντα που παράγει η χώρα Α, θα μειωθεί η ζήτηση στην χώρα Β με παράλληλη μείωση της προσφοράς εργασίας και αύξηση της

²⁶ Η οικονομία δεν μπορεί να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό εξαιτίας της αυξημένης προσφοράς και της μειωμένης ζήτησης λόγω έλλειψης θέσεων εργασίας. Η Ανεργία αυτής της μορφής αναφέρεται ως κευσιανή ανεργία.

ανεργίας στη χώρα αυτή με όλες τις συνέπειες που αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια. Επιπλέον, θα επηρεαστεί και ο βαθμός μεγέθυνσης των οικονομιών Α και Β με επιπτώσεις και στο εμπορικό ισοζύγιο. Θα μπορούσαμε να εξάγουμε το συμπέρασμα πως οι οικονομικά αναπτυγμένες χώρες ή αυτές με μεγάλο ρυθμό ανάπτυξης θα έπρεπε να εφαρμόσουν μια αποπληθωριστική πολιτική, περιορίζοντας την αναπτυξιακή τους διαδικασία με σκοπό την ομοιογένεια και την αποφυγή των ασύμμετρων διαταραχών.

Εκτενέστερη αναφορά γίνεται στις μελέτες των Frankel και Rose²⁷ (1998), και του Krugman²⁸ (1991). Σύμφωνα με τους πρώτους, οι διαταραχές στη ζήτηση συμβαίνουν λιγότερο σε μια νομισματική ένωση εξαιτίας του ενδοκλαδικού χαρακτήρα του εμπορίου ιδιαίτερα στις βιομηχανικές χώρες. Η ανάπτυξη των εμπορικών δεσμών μεταξύ των χωρών μελών οδηγεί σε συγχρονισμένους οικονομικούς κύκλους, με αποτέλεσμα οι διαταραχές να είναι περισσότερο συμμετρικές παρά ασύμμετρες. Η άποψη της «ενδογένειας» απεικονίζεται και στο παρακάτω γράφημα:



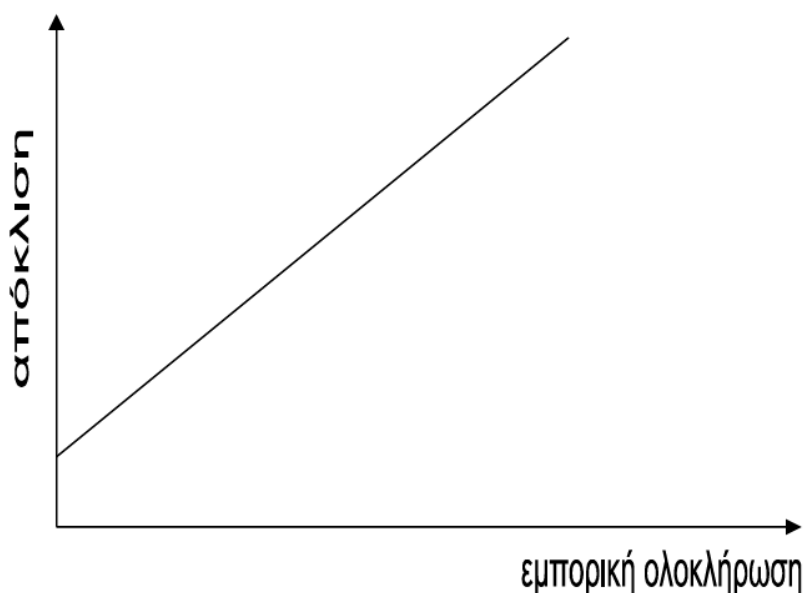
Πηγή: Paul De Grauwe. (2005) Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης

Αντίθετα, ο Krugman (θεωρία της «εξειδίκευσης») υποστηρίζει ότι με τη μείωση των εμποδίων του εμπορίου θα υπάρξει μια συγκέντρωση των περιφερειακών βιομηχανικών δραστηριοτήτων, με συγκέντρωση της παραγωγής έτσι ώστε να προκύψουν οφέλη από τις οικονομίες κλίμακας. Συνεπώς, οι διαταραχές θα είναι όσο

²⁷ Frankel J. and Rose A. (1998), "the endogeneity of the Optimum Currency Area Criteria"

²⁸ Krugman P. (1991) "Geography and Trade", MIT Press

τείνει η ενιαία αγορά προς την οικονομική ολοκλήρωση περισσότερο ασύμμετρες, όπως απεικονίζεται και στο παρακάτω γράφημα:



Πηγή: Paul De Grauwe. (2005) Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης

Σύμφωνα με έρευνα των Fidrmuc και Korhonen²⁹(2003), οι διαταραχές ζήτησης και προσφοράς έχουν μόνιμες επιδράσεις στο επίπεδο των τιμών. Από την πλευρά της προσφοράς μειώνουν το επίπεδο τιμών ενώ διαταραχές στη ζήτηση το αυξάνουν. Από τα αποτελέσματα τους προκύπτει ότι διαταραχές προσφοράς και ζήτησης είναι λιγότερο συσχετισμένες από ότι οι κυκλικές διακυμάνσεις του ΑΕΠ και του πληθωρισμού. Επιπλέον έχουμε δύο ομάδες χωρών. Η πρώτη περιλαμβάνει όλες τις χώρες της ΕΕ εκτός της Ιρλανδίας και της Ελλάδας. Αυτές οι χώρες εμφανίζουν υψηλές συσχετίσεις σε μια τουλάχιστον από τους δύο τύπους διαταραχών. Στη δεύτερη ομάδα ανήκουν όλες οι υπόλοιπες χώρες OECD και CEEC. Η Λετονία και η Λιθουανία παρουσιάζουν υψηλή αρνητική συσχέτιση διαταραχών ζήτησης από ότι η Ευρωζώνη. Υπάρχουν όμως και χώρες με υψηλή συσχέτιση των διαταραχών προσφοράς με την ΕΕ. Ειδικά η Ουγγαρία ξεχωρίζει με υψηλή συσχέτιση τόσο στην προσφορά (0,46) όσο και στην ζήτηση

²⁹ Fidrmuc, J. and Korhonen, I. (2003) 'Similarity of Supply and Demand Shocks Between the Euro Area and the CEECs', *Economic Systems*, vol.27, pp.313-334.

(0,24). Επίσης η Εσθονία (0,25) και η Λετονία (0,30) ακολουθούν από την πλευρά της προσφοράς. Όσο για τα ήδη μέλη της ΕΕ οι συσχετίσεις των διαταραχών ζήτησης είναι γενικότερα χαμηλότερες από ότι οι διαταραχές προσφοράς. Μόνο η Ουγγαρία και η Πολωνία ξεχωρίζουν έχοντας τουλάχιστον όσο υψηλές συσχετίσεις όσο και οι περισσότερες χώρες της ΕΝΕ. Οι Fidmuc και Korhonen εξετάζουν επίσης στην έρευνά τους την ταχύτητα προσαρμογής του προϊόντος στις διαταραχές της προσφοράς και της ζήτησης. Θα πρέπει η αντίδραση της παραγωγής να ακολουθεί ένα παρόμοιο πρότυπο σε μια άριστη νομισματική περιοχή. Αυτό δείχνει ότι η κοινή νομισματική πολιτική σε ανταπόκριση των συσχετιζόμενων διαταραχών είναι κατάλληλες για ένα μέλος της νομισματικής ένωσης. Συγκεκριμένα, η χώρες της Ευρωζώνης και η Γερμανία- Γαλλία εμφανίζουν γρήγορη προσαρμογή στις διαταραχές ζήτησης και προσφοράς. Τέλος, οι αντιδράσεις των υποψήφιων χωρών και στους δύο τύπους διαταραχών είναι σχετικά ασταθείς στα τέσσερα πρώτα τρίμηνα.

Σύμφωνα με την επίσημη εφημερίδα της ΕΟΚΕ³⁰, η σημερινή οικονομική κρίση υπέβαλε σε σκληρή δοκιμασία την οικονομική, κοινωνική και πολιτική υπόσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης εν γένει και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) ειδικότερα. Η συνεκτίμηση της ποσοτικής μόνο διάστασης της οικονομικής μεγέθυνσης μιας χώρας απεδείχθη ανεπαρκής για την πρόληψη της κρίσης, καθώς πρέπει να αξιολογείται και η ποιότητα της ανάπτυξης μιας χώρας, να εντοπίζονται δηλαδή οι μακροοικονομικοί παράγοντες που στηρίζουν τη βιωσιμότητα και τη δυναμική της. οι αναδυθείσες και χρονίζουσες ανισορροπίες μακροοικονομικής φύσης μεταξύ των ΚΜ πρέπει να αποδοθούν στους παράγοντες ανταγωνιστικότητας και εάν με τον όρο «ανταγωνιστικότητα» νοείται (σύμφωνα με τον ορισμό της ίδιας της Επιτροπής) «η ικανότητα της οικονομίας να εξασφαλίζει στους πολίτες υψηλά και συνεχώς βελτιούμενα επίπεδα διαβίωσης και υψηλούς ρυθμούς απασχόλησης σε βιώσιμη βάση», καθίσταται προφανής η ανάγκη να εξετασθεί ευρύτερο φάσμα οικονομικών, χρηματοπιστωτικών και κοινωνικών αιτιών για την αξιολόγηση αυτών των ανισορροπιών. Οι μακροοικονομικές διαφορές δεν είναι μόνο αποτέλεσμα της νομισματικής ένωσης, αλλά και της δημιουργίας της ενιαίας αγοράς. Ο διασυννοριακός καταμερισμός της εργασίας εξαρτάται από τα διαφορετικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των εκάστοτε αγορών. Συνεπώς, τα προβλεπόμενα μέτρα δεν πρέπει να επιδιώκουν την απόλυτη εξομοίωση καθότι οι διαφορές πηγάζουν από την εσωτερική δυναμική της αγοράς και δεν έχουν αρνητικές συνέπειες.

Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι από την κανονιστική δέσμη μέτρων για την πρόληψη και την διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών απουσιάζει ο προβληματισμός ως προς τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Δεδομένης της εμφάνισης ασύμμετρων κρίσεων στα ΚΜ της ευρωζώνης, καθίσταται αναγκαία η προσφυγή σε μέσα εξισορρόπησης του μακροοικονομικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο η ΕΟΚΕ επιστά την προσοχή στη σκοπιμότητα της αξιολόγησης του δυναμικού ενός

³⁰ Επίσημη εφημερίδα της Ε.Ε, 23/7/2011

πιο ευέλικτου συστήματος προϋπολογισμού εφοδιασμένου με περισσότερους πόρους από ότι ο σημερινός Κάτι τέτοιο θα επέτρεπε τις αναγκαίες μεταβιβάσεις από τις περιοχές που ωφελήθηκαν από την κρίση σε αυτές που ζημιώθηκαν, είτε μέσω αυτόματων σταθεροποιητών είτε μέσω της χρηματοδότησης πανευρωπαϊκών επενδυτικών προγραμμάτων (π.χ ευρωομόλογο).

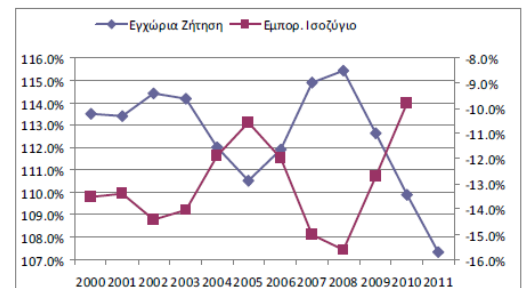
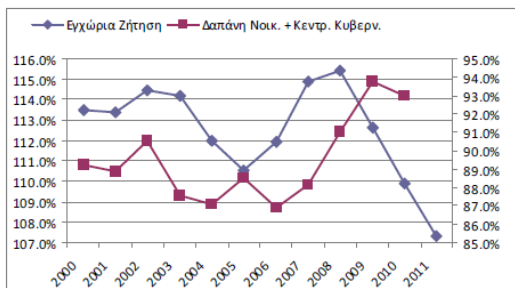
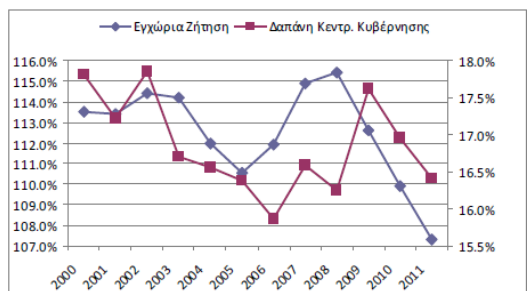
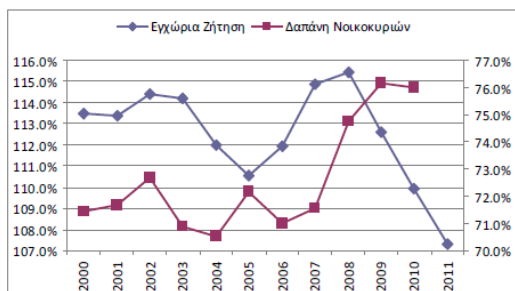
Η ύπαρξη εσωτερικών μακροοικονομικών ανισορροπιών στα ΚΜ συνδέεται με τις χρονίζουσες ανισότητες μεταξύ συνολικής προσφοράς και ζήτησης στα ΚΜ, που οδηγούν σε συστηματικά πλεονάσματα ή ελλείμματα στη συνολική αποταμίευση μιας οικονομίας. Αυτό προέρχεται από πολλαπλούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συνολική ζήτηση και προσφορά και τείνουν να επιδρούν αρνητικά στη λειτουργία της οικονομίας των ΚΜ, της ΟΝΕ και της ΕΕ στο σύνολό της. Με τη δημιουργία της ΟΝΕ δημιουργήθηκε η εσφαλμένη εντύπωση πως οι ανισότητες μεταξύ των ΚΜ ως προς την ανταγωνιστικότητα θα ήταν παρά προσωρινές. Η εμπειρία του Ευρώ έδειξε πως αυτές απειλούν τα θεμέλια της ίδιας της ΟΝΕ δημιουργώντας δύσκολα αντιμετωπίσιμες καταστάσεις, όπως αποδεικνύουν οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις των τελευταίων μηνών.

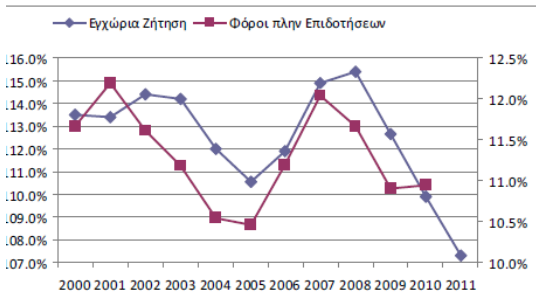
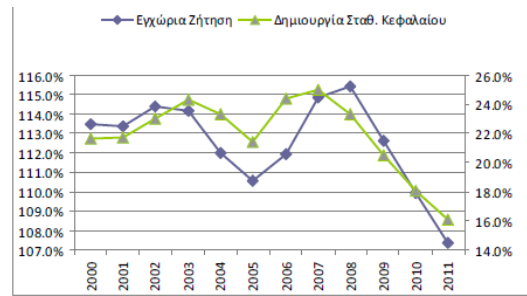
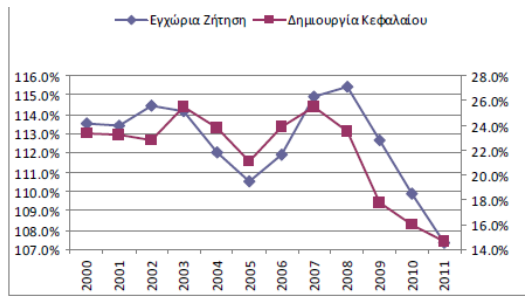
Συγκεκριμένα, κατά τη δεκαετία που προηγήθηκε της οικονομικής κρίσης, εμφανίστηκαν χρονίζουσες αποκλίσεις στην παραγωγικότητα (εκφρασμένες ως πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία) και στην ανταγωνιστικότητα (εξαγωγές) μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης. Η ιδιαιτερότητα αυτής της κατάστασης δεν έγκειται τόσο στην εμφάνισή της όσο στο χρονίζοντα χαρακτήρα της, καθώς σε προηγούμενες περιπτώσεις οι αποκλίσεις διορθώθηκαν άμεσα μέσω της ευθυγράμμισης των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών των εν λόγω χωρών. Αυτές οι αποκλίσεις είχαν επιπτώσεις στο εμπορικό ισοζύγιο των ΚΜ. Το εμπορικό ισοζύγιο της Γερμανίας και αυτό της ομάδας των «περιφερειακών» κρατών που αποτελείται από την Πορτογαλία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Ελλάδα και την Ισπανία παρουσιάζουν αντίστροφη πορεία, ενώ η άνοδος του ενός μοιάζει ίση με την πτώση του άλλου. Η δυναμική δεν υποδεικνύει προσωρινό χαρακτήρα, καθώς οι αποκλίσεις εμφανίζουν αύξηση από τη σύσταση της ΟΝΕ και μετά, παρά το ότι η κρίση του 2008 μοιάζει να τις μειώνει. Η συνέχιση των αποκλίσεων στην ανταγωνιστικότητα και τις εξαγωγές ανακλάται στο ισοζύγιο τρεχουσών πληρωμών και στις καθαρές θέσεις ξένων περιουσιακών στοιχείων ενώ παράλληλα δημιουργεί καταστάσεις δυσανεξίας για ορισμένα ΚΜ της ευρωζώνης.

Στα παρακάτω γραφήματα διαφαίνεται η εξέλιξη των οικονομικών δεικτών στην εγχώρια αγορά που αντικατοπτρίζουν πλήρως την σημερινή πραγματικότητα:

Ετος	Εγχώρια Ζήτηση	Δαπάνη Νοικοκυριών	Δαπάνη Κεντρ. Κυβέρνησης	Δαπάνη Νοικ. + Κεντρ. Κυβερν.	Δημιουργία Κεφαλαίου	Δημιουργία Σταθ. Κεφαλαίου	Εμπορ. Ισοζύγιο	Φόροι πλην Επιδότησεων
2000	113.5%	71.4%	17.8%	89.2%	23.3%	21.6%	-13.5%	11.7%
2001	113.4%	71.7%	17.2%	88.9%	23.3%	21.7%	-13.4%	12.2%
2002	114.4%	72.7%	17.8%	90.5%	22.8%	23.0%	-14.4%	11.6%
2003	114.2%	70.9%	16.7%	87.6%	25.5%	24.3%	-14.0%	11.2%
2004	112.0%	70.5%	16.6%	87.1%	23.8%	23.4%	-11.9%	10.5%
2005	110.5%	72.2%	16.4%	88.5%	21.1%	21.4%	-10.6%	10.5%
2006	111.9%	71.0%	15.9%	86.9%	23.8%	24.4%	-12.0%	11.2%
2007	114.9%	71.6%	16.6%	88.1%	25.5%	25.0%	-15.0%	12.0%
2008	115.4%	74.8%	16.3%	91.0%	23.5%	23.3%	-15.6%	11.7%
2009	112.6%	76.2%	17.6%	93.8%	17.8%	20.5%	-12.7%	10.9%
2010	109.9%	76.0%	17.0%	93.0%	16.0%	18.0%	-9.8%	10.9%
2011	107.3%	NA	16.4%	NA	14.7%	16.0%	NA	NA

Μέσος	112.5%	72.6%	16.9%	89.5%	21.8%	21.9%	-13.0%	11.3%
Τ.Α.	2.3%	2.1%	0.6%	2.3%	3.6%	2.7%	1.8%	0.6%





Πηγή: Θωμάκος Δ. 7/1/2012

Οι ανισορροπίες από τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα, η υπερκατανάλωση μόνο μέσω του δανεισμού και η έλλειψη προσπάθειας για σύγκλιση με την υπόλοιπη νομισματική ένωση, αναδεικνύουν και τις ευθύνες της ελληνικής οικονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε δεδομένων των πλεονεκτημάτων της ενιαίας αγοράς και της σταθερότητας που απορρέει από αυτήν.

3.4 Φορολογική πολιτική

Η φορολογική πολιτική στα πλαίσια της Ε.Ε απαρτίζεται από δύο κλάδους: την άμεση φορολογία, που εξακολουθεί να υπάγεται στην άμεση αρμοδιότητα των κρατών μελών, και την έμμεση φορολογία που άπτεται της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και της παροχής υπηρεσιών. Στο χώρο της άμεσης φορολογίας, τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα που αποτρέπουν την αποφυγή της φοροδιαφυγής και της διπλής φορολογίας. Η φορολογική πολιτική μεριμνά στο να μη νοθεύεται ο ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά από τις διαφορές των φορολογικών συντελεστών και των συστημάτων φορολογίας στο επίπεδο της έμμεσης φορολογίας. Υπάρχουν ακόμα μέτρα που έχουν θεσπιστεί για να αποφευχθούν οι ζημιολύγες συνέπειες του φορολογικού ανταγωνισμού, στις περιπτώσεις που επιχειρήσεις προβαίνουν σε μεταφορές πίστωσης μεταξύ κρατών μελών της Ε.Ε. Μέσα³¹ στην εσωτερική αγορά, πρέπει τα εμπορεύματα να κυκλοφορούν τελείως ελεύθερα και γι' αυτό πρέπει να φορολογούνται στη χώρα καταγωγής ή προορισμού. Αυτό οδήγησε, στο τέλος της δεκαετίας του '80, στην **προσέγγιση των συντελεστών του ΦΠΑ και**

³¹ Ν. Μούσης «Ε.Ε: Δίκαιο – οικονομία – πολιτικές», Αθήνα, 2011

των ειδικών φόρων κατανάλωσης. Συγχρόνως έπρεπε να αρχίσει η εναρμόνιση των άμεσων φόρων ιδίως αυτών επί των εταιρειών και της αποταμίευσης, έτσι ώστε η ανάπτυξη των εταιρειών και οι κινήσεις των κεφαλαίων να μην επηρεάζονται από τις φορολογικές συνθήκες. Μέσα στην οικονομική και νομισματική ένωση η φορολογική εναρμόνιση πρέπει να προοδεύει με τον ρυθμό της οικονομικής ολοκλήρωσης.

Ζώνη του ευρώ

Η μελέτη της συνολικής διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας δείχνει ότι η συνολική φορολογία ήταν μέχρι το 2009 αρκετά χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ-27, με τους έμμεσους φόρους να παίζουν κυρίαρχο ρόλο, παρόλο που και αυτοί ήταν λιγότεροι από ότι στην ΕΕ-27 κατά μέσο όρο. Πιο συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του έτους 2009, η χαμηλότερη, σε σύγκριση με την ΕΕ-27 πάντα, συνολική φορολογία προκύπτει από τον τεκμαρτό φορολογικό συντελεστή επί της κατανάλωσης (14% έναντι 20,9% στην ΕΕ-27), εξαιτίας της ευρείας εφαρμογής των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ και του μέτριου επιπέδου των ειδικών φόρων κατανάλωσης, το χαμηλό ποσοστό της έμμεσης φορολόγησης της εργασίας (29,7% έναντι -3% στην ΕΕ-27), το χαμηλό ποσοστό φορολόγησης των κεφαλαίων (μόνο που αυτό προκύπτει από στοιχεία μέχρι το 2005, 17,5% έναντι 24,9% στην ΕΕ-25) και τη μείωση των περιβαλλοντικών πόρων (2,0% έναντι 2,6% στην ΕΕ-27), εξαιτίας της συρρίκνωσης των εσόδων από τη φορολόγηση της ενέργειας. Έτσι, λοιπόν, η κρίση του 2008 οδήγησε σε μια σειρά μεταρρυθμίσεων με στόχο την απλούστευση του φορολογικού κώδικα, την τόνωση της επιχειρηματικότητας, την ενθάρρυνση των επενδύσεων και της καινοτομίας, παρέχοντας μια πιο δίκαιη κατανομή του βάρους. Από το 2010, όμως, τα φορολογικά μέτρα είχαν εισπρακτικό χαρακτήρα, ως μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας δημοσιονομικής εξυγίανσης, κατόπιν εντολής της ΕΕ και του ΔΝΤ, προκειμένου να δώσουν το απαραίτητο για την αποφυγή της χρεοκοπίας πακέτο διάσωσης.

Έτσι, υπήρξε αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ (ο κανονικός συντελεστής αυξήθηκε από 21% σε 23%, ο μειωμένος από 9-10% σε 13% και ο υπερμειωμένος από 4,5% σε 6,5%) και των ειδικών φόρων στα τσιγάρα, το αλκοόλ και τα καύσιμα, κλιμακωτή αύξηση του συντελεστή φορολόγησης της ιδιοκτησίας (το ανώτατο 1% για την ακίνητη περιουσία αυξήθηκε σε 2% για τα ακίνητα >5 εκατ. ευρώ), υψηλές εισφορές στην ιδιοκτησία της Εκκλησίας που δεν χρησιμοποιείται για θρησκευτικούς, εκπαιδευτικούς ή φιλανθρωπικούς σκοπούς, καθώς και κλιμακωτή αύξηση των συντελεστών κληρονομιάς και γονικής παροχής. Επίσης, έγινε νέα αναδιάρθρωση του ατομικού εισοδήματος, με την εισαγωγή 9 φορολογικών κλιμακίων (αντί 4 που ήταν προηγουμένως) και την κατάργηση των φοροαπαλλαγών. Ορίστηκαν 6 νέες κατηγορίες φορολογικού εισοδήματος: (1) από ακίνητα (οικόπεδα, κτήρια), (2) από κινητά αγαθά (επενδύσεις), (3) από την επιχείρηση, (4) από τη γεωργία, (5) από την εργασία και (6) από επαγγελματικές δραστηριότητες και άλλες πηγές. Ο εταιρικός φορολογικός συντελεστής αυξάνεται στο 25% (τόσο ήταν το 2007 και από το 2008 και έπειτα θα μειωνόταν κατά 1% ανά έτος, με τα τότε φορολογικά μέτρα), και αφορά σε εταιρείες περιορισμένης ευθύνης και συνεταιρισμούς.

Τέλος, κοινωνικές εισφορές υποχρεώνονται πλέον να καταβάλλουν και οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες (16% για τους εργαζομένους και 19,45% για τους εργάτες), οι οποίες μετά το γενικευμένο πάγωμα των μισθών, το μηνιαίο όριο του 2010 μένει στα επίπεδα του 2009.

Το συνολικό ποσοστό φορολογίας στην Ιρλανδία, το οποίο το 2009 ήταν το τρίτο χαμηλότερο στην ΕΕ και το δεύτερο χαμηλότερο στην ευρωζώνη, χαρακτηρίζεται από μια ισχυρή εξάρτηση από τους φόρους (έμμεσοι και άμεσοι) έναντι των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Παρ' όλα αυτά, η διάρθρωσή της διαφέρει σημαντικά από τη διάρθρωση της ΕΕ-27, όπου το κάθε στοιχείο εισφέρει το 1/3 του συνόλου. Επίσης, διαφορετική από της ΕΕ-27 είναι και η φορολογική διάρθρωση του οικονομικού παράγοντα, όπου το μικρότερο ποσοστό προέρχεται από τους φόρους της εργασίας και το μεγαλύτερο από τους φόρους του κεφαλαίου.

Η περίπτωση της Ιρλανδίας είναι αξιοσημείωτη, δεδομένου ότι η ισχυρή οικονομική ανάπτυξη μέχρι το 2007 αντισταθμίζει τις επενδύσεις των σημερινών μειώσεων των φορολογικών συντελεστών του εταιρικού εισοδήματος. Ωστόσο, τα κέρδη από τους φόρους επί του κεφαλαίου μειώθηκαν στο ιστορικά χαμηλό ποσοστό του 6,5% επί του ΑΕΠ το 2007, ως αποτέλεσμα πιθανόν της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών. Το ίδιο συνέβη και με τον τεκμαρτό φορολογικό συντελεστή του κεφαλαίου. Ακόμα, πτωτική πορεία έχει και η περιβαλλοντική φορολογία, η οποία από το 2,9% το 2000 έφτασε το 2,4% το 2009 (έναντι 2,8% και 2,6 της ΕΕ-27 τα αντίστοιχα έτη).

Η τρέχουσα φορολογική πολιτική της Ιρλανδίας πλαισιώνεται από το Εθνικό Πρόγραμμα Αποκατάστασης, με σκοπό την αύξηση των εσόδων >5 δις ευρώ των εσόδων για την περίοδο 2011-2014. Η μεγαλύτερη συμβολή γι' αυτό τον σκοπό προέρχεται από τον φόρο εισοδήματος, κυρίως μέσω της μείωσης των φορολογικών πιστώσεων και των αλλαγών στο ποσοστό ζώνης.

Ο εταιρικός φορολογικός συντελεστής δεν έχει αλλάξει (12,5% στις ιρλανδικές και αλλοδαπές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ιρλανδία, και 25% στα μη εμπορικά εισοδήματα). Επίσης, ενώ οι παρακρατούμενοι φόροι σε τόκους, μερίσματα και δικαιώματα ευρεσιτεχνίας είναι 20%, υπάρχουν και κάποιες εξαιρέσεις, βάσει των οποίων ορισμένες εταιρείες δεν υφίστανται παρακράτηση φόρων. Ο συντελεστής ΦΠΑ είναι 21% (ο κανονικός), 13,5% (ο μειωμένος) και μηδενικός για τα βασικά τρόφιμα, τα παιδικά ρούχα και υποδήματα, καθώς και τα βιβλία.

Ο φόρος των κεφαλαιουχικών εξαγορών χρεώνεται σε ποσοστό 25% για δωρεές και κληρονομίες πάνω από μια ορισμένη αξία, ανάλογα με τη σχέση του δικαιούχου με τον δωρητή ή τον αποθανόντα. Ο φόρος εισφοράς του μετοχικού κεφαλαίου καταργήθηκε το 2005, και δεν υπάρχει φόρος περιουσίας. Δημοτικά τέλη δεν υπάρχουν, εκτός από αυτά που επιβάλλουν στις επιχειρήσεις οι δημοτικές αρχές, και υπολογίζονται βάσει της πλασματικής αξίας ενοικίασης της επιχείρησης, καθώς και από ορισμένες δαπάνες παροχής υπηρεσιών.

Τέλος, οι εισφορές που πληρώνουν οι εργοδότες εισέρχονται στο 10,75% του μισθού, χωρίς ανώτατο όριο. Οι εργαζόμενοι πληρώνουν ένα 4%, και οι αυτοαπασχολούμενοι

ένα 3% σε όλα τα εισοδήματα άνω των 3.170 ευρώ ετησίως, χωρίς ανώτατο όριο. Η συμβολή στην εισφορά της υγείας έχει καταργηθεί και αντικατασταθεί από το USC. Στην Ιταλία το 2009, το συνολικό ποσοστό του φόρου ως προς το ΑΕΠ κυμάνθηκε στο 43,1 %, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών εισφορών. Η Ιταλία κατατάσσεται ως η τέταρτη χώρα σε φορολογική επιβάρυνση στη ζώνη του ευρώ ξεπερνώντας το μέσο όρο της ΕΕ – 27 κατά 7,3 %. Το μερίδιο των έμμεσων φόρων (32,1 %) βρίσκεται αρκετά χαμηλά σε σχέση με την υπόλοιπη νομισματική ένωση (37,7 %), γεγονός το οποίο αντανάκλα την εξάρτηση από την άμεση φορολογία, η οποία βρίσκεται στο 35,8 % έναντι στο 31,1 % που χαρακτηρίζει την ευρωζώνη. Η αύξηση των άμεσων φόρων έγινε με σκοπό να αντισταθμιστεί η μείωση στα έσοδα εξαιτίας της γενικότερης οικονομικής ύφεσης και της μείωσης των επιτοκίων το 2008.

Παράλληλα, τα έσοδα από τους έμμεσους φόρους και κυρίως του ΦΠΑ και άλλων ειδικών φόρων κατανάλωσης, ανέρχονται σε 5,7 % και 2,1 % αντίστοιχα, που είναι το δεύτερο και τρίτο χαμηλότερο ποσοστό στην ΕΕ . Παρόλο που λίγο πριν την είσοδο της χώρας στην ευρωζώνη, υπήρξε προσπάθεια εξυγίανσης των δημοσιονομικών μεγεθών στη συνέχεια παρατηρείται κλιμακούμενη αύξηση των άμεσων φόρων και μολονότι έχουμε το 2009 μείωση της τάξης του 5 % στο πραγματικό ΑΕΠ, ο φορολογικός συντελεστής παρέμεινε στο υψηλό 43 %.

Όσον αφορά στη φορολόγηση της εργασίας , από το 1997 έως το 2006 παρατηρείται σταδιακή μείωση, όμως στη συνέχεια ο φορολογικός συντελεστής αυτός (ITR) φτάνει σε πάρα πολύ υψηλά επίπεδα της τάξης του 43,5 %, ποσοστό 30 % μεγαλύτερο από το μέσο όρο της ευρωζώνης. Οι κεφαλαιακοί φόροι, αποφέρουν στην Ιταλία έσοδα που φτάνουν το 11,9 % του ΑΕΠ, το οποίο μάλιστα είναι και το υψηλότερο ποσοστό στην ευρωζώνη. Στη συνέχεια και μέχρι το 2009 υπάρχει μια μικρή μείωση σε 11,2 % αποτέλεσμα της γενικότερης ύφεσης. Με μέτρα τύπου “ Robin Tax”, αλλά και άλλοι τύποι κεφαλαιακών φόρων καθιστούν τη χώρα στην πέμπτη θέση εσόδων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός του ότι η ιταλική κυβέρνηση εφήρμοσε πολιτική φορολογικών ελαφρύνσεων στις επενδύσεις καθώς επίσης καταχώρησε τους φόρους από τους αυτοαπασχολούμενους ως φόρους εισοδήματος κεφαλαίου.

Η περιβαλλοντολογική φορολογία , παρόλο που ήταν ιδιαίτερα υψηλή στα τέλη της δεκαετίας του '90, εξαιτίας των αυξημένων ενεργειακών φόρων, έφτασε τελικά στο 2,6 % , όσο ακριβώς και ο μέσος όρος της Ε.Ε.

Η ιταλική κυβέρνηση προτίθεται να προχωρήσει σε σειρά από φορολογικές μεταρρυθμίσεις, με σκοπό την πάταξη της φοροδιαφυγής, την αποκέντρωση της εξουσίας και την σταδιακή προώθηση της οικονομικής αυτοτέλειας των περιφερειών και των τοπικών αυτοδιοικήσεων και καθιστά αναγκαία την μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από την άμεση στην έμμεση φορολογία. Τα ποσοστά του φόρου εισοδήματος κυμαίνονται από 23 % έως 43 % με τον ανώτερο συντελεστή να ισχύει για τα υψηλότερα κλιμάκια εισοδημάτων.

Επιπρόσθετα, οι περιφέρειες επιβάλλουν προσαυξήσεις που φτάνουν το 1,7 %. Ακόμα, όλες οι κατηγορίες του εισοδήματος κεφαλαίου φορολογούνται, συγκεκριμένα με 12,5 % και 27%, ανάλογα με το είδος και τη διάρκεια της

επένδυσης. Τα δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών φορολογούνταν με τους συνηθισμένους φορολογικούς συντελεστές όσον αφορά στο εισόδημα από την εργασία και οι φορολογούμενοι μπορούσαν να επιλέξουν τη ξεχωριστή φορολόγηση των εισοδημάτων των επιχειρήσεών τους με συντελεστή 27,5 %.

Ακόμα οι εταιρείες της Ιταλίας, φορολογούνταν για το εισόδημά τους από φορείς αλλοδαπής, συμπεριλαμβανομένων των εταιρικών σχέσεων. Μερίσματα που λαμβάνουν ημεδαπές εταιρίες από άλλες εγχώριες, απαλλάσσονται από το φόρο για το 95 % του ποσού. Διάφοροι τύποι υπεραξίας φορολογούνται ως κανονικό έσοδο, αλλά η πληρωμή του οφειλόμενου φόρου μπορεί να γίνει κλιμακωτά, συνεπώς η πώληση μετοχών ή ισοδύναμων χρηματοπιστωτικών μέσων (95 % των κερδών) εξαιρούνται σαν πιθανά έσοδα. Όσον αφορά στο ΦΠΑ, που είναι στο 20 %, μειώνεται στο 10 % ή ακόμα και στο 4 % σε κατηγορίες όπως τα τρόφιμα ,ιατρικές και φαρμακευτικές παροχές, σε μη πολυτελείς κατοικίες κ.α. Τέλος, οι φορολογούμενοι εντάσσονται σε ενιαίο ΦΠΑ 23 % για τα έσοδα από εισπράξεις ενοικίων.

Τα έσοδα από φόρους στην Ισπανία ανέρχονται στο 30 % του ΑΕΠ, κατατάσσοντάς την στην εικοστή θέση μέσα στην Ε.Ε. Η χώρα συγκεντρώνει σχεδόν ισόποσα έσοδα από τις κοινωνικές εισφορές, άμεσους και έμμεσους φόρους (συγκεκριμένα 12,4, 10 και 9% του ΑΕΠ). Συγκρίνοντάς την με άλλες χώρες – μέλη, η Ισπανία έχει τους χαμηλότερους έμμεσους φόρους ως ποσοστό του ΑΕΠ στην ευρωζώνη, 4,4 % χαμηλότερα από το μέσο όρο. Ακόμα, εξαιτίας της μεγάλης πτώσης του ΑΕΠ λόγω της γενικότερης ύφεσης, παρατηρήθηκε μείωση στα φορολογικά έσοδα από έμμεσους και άμεσους φόρους, ενώ παράλληλα οι κοινωνικές και ασφαλιστικές εισφορές παρέμειναν σταθερές.

Μεταξύ των ετών 2000 – 2007, η Ισπανία είχε ρυθμό ανάπτυξης από 2,7 έως 5 % και αύξηση των φορολογικών εσόδων μέχρι και το 2007 αγγίζοντας το 37,1 % του ΑΕΠ, όσο δηλαδή και ο μέσος της Ε.Ε. Τις χρονιές 2008 – 2009 έχουμε πτώση του ΑΕΠ κατά 3,7 % και το 37,1 % έπεσε στο 30,4 % (έσοδα από φόρους ως ποσοστό του ΑΕΠ).

Η μείωση του δείκτη φόρου κατανάλωσης έπεσε στο 7,2 % αν και η Ισπανία ήταν ήδη η χαμηλότερη χώρα στην ευρωζώνη. Ο φόρος κατανάλωσης μειώθηκε σε 12,3 % το 2009, το χαμηλότερο ποσοστό που παρατηρείται στην Ένωση. Επιπρόσθετα, η φορολογία του εργατικού εισοδήματος διαμορφώθηκε σε 16,7 %, δηλαδή κατά 0,8 % μικρότερο από το μέσο όρο της Ε.Ε- 27.

Η αναλογία των φόρων κεφαλαίου μειώθηκε από 11,2 % το 2007, σε μόλις 7,4 % το 2009. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μείωση εισπράξης των φόρων σχετικά με το εισόδημα των εταιριών. Συνολικά οι φόροι επί του κεφαλαίου έπεσαν από το 43,3 % στο 27,2 % μόλις μέσα σε δύο χρόνια. Αξιοσημείωτη είναι και η μεγάλη μείωση φόρων στις εταιρίες, από 63,1 σε 24,5 % στο ίδιο χρονικό διάστημα, εξαιτίας της μείωσης των φορολογικών συντελεστών και της μείωσης των φορολογητέων κερδών.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εισαγωγή φορολογικών πιστώσεων με σκοπό την ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, των αυτοαπασχολούμενων, και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αλλά και ο μειωμένος εταιρικός φόρος εισοδήματος. Για τις ΜΜΕ, εφαρμόζεται ειδικό καθεστώς φορολόγησης για 3 χρόνια.

Με σκοπό τη μείωση του ελλείμματος, ο ΦΠΑ αυξήθηκε από 18 σε 20 % ενώ μειώμενος ΦΠΑ από 7 σε 8 %, ενώ παράλληλα καταργούνται αρκετές φορολογικές ελαφρύνσεις. Τέλος, τα έσοδα από αποταμιεύσεις φορολογούνται με προοδευτικό σύστημα από 19 και 21 % (άνω των 6000\$).

Ο φόρος εισοδήματος είναι προσαρμοσμένος πλέον σε 4 ζώνες (24%, 28%, 37 % και 43 %), καθώς επίσης δημιουργήθηκαν δύο επιπλέον ζώνες που αφορούν σε εισοδήματα μεταξύ 120.000 και 175.000 ευρώ. Στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο, ο φορολογικός συντελεστής είναι μηδέν. Οι εκπτώσεις φόρου για την απόκτηση ή την αποκατάσταση πρώτης κατοικίας στο 15 % δεν ισχύουν πλέον αν το εισόδημα υπερβαίνει τα 24.107 ευρώ. Καταργήθηκαν επίσης εκπτώσεις φόρων ύψους 400 ευρώ για εργάτες και αυτοαπασχολούμενους καθώς επίσης προσωπικά και οικογενειακά επιδόματα.

Όσον αφορά στην εταιρική φορολόγηση, ο φορολογικός συντελεστής μειώθηκε από 35% σε 30 % το 2008, για φορείς που ασχολούνται με την άντληση πετρελαίου ή την έρευνα γενικότερα. Ακόμα, το φορολογητέο ποσό με μειωμένο συντελεστή αυξήθηκε από 120.000 σε 300.000 ευρώ. Οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 25 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών κάτω από 5.000.000 ευρώ φορολογούνται με 20 %.

Οι περιφερειακές κυβερνήσεις λάμβαναν σημαντικά μερίδια των φορολογικών εσόδων. Το 90 % των πόρων για τις αυτόνομες κοινότητες θα προέρχονται από τους φόρους συγκεκριμένα 50 % επί του φόρου εισοδήματος και ΦΠΑ και το 58 % των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

Στη Πορτογαλία ο δείκτης συνολικών φόρων ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 31% το 2009, χαμηλότερος από το μέσο της ΕΕ-27. Το μερίδιο των έμμεσων φόρων (41,7%) είναι το έκτο μεγαλύτερο στην ΕΕ και ανέρχεται στο 12,9% του ΑΕΠ το 2009. Αντίθετα, τα έσοδα από άμεσους φόρους είναι κάτω από το μέσο της ΕΕ-27. Στη κεντρική κυβέρνηση κατευθύνεται το 65,4% των φορολογικών εσόδων, ενώ η τοπική αυτοδιοίκηση λαμβάνει το 7%. Τα ιδρύματα κοινωνικής ασφάλισης λαμβάνουν το 26,9%.

Φορολόγηση κατανάλωσης: Αφορά το 35,2% των συνολικών φορολογικών εσόδων. Το 2009 μειώθηκε στο 10,9% του ΑΕΠ από 12,3%, σε ένα βαθμό λόγω της μείωσης του συντελεστή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

Η φορολόγηση της εργασίας είναι υπεύθυνη για το 42% των εσόδων, ανερχόμενη στο 13% του ΑΕΠ, αποτελώντας τη σημαντικότερη πηγή αυτών. Οι φόροι επί του κεφαλαίου ανέρχονται στο 7,1% του ΑΕΠ το 2009, σε σχέση με 7,9% το 2008, εξαιτίας της μείωσης του ΑΕΠ.

Ο Τεκμαρτός Φορολογικός Συντελεστής επί του κεφαλαίου είναι στο 33,8% περισσότερο από διπλάσιος σε σχέση μ' αυτόν της κατανάλωσης και σημαντικά υψηλότερος σε σχέση μ' αυτόν της εργασίας.

Το επίπεδο των περιβαλλοντικών φόρων (2,5% του ΑΕΠ) είναι κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο και αποτελείται κυρίως από ενεργειακούς φόρους (76% των συνολικών περιβαλλοντικών φόρων).

Το 2010 παρουσιάστηκε πρόγραμμα ανάπτυξης και σταθερότητας που περιελάμβανε αύξηση του φόρου προστιθέμενης αξίας, που αυξήθηκε ακόμα περισσότερο το 2011.

Φορολόγηση Προσώπων: Περιλαμβάνει έξι κατηγορίες εισοδημάτων και μοναδική φοροαπαλλαγή αυτή που συνδέεται με τον ελάχιστο μισθό και την οικογενειακή κατάσταση του φορολογουμένου. Η Πορτογαλία εφαρμόζει ένα προοδευτικό φορολογικό σύστημα με έξι κλιμάκια (από 11,5% έως 46,5%). Τα κεφαλαιακά κέρδη που ξεπερνούν τα 500€ φορολογούνται με συντελεστή 20%.

Φορολόγηση Επιχειρήσεων: Για κέρδη έως 12500€ ο συντελεστής φορολόγησης είναι στο 12,50%, ενώ για μεγαλύτερα ποσά φτάνει το 25%.

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας: Το 2010 ο κανονικός συντελεστής ΦΠΑ είναι στο 23%, ο μεσαίος στο 13% και ο μειωμένος στο 9%. Υπάρχει ειδικό καθεστώς για τη Μαδέρα και τις Αζόρες.

Φορολόγηση Πλούτου και Μεταβιβάσεων: Δεν επιβάλλεται φόρος για το συνολικό πλούτο αλλά φόρος για την ακίνητη περιουσία και κυμαίνεται από 1% έως 5%. Ο φόρος για δωρεές ή κληρονομίες καταργήθηκε το 2004.

Κοινωνικές Εισφορές: Οι εργαζόμενοι εισφέρουν το 11% του ακαθάριστου μισθού. Για τους εργοδότες ισχύει συντελεστής 23,75% για τα μόνιμα συμβόλαια, 26,1% για συμβόλαια με προκαθορισμένους όρους, ενώ για τους αυτοαπασχολούμενους 29,6%.

Στο Λουξεμβούργο ο δείκτης συνολικών φόρων ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 35,8% το 2009, υψηλότερος από το μέσο όρο της ΕΕ-27. Τα έσοδα από τους άμεσους φόρους ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 2,5 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ-27 το 2009, με ανοδική τάση τα τελευταία χρόνια. Παρά τους σχετικά χαμηλούς συντελεστές, τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος των επιχειρήσεων είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, εξαιτίας της σημασίας του χρηματοπιστωτικού τομέα στην οικονομία και του ανοίγματος της οικονομίας. Τα έσοδα από τη φορολογία προσώπων είναι ελαφρώς χαμηλότερα από τον μέσο της ΕΕ-27. Τα έσοδα από τους έμμεσους φόρους συνολικά είναι χαμηλότερα από τον μέσο της ΕΕ-27, κάτι που οφείλεται στον ήπιο συντελεστή ΦΠΑ. Σχεδόν τα δύο τρίτα των εισφορών κατευθύνονται στην κεντρική διοίκηση και παραπάνω από το ένα τέταρτο στην κοινωνική ασφάλιση. Τα έσοδα που κατευθύνονται στη τοπική αυτοδιοίκηση είναι πολύ χαμηλά σε σχέση με τον μέσο της ΕΕ-27 και βαίνουν μειούμενα από το 2000.

Τα έσοδα από τη φορολόγηση της κατανάλωσης ανέρχονται στο 10,2% του ΑΕΠ. Αυτά επηρεάζονται ιδιαίτερα από το μικρό μέγεθος της χώρας, την ανοιχτή οικονομία και τις αγορές από μη κατοίκους. Ο Τεκμαρτός Φορολογικός Συντελεστής επί της εργασίας διαμορφώθηκε στο 31,7% το 2009, ενώ επί του κεφαλαίου στο 28,3%. Οι περιβαλλοντολογικοί φόροι ανήλθαν στο 2,4% του ΑΕΠ το 2009 σε σχέση με 3,1% το 2004, εξαιτίας των χαμηλότερων εσόδων από ενεργειακούς φόρους.

Το 2010, το Λουξεμβούργο εισήγαγε φορολογικά μέτρα για το 2011 ώστε να ξεπεράσει την οικονομική κρίση και να πετύχει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό. Τα φορολογικά μέτρα έχουν να κάνουν με αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς προσωπικών και εταιρικών εισοδημάτων.

Φορολόγηση Προσώπων: Οι βασικές κατηγορίες φορολογητέου εισοδήματος είναι το εισόδημα από εργασία, από επιχειρήσεις, από κινητές αξίες και λοιπά εισοδήματα. Ο μέγιστος φορολογικός συντελεστής είναι 39% και εφαρμόζεται σε εισοδήματα άνω των 41793€. Παρόλα αυτά υπάρχουν φοροαπαλλαγές όπως για παιδιά και μονούς γονείς.

Φορολόγηση Επιχειρήσεων: Ο γενικός συντελεστής της φορολογίας των κερδών είναι στο 21%. Το Λουξεμβούργο εφαρμόζει φοροαπαλλαγές για τις νέες βιομηχανικές επενδύσεις (έκπτωση φόρου έως 12%).

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας: Υπάρχουν έξι διαφορετικοί συντελεστές με το κανονικό συντελεστή στο 15%. Ο πιο χαμηλός (3%) εφαρμόζεται στα τρόφιμα, τα ποτά, τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα βιβλία, τις εφημερίδες και τις επιβατικές μεταφορές.

Φορολόγηση Πλούτου και Μεταβιβάσεων: Οι εγχώριες επιχειρήσεις υποβάλλονται σε φορολόγηση του πλούτου ανάλογα με την αξία του. Ο συντελεστής είναι στο 0,5%. Η φορολόγηση πλούτου για τα πρόσωπα καταργήθηκε το 2006.

Κοινωνικές Εισφορές: Καθορίζονται σύμφωνα με το ύψος του ακαθάριστου μισθού και προέρχονται από τη χρηματοδότηση της κεντρικής κυβέρνησης, των εργοδοτών και των εργαζομένων.

EE-17, EE-27

Στην EE-17 τα παρακάτω στοιχεία αφορούν μέσες τιμές σταθμισμένες σε σχέση με το ΑΕΠ. Ο δείκτης συνολικών φόρων προς το ΑΕΠ ήταν στο 39,1% το 2009 από 41,1 το 2000. Οι έμμεσοι φόροι το 2009 ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 13,1% από 13,9% το 2000, ενώ οι άμεσοι στο 11,7% από 12,9%, αντίστοιχα. Η κεντρικές κυβερνήσεις έλαβαν το 40% των φόρων, η τοπική αυτοδιοίκηση το 10,1%, ενώ η κοινωνικές εισφορές το 40,3%, όπου παρατηρείται μεγάλη αύξηση σε σχέση με το 2000 (37,5%).

Τα έσοδα από τη φορολόγηση της κατανάλωσης βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία μεταξύ του 2000 (11,1% του ΑΕΠ) και του 2009 (10,4% του ΑΕΠ). Ο Τεκμαρτός Φορολογικός Συντελεστής επί της εργασίας διαμορφώθηκε στο 38,2% το 2009, ενώ δείκτης φορολόγησης επί του κεφαλαίου στο 7,7% του ΑΕΠ.

Οι περιβαλλοντολογικοί φόροι ανέρχονται στο 2,3% του ΑΕΠ. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών αποτελούν οι φόροι στην ενέργεια (1,7% του ΑΕΠ) και ειδικότερα αυτοί των καυσίμων στις μεταφορές.

Η φορολόγηση του εισοδήματος των προσώπων φτάνει το 9% του ΑΕΠ, και του εισοδήματος των επιχειρήσεων στο 1,7% του ΑΕΠ, σημαντικά μειωμένο από τα επίπεδα του 2000 (2,6%). Η φορολόγηση του πλούτου αντιστοιχεί στο 2,5% του ΑΕΠ

Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας αντιστοιχεί στο 6,6% του ΑΕΠ το 2009 σε σχέση με το 6,9% το 2000, αποτελώντας το μεγαλύτερο μέρος των έμμεσων φόρων.

Οι κοινωνικές εισφορές που προέρχονται από τους εργοδότες ανέρχονται στο 8,2% του ΑΕΠ, ενώ των εργαζομένων στο 4,3% του ΑΕΠ. Οι εισφορές των αυτοαπασχολούμενων και μη απασχολούμενων είναι στο 1,9% του ΑΕΠ.

Στην EE-27 τα παρακάτω στοιχεία αφορούν μέσες τιμές σταθμισμένες σε σχέση με το ΑΕΠ. Ο δείκτης συνολικών φόρων προς το ΑΕΠ ήταν στο 38,4% το 2009 από 40,5 το 2000. Οι έμμεσοι φόροι το 2009 ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο

13,1% από 14% το 2000, ενώ οι άμεσοι στο 12,6% από 13,9%, αντίστοιχα. Η κεντρικές κυβερνήσεις έλαβαν το 48,7% των φόρων, η τοπική αυτοδιοίκηση το 10,7%, ενώ η κοινωνικές εισφορές το 37,5%, όπου παρατηρείται μεγάλη αύξηση σε σχέση με το 2000 (35,2%).

Τα έσοδα από τη φορολόγηση της κατανάλωσης βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία μεταξύ του 2000 (11,4% του ΑΕΠ) και του 2009 (10,6% του ΑΕΠ). Ο Τεκμαρτός Φορολογικός Συντελεστής επί της εργασίας διαμορφώθηκε στο 36% το 2009, ενώ δείκτης φορολόγησης επί του κεφαλαίου στο 7,9% του ΑΕΠ.

Οι περιβαλλοντολογικοί φόροι ανέρχονται στο 2,4% του ΑΕΠ. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών αποτελούν οι φόροι στην ενέργεια (1,8% του ΑΕΠ) και ειδικότερα αυτοί των καυσίμων στις μεταφορές.

Η φορολόγηση του εισοδήματος των προσώπων φτάνει το 9,5% του ΑΕΠ, και του εισοδήματος των επιχειρήσεων στο 1,9% του ΑΕΠ, σημαντικά μειωμένο από τα επίπεδα του 2000 (2,8%). Η φορολόγηση του πλούτου αντιστοιχεί στο 2,6% του ΑΕΠ

Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας αντιστοιχεί στο 6,6% του ΑΕΠ το 2009 σε σχέση με το 7,0% το 2000, αποτελώντας το μεγαλύτερο μέρος των έμμεσων φόρων.

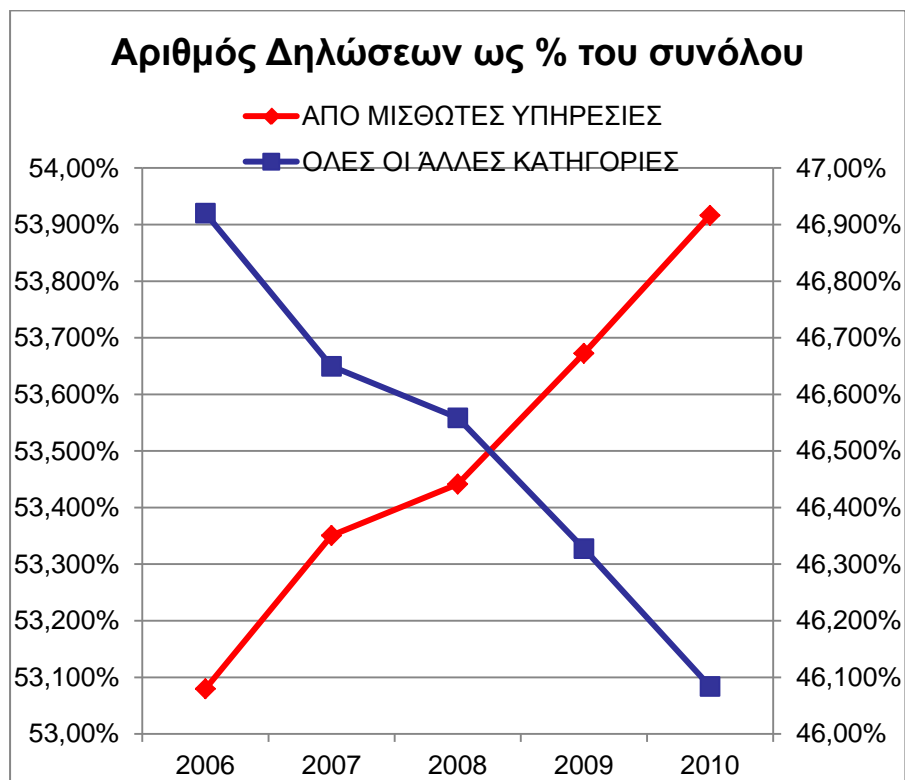
Οι κοινωνικές εισφορές που προέρχονται από τους εργοδότες ανέρχονται στο 7,4% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας αύξηση από το 2000 (7,2%), ενώ των εργαζομένων έχουν μειωθεί κατά το ίδιο διάστημα στο 3,8% του ΑΕΠ από 4,1% το 2000. Αύξημένες είναι και οι εισφορές των αυτοαπασχολούμενων και μη απασχολούμενων στο 1,6% του ΑΕΠ, από 1,4% το 2000.

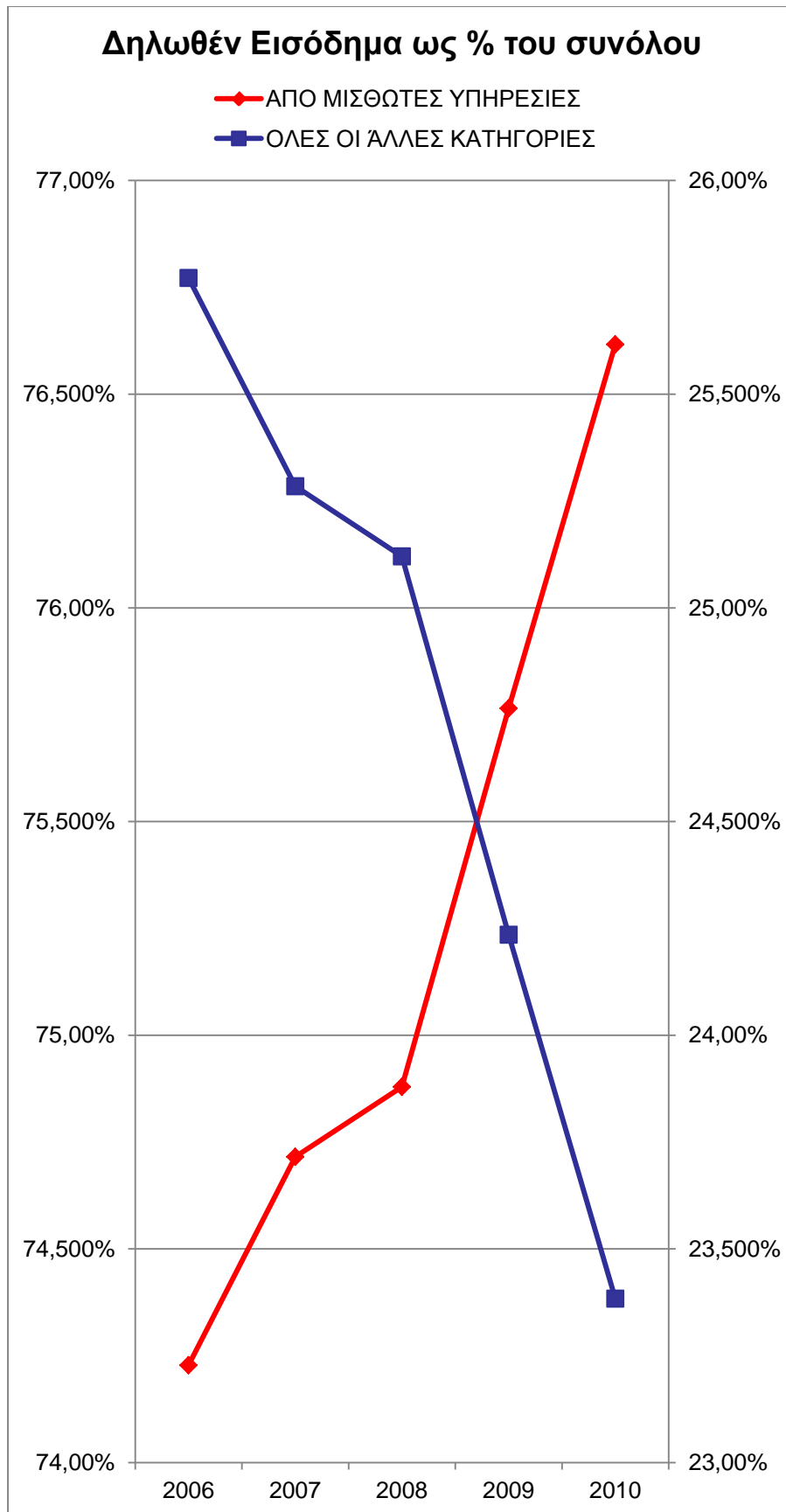
Ελλάδα και μέσος όρος στην ΕΕ-27:

	Διαφορά μεταξύ 2000 & 2009	Μέση μεταβολή σε Ε.Ε.-27
Φορολογικές Μεταβλητές		
Σύνολο φόρων ως % του ΑΕΠ	-4,3	-1,1
Έμμεσοι φόροι ως % του ΑΕΠ	-2,7	-0,3
Έμμεσοι φόροι ως % του ΑΕΠ - ΦΠΑ	-0,8	0,1
Άμεσοι φόροι ως % του ΑΕΠ	-1,5	-0,8
Φορολογία εισοδήματος ως % του ΑΕΠ	0,1	-0,3
Άμεσοι φόροι ως % του ΑΕΠ - φορολογία επιχειρήσεων	-1,7	-0,4
Άμεσοι φόροι ως % συνολικής φορολογίας – φορολογία επιχειρήσεων	-3,9	-0,8
Φόροι σε εργασία ως % του ΑΕΠ	0,1	-0,3
Φόροι σε εργασία ως % της συνολικής φορολογίας	5,3	0,7
Φόροι σε κεφάλαιο ως % του ΑΕΠ	-2,7	-0,6

Φόροι σε κεφάλαιο ως % της συνολικής φορολογίας	-4,8	-0,9
Εμμεσος φορολογικός συντελεστής στην κατανάλωση (στοιχεία 2000-2005)	-1,7	1,5
Εμμεσος φορολογικός συντελεστής στην εργασία (στοιχεία 2000-2005)	0,5	-1,1
Εμμεσος φορολογικός συντελεστής στο κεφάλαιο (στοιχεία 2000-2005)	-2,4	1,3

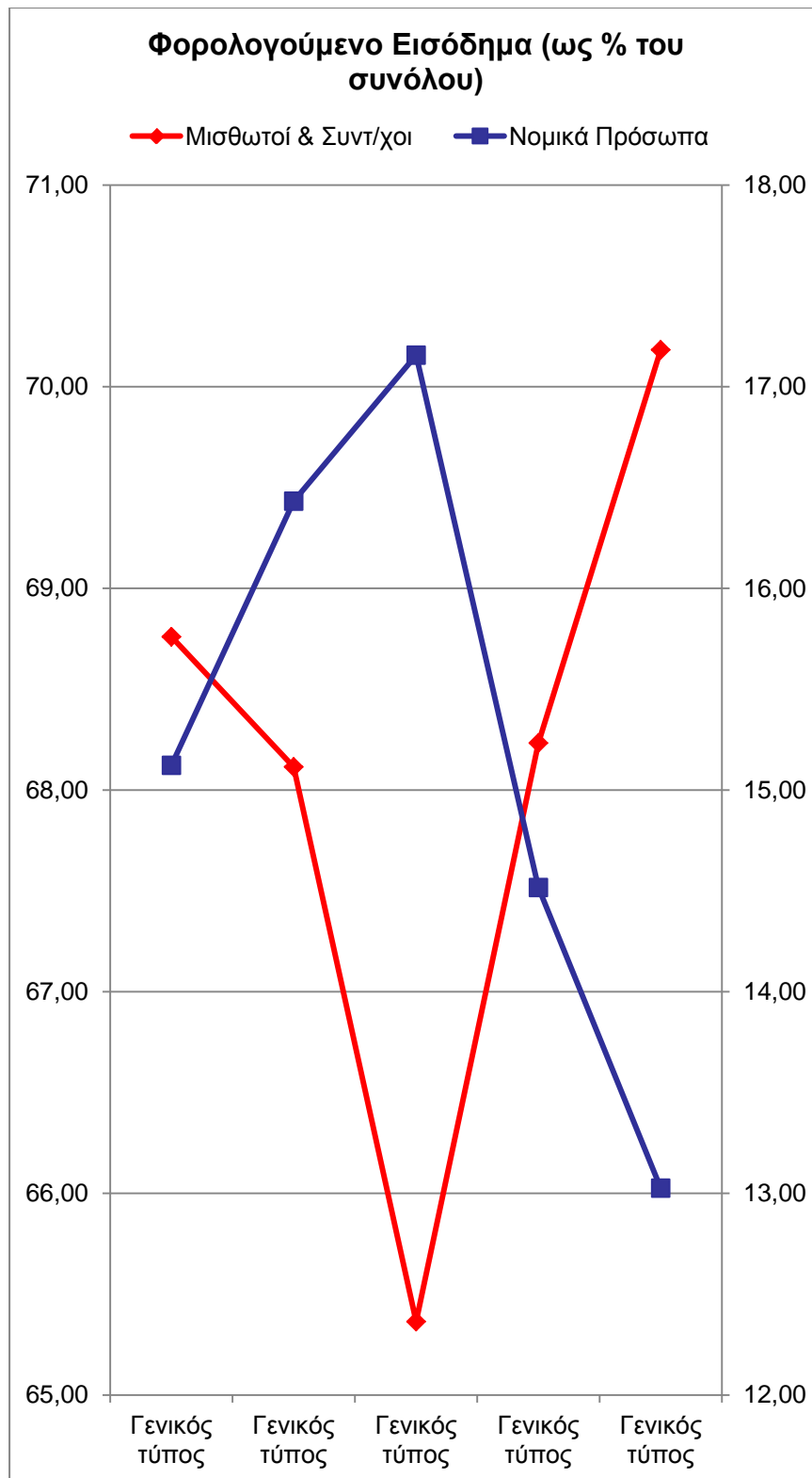
Εξέλιξη φορολογικών δηλώσεων και δηλωθέντος εισοδήματος για τα έτη 2006-2010:



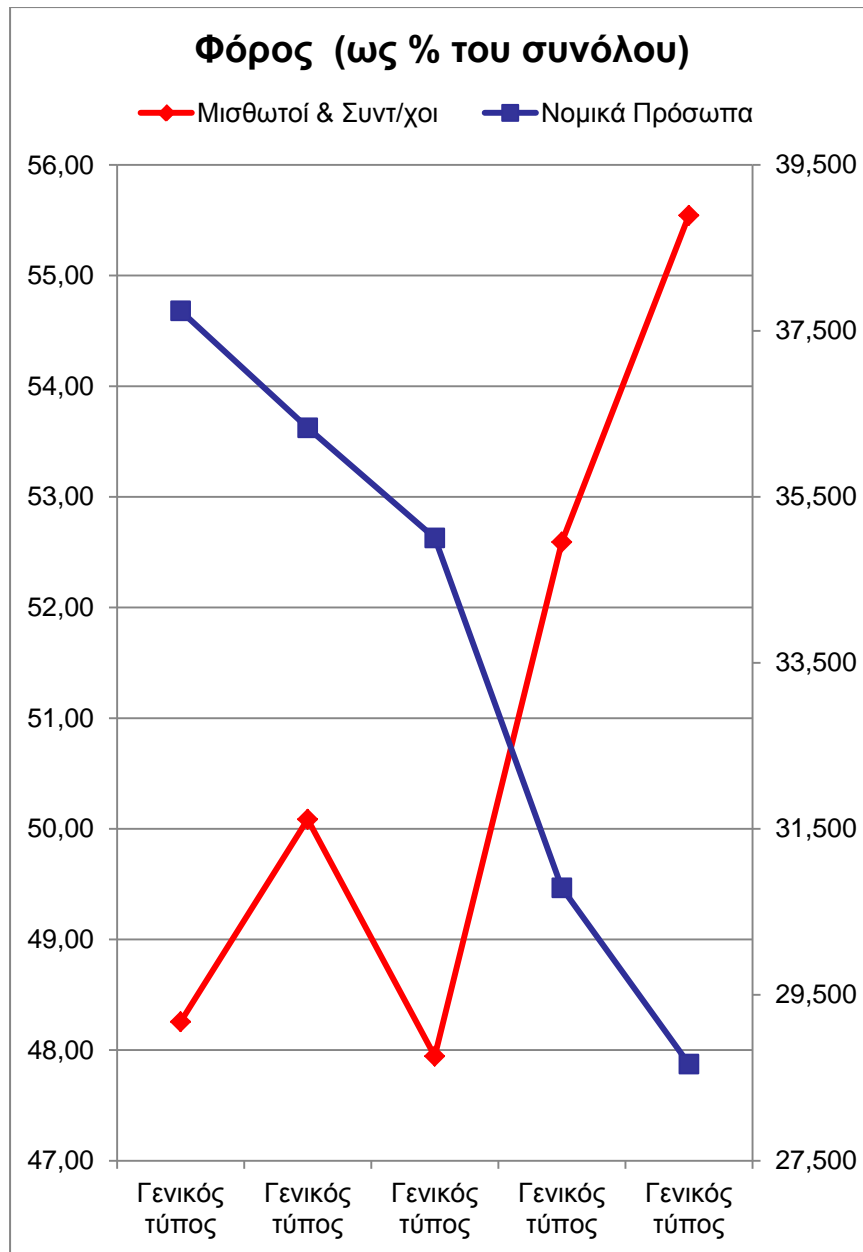


Πηγή: Θωμάκος Δ. 7/1/2012

Εξέλιξη φορολογητέου εισοδήματος και φόρου:

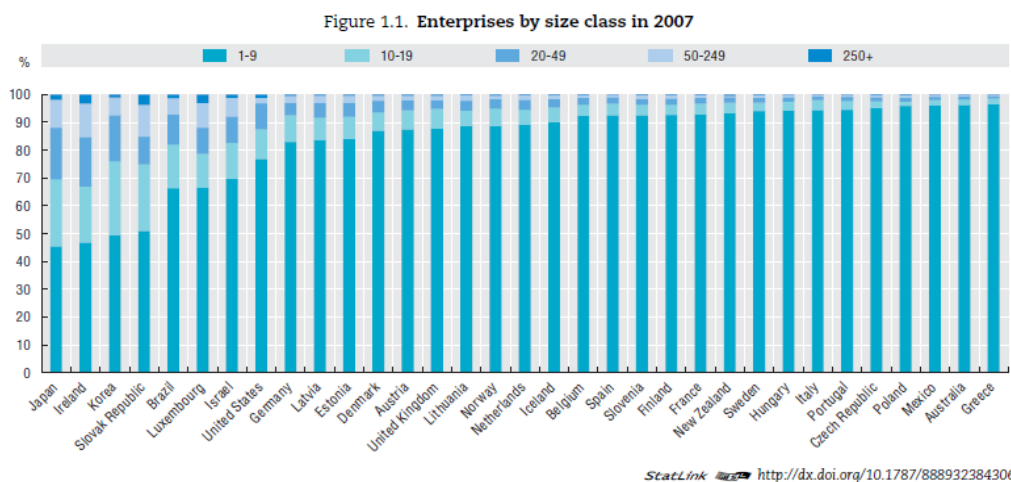


Πηγή : Θωμάκος Δ. 7/1/2012



Πηγή: Θωμάκος Δ. 7/1/2012

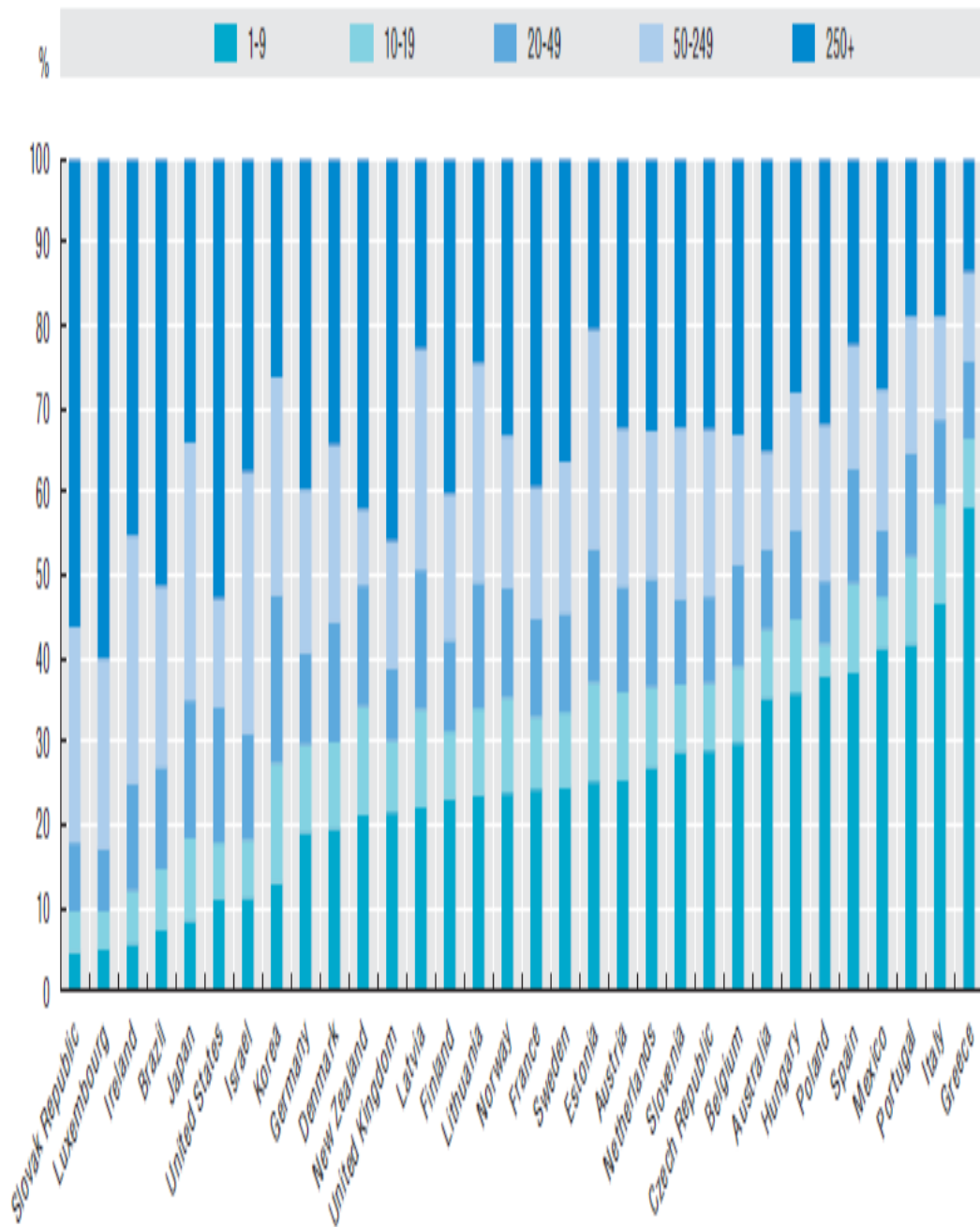
Σύμφωνα επίσης με επίσημα στοιχεία του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα έχει τη μεγαλύτερη αναλογία μικρομεσαίων επιχειρήσεων (1-9 εργαζόμενοι), η οποία ξεπερνά το 96% και στη σχετική κατάταξη μεταξύ πολλών χωρών η χώρα κατέχει την πρώτη³² θέση.




Επιπρόσθετα, το 60% των ελλήνων εργαζομένων απασχολείται σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις γεγονός που κατατάσσει την Ελλάδα στην πρώτη θέση της σχετικής κατάταξης.

³² Παρόμοιο προφίλ διαθέτουν η Αυστραλία, το Μεξικό, η Πολωνία και η Τσεχία, ενώ στον αντίποδα βρίσκονται η Ιαπωνία, η Ιρλανδία, η Κορέα και η Σλοβακία, όπου οι πολύ μεγάλες, οι μεγάλες και οι μεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τον κανόνα.

Figure 2.1. Employment by size class in 2007



StatLink  <http://dx.doi.org/10.1787/888932384344>

Πηγή : Eurostat

Στον αντίποδα όμως, αντίστροφη πορεία ακολουθεί η προστιθέμενη αξία, καθώς οι πολύ μικρές επιχειρήσεις είναι υπεύθυνες για το 37,3% της προστιθέμενης αξίας, οι μικρομεσαίες για το 9,2%, οι μεσαίες για το 12,6%, οι μεγάλες για το 15,9% και οι πολύ μεγάλες για το 24,9%.

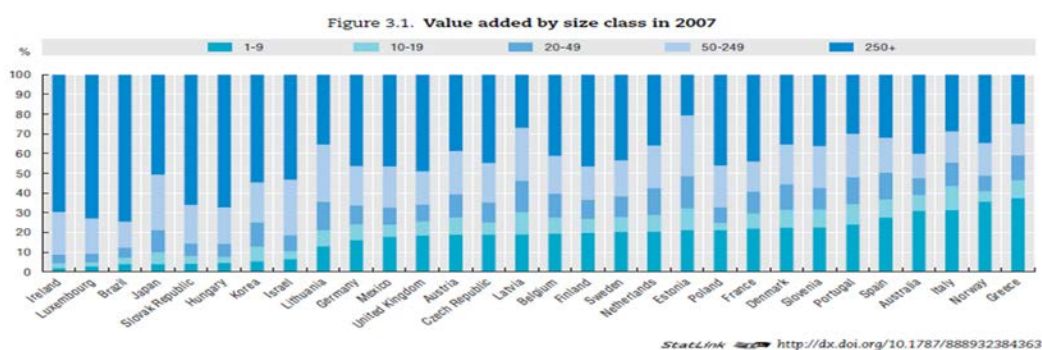


Table 3.1. Value added by size class in 2007, as a percentage of the value added of all enterprises

Country	1-9	10-19	20-49	50-249	250+
Ireland	2.0	2.3	4.4	21.8	69.5
Luxembourg	2.8	2.1	4.3	17.9	72.9
Brazil	3.9	3.2	5.1	13.2	74.6
Japan	4.0	6.0	11.4	28.0	50.7
Slovak Republic	4.1	4.0	6.4	19.5	66.0
Hungary	4.6	3.1	6.6	18.4	67.3
Korea	5.4	7.4	12.3	20.2	54.7
Israel	6.6	3.9	8.1	28.0	53.3
Lithuania	13.1	8.0	14.5	29.0	35.4
Germany	16.1	8.0	9.7	19.9	46.3
Mexico	17.8	6.2	8.7	20.9	46.4
United Kingdom	18.4	7.2	8.5	16.9	49.0
Austria	19.1	8.5	11.9	22.0	38.5
Czech Republic	19.1	6.0	10.3	19.9	44.7
Latvia	19.1	11.2	15.9	26.6	27.0
Belgium	19.3	8.1	12.4	19.1	41.1
Finland	19.9	7.0	9.8	16.9	46.4
Sweden	20.3	7.5	10.7	18.1	43.5
Netherlands	20.6	8.3	13.7	21.6	35.8
Estonia	21.2	10.9	16.5	30.8	20.6
Poland	21.3	3.5	8.1	21.2	46.0
France	22.0	7.6	11.2	15.2	44.0
Denmark	22.4	9.0	13.0	20.2	35.3
Slovenia	22.6	9.1	11.0	21.1	36.2
Portugal	24.2	10.0	13.8	22.0	30.0
Spain	27.5	9.2	13.5	17.7	32.0
Australia	31.1	7.9	8.6	12.3	40.1
Italy	31.5	12.0	11.9	15.9	28.7
Norway	35.8	5.2	7.9	16.5	34.6
Greece	37.3	9.2	12.6	15.9	24.9

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932422667>

Πηγή : Eurostat

Παρατηρούμε λοιπόν πως η Ελλάδα ήταν και εξακολουθεί να είναι φορολογικός παράδεισος με τη μόνη χώρα να τη συναγωνίζεται να είναι η Ισπανία. Τα έσοδα του ελληνικού κράτους σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, από φορολογία και ασφαλιστικές εισφορές είναι πολύ χαμηλότερα από τον μέσο όρο της Ε.Ε αλλά και συγκριτικά με τις Η.Π.Α με τις ελάχιστες κοινωνικές παροχές. Είναι ακόμη χαμηλότερα και από τις χώρες ιδιαίτερα χαμηλής φορολογίας της Ανατολικής Ευρώπης. Συγκεκριμένα, το 2006 τα έσοδα από φορολογία στην Ελλάδα ήταν στο 27,4 5 του ΑΕΠ, ενώ στην ΕΕ-15 ήταν περίπου 40%.

Επιπλέον, 7 στους 10 επιχειρηματίες δηλώνουν στην εφορία εισόδημα μικρότερο του μέχρι πρότινος αφορολόγητου εισοδήματος (12.000 ευρώ). Από τους 383.818 ελεύθερους επαγγελματίες, το 70,9 % δήλωνε εισόδημα έως 10.000 ευρώ.

Από τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, μόνο το 45,4 % δήλωσε εισόδημα έως 10.000 ευρώ. Από τους 686.383 φορολογούμενους από βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις, περίπου το 60 % δήλωνε εισόδημα χαμηλότερο των 10.000 ευρώ.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, αν ο εισπρακτικός και φορολογικός μηχανισμός του ελληνικού κράτους λειτουργούσε στο ακέραιο, θα υπήρχαν στα ταμεία 30 δις ευρώ επιπλέον, όσα περίπου χρειάζονται για να καλυφθούν μισθοί, συντάξεις και επιδόματα κοινωνικής προστασίας από το Δημόσιο για ένα έτος. Ακόμα, μολονότι υπάρχει ομοιότητα μεταξύ των φορολογικών συντελεστών σε σχέση με την υπόλοιπη Ε.Ε, η Ελλάδα έχει τα χαμηλότερα έσοδα από φορολογικές εισφορές.

3.5 Ελλάδα και Μνημόνιο

Η δημοσιονομική προσαρμογή και η βελτίωση των δεικτών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας καθώς επίσης η αποφυγή της εξόδου της χώρας από τη νομισματική ένωση οδήγησε την ελληνική κυβέρνηση ύστερα από συμφωνία και συνεννόηση με τους εταίρους σε δέσμες μέτρων ιδιαίτερα σκληρές για μισθωτούς και συνταξιούχους αλλά και για ένα ευρύτερο σύνολο της κοινωνίας.

Οι προβλέψεις όμως και οι προσδοκίες διαψεύστηκαν από τα γεγονότα και τα επίσημα στοιχεία σε κρίσιμους δείκτες. Οι προβλέψεις της τριτοετίας του Μαΐου 2010 για υποχώρηση σταδιακά της ύφεσης δεν επιβεβαιώθηκαν και συνέβη το αντίθετο. Βέβαια, έπαιξε ρόλο και η ύφεση στην ευρωζώνη και το πολιτικό περιβάλλον. Αλλά, «κανείς δεν περίμενε» την επιδείνωση αυτή. Αναγνωρίζεται η έλλειψη απορροφητικότητας κονδυλίων από το Κοινωνικό Ταμείο (5 μονάδες κάτω από τον μέσο όρο στην Ε.Ε.) σε μία χώρα που η ανεργία προσεγγίζει το 30 %. Το πρόβλημα αποδίδεται στην έλλειψη προγραμματισμού από ελληνικής πλευράς. Παρατηρήθηκε επίσης σημαντική πτώση των τραπεζικών καταθέσεων και αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επιπλέον, στο κομμάτι των αποκρατικοποιήσεων το 2013 αναμένονται θετικές εξελίξεις για την αλλαγή του κλίματος στον τομέα αυτόν, καθώς έως τώρα ελάχιστα βήματα έχουν γίνει προς αυτή την κατεύθυνση.

Επί αρκετούς μήνες, θεωρούσαμε ότι, μέσα από πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις, το χρέος της χώρας μπορούσε να είναι διαχειρίσιμο, έτσι ώστε η χώρα να αποφύγει την αναγκαστική αναδιάρθρωσή του. Δύο από τις εκ των “ων ουκ άνευ” προϋποθέσεις ήταν η έκδοση ευρω-ομολόγων και η επίτευξη της μείωσης των ελλειμμάτων, ήδη από το 2010 και η εμφάνιση πρωτογενών πλεονασμάτων από το β' εξάμηνο του 2011. **Με την πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής**, το πρώτο αποκλείστηκε, ενώ με την ανακοίνωση του δημοσιονομικού ελλείμματος του 2010, φάνηκε ότι η μείωση των ελλειμμάτων δεν επιτυγχάνεται και ούτε καν προσεγγίζει τους στόχους. Μετά από τις εξελίξεις αυτές, αναθεωρήσαμε την άποψή μας για το ζήτημα της ικανότητας διαχείρισης του χρέους. Παράλληλα όμως, η αναθεώρηση αυτή μας οδηγεί στην υποστήριξη της θέσης για την όσο το δυνατό ταχύτερη λήψης της πολιτικής απόφασης για την αναδιάρθρωσή του. **Δηλαδή, δεν έχει πλέον καμία σημασία να περιμένει η χώρα έως το 2013 για να καταλήξει να κάνει την**

αναδιάρθρωση του χρέους, αφού εάν αυτή γίνει άμεσα, παρέχει στη χώρα περισσότερες ωφέλειες.

Το μεγαλύτερο κόστος είναι η “διακοπή” της χρηματοδότησης της χώρας από τις διεθνείς αγορές για ένα χρονικό διάστημα (το οποίο εξαρτάται ανάλογα με τη διαδικασία “ανάληψης” της οικονομίας της χώρας. Όμως, συμμετέχει σήμερα η χώρα στις διεθνείς αγορές; Υπάρχει κάποια ελπίδα για σύντομη επιστροφή της; Επί μήνες, πολλούς μήνες τώρα, τα επιτόκια των ομολόγων της χώρας βρίσκονται “καρφωμένα” σε επίπεδα άνω του 12%.

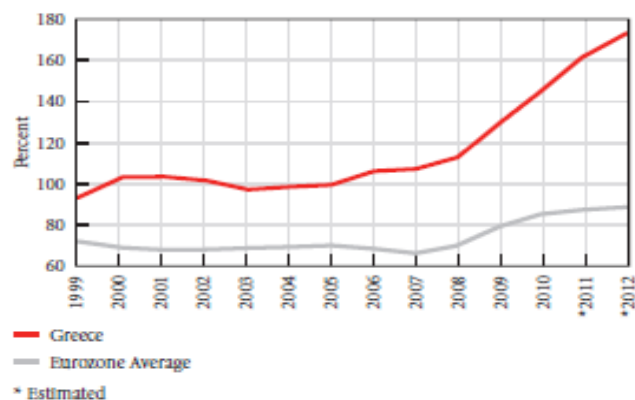
Την τριετία 2010-2012 το σωρευτικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ανέρχεται σε 60 δισ. ευρώ. Αφαιρώντας το ποσό που καταβλήθηκε για τόκους το έλλειμμα πάλι ξεπερνά τα 20 δισ. ευρώ. Το τραπεζικό σύστημα έχει δανειστεί από την ΕΚΤ 130 δισ. ευρώ με βάση στοιχεία του 2011. Χάρη στη ρευστότητα που αντλήθηκε από το ευρωσύστημα εξασφαλίστηκαν οι καταθέσεις των ελληνικών νοικοκυριών και επιχειρήσεων, οι οποίες παρέμειναν και παραμένουν απολύτως ασφαλείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Στο κεφάλαιο αυτό αποτυπώνουμε σύμφωνα και με την ανάλυση που έχει γίνει στα προηγούμενα κεφάλαια τις αρνητικές συνέπειες της εξόδου της Ελλάδας από τη νομισματική ένωση και ταυτόχρονα αναδεικνύουμε το ποιοι θα επωφεληθούν από αυτό το ενδεχόμενο. Επίσης, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως οι συνέπειες για το σύνολο της Ευρωζώνης θα είναι εξίσου αρνητικές.

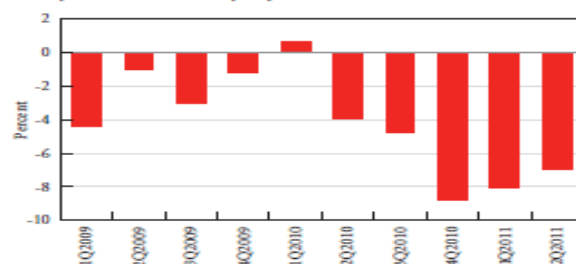
4.1 Συνέπειες της εξόδου της Ελλάδας από το ευρώ.

Figure 2 Greek Debt Relative to the Eurozone Average



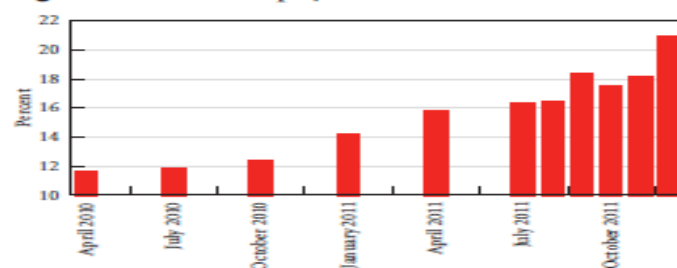
Source: Eurostat

Figure 3 Greece: Real GDP Growth (in constant euros, year over year; not seasonally adjusted)



Source: National Statistical Service of Greece

Figure 4 Greece: Unemployment Rate



Sources: National Statistical Service of Greece; www.tradingeconomics.com

Παρατηρώντας τα παραπάνω γραφήματα και την πορεία του χρέους σε σχέση με την υπόλοιπη ευρωζώνη για την Ελλάδα θα μπορούσε να εξάχθει το συμπέρασμα πως η κοινή νομισματική πολιτική είναι το κύριο αίτιο της οικονομικής κρίσης και της ύφεσης. Οι ολισθήσεις της δραχμής βέβαια όταν η Ελλάδα είχε την αυτονομία της νομισματικής της πολιτικής δεν έφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Ο κ. Λαπαβίτσας, σε συνέντευξή³³ του παραθέτει το εξής σημαντικό σχόλιο: «το ευρώ διαμεσολάβησε την παγκόσμια κρίση στην Ευρώπη. Το ευρώ είναι ένας μηχανισμός, που φτιάχτηκε για να δημιουργήσει ένα χρήμα παγκόσμιας εμβέλειας.

³³ Συνέντευξη του καθηγητή κ. Λαπαβίτσα στον δημοσιογράφο Σ. Κούλογλου στο tvxs.gr, στις 29/2/2012

Ένα χρήμα, που θα είναι παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα. Το χρήμα αυτό υπήρχαν τρεις προϋποθέσεις για να γίνει: η κοινή νομισματική πολιτική, το κοινό τραπεζικό πεδίο (αν και οι τράπεζες παρέμειναν υπό εθνικό καθεστώς) και, φυσικά, η δημοσιονομική πειθαρχία, η οποία επιβλήθηκε μέσω του Συμφώνου Σταθερότητας. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η οικονομική ευλυγισία προήλθε από την αγορά εργασίας, δηλαδή από τις πιέσεις που ασκήθηκαν σ' αυτήν. Σ' αυτό το σημείο οι χώρες της περιφέρειας έπεσαν σε παγίδα: από τη στιγμή που η Γερμανία επέβαλε για δύο δεκαετίες πάγωμα του εργατικού κόστους, με μεθόδους πολύ αυστηρές, οι χώρες της περιφέρειας σταδιακά έχασαν σε ανταγωνιστικότητα. Έχουμε, δηλαδή, δομικά αίτια στα οποία οφείλεται η απώλεια της ανταγωνιστικότητας. Αυτό είναι η αφετηρία του προβλήματος. Διότι η απώλεια της ανταγωνιστικότητας έφερε τα μεγάλα ελλείμματα που χρηματοδοτήθηκαν με χαμηλές πιστώσεις. Και οδηγηθήκαμε στη μεγάλη συσσώρευση χρέους. Όταν, λοιπόν, έφτασε η κρίση του 2007-2008, αποκαλύφθηκαν οι δομικές αδυναμίες και άρχισε να ξεδιπλώνεται το πρόβλημα... Αν αυτή τη στιγμή γινόταν κάποιο θαύμα και οι χώρες του πυρήνα αποδέχονταν την ουσιαστική διαγραφή του ελληνικού χρέους, δηλαδή να διαγραφούν 150 με 200 δισ. ευρώ, για παράδειγμα, και ταυτόχρονα υπήρχε ένα είδος σχεδίου Μάρσαλ, με ροή κεφαλαίων στην Ελλάδα και γινόταν μεταβίβαση τεχνολογίας και δεξιοτήτων, τότε θα μπορούσε όντως η χώρα μας να βρει μια καινούργια ισορροπία μέσα στο σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και να επιβιώσει. Κάτι τέτοιο όμως δεν συμβαίνει. Αλλά συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο, κι αυτό δεν είναι τυχαίο. Έχει να κάνει με τις δομές. Είναι το πρώτο πράγμα, που δεν θα μπορούσε να γίνει. Η ιδέα ότι θα μπορούσαμε να έχουμε ένα σχέδιο Μάρσαλ και από κοινού αντιμετώπιση της κρίσης, συναινετικά, πηγάζει από τις αρχές του ευρωπαϊσμού, οι οποίες πλαισίωσαν το ευρωπαϊκό νόμισμα. Οι οποίες όμως αποδείχτηκε ότι αποτελούν γράμμα κενό. Αποτελούν ιδεολόγημα. Άλλος είναι ο πυρήνας του ευρώ, όπως σαφώς αποκαλύπτουν αυτά που γίνονται. Με βάση λοιπόν την πολιτική που περιγράψαμε στην αρχή, η Ελλάδα μέσα στο ευρώ δεν μπορεί να επιβιώσει. Θα έχει μπροστά της χρόνια μαρasmus και κατάρπτωσης, αν συνεχίσει να παραμένει στο ευρώ. Κάποια στιγμή η συρρίκνωση θα σταματήσει. Αλλά δεν θα ακολουθήσει η ανάπτυξη.»

Οι «οικονομικές συνέπειες» της εξόδου ενός κράτους-μέλους για την Ε.Ε. είναι ανάλογες με το μέγεθος της Οικονομίας του. Η επαναφορά του αρχικού νομίσματος στη χώρα που εξέρχεται (για παράδειγμα, της δραχμής στην Ελλάδα), σημαίνει την ανταλλαγή του με το Ευρώ. Ανεξάρτητα όμως από την ισοτιμία ανταλλαγής που αποφασίζεται, είναι πολύ πιθανόν οι ιδιοκτήτες του Ευρώ, οι Πολίτες δηλαδή της χώρας που παύει να είναι μέλος της Ευρωζώνης, να «ξεφύγουν» από την ανταλλαγή και να διατηρήσουν στην κατοχή τους τα αποταμιευμένα ευρώ. Επειδή λοιπόν δεν θα επιστραφούν αρκετά ευρώ στην κεντρική τράπεζα της εν λόγω χώρας, δεν θα μπορέσει αυτή με τη σειρά της να εξοφλήσει τις οφειλές της απέναντι στο Ευρωπαϊκό

Σύστημα των Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) – που όμως διατηρεί σαν εγγύηση (και θα παρακρατήσει «καταναγκαστικά» το σχετικά χαμηλό ποσοστό συμμετοχής της «τοπικής» κεντρικής τράπεζας στην ΕΚΤ).

Σύμφωνα με τον Β. Βιλιάρδο³⁴, επόμενο πρόβλημα της μειωμένης εξόφλησης του ΕΣΚΤ από τη χώρα που εξέρχεται για τις υπόλοιπες χώρες, είναι η δημιουργία πληθωριστικών συνθηκών, οι οποίες υπολογίζονται από τη διαφορά του ποσοστού αλλαγής του -μειωμένου από την έξοδο της χώρας- ΑΕΠ της Ευρωζώνης και του ποσοστού της (μειωμένης) επιστροφής της «χρηματικής ποσότητας» των Ευρώ (προφανώς, η «ελλειμματική» ποσότητα χρημάτων στη χώρα που εξέρχεται, καλύπτεται διαχρονικά με την εκτύπωση νέων χαρτονομισμάτων από την κεντρική της Τράπεζα, παρά το ότι δεν τα ανταλλάσσουν άμεσα οι Πολίτες που παρακρατούν τα Ευρώ). Η μείωση του ΑΕΠ της Ευρωζώνης που ευρίσκεται σε εξέλιξη, λόγω της παρούσης χρηματοπιστωτικής κρίσης (γύρω στο -5% για τη Γερμανία κλπ), σε συνδυασμό με την αύξηση (αντί της αντίστοιχης μείωσης) της ποσότητας των χρημάτων ένεκα (1) των μέτρων στήριξης της οικονομίας (2) της νομισματικής πολιτικής των κεντρικών τραπεζών και (3) της παγίδας ρευστότητας που προκαλούν οι τράπεζες, μας «προειδοποιεί» (Ε.Ε., Η.Π.Α. κ.α.) για πολύ μεγάλες πληθωριστικές πιέσεις στο μέλλον – στην περίπτωση που η ανάκαμψη ακολουθήσει (εάν) καθυστερημένα.

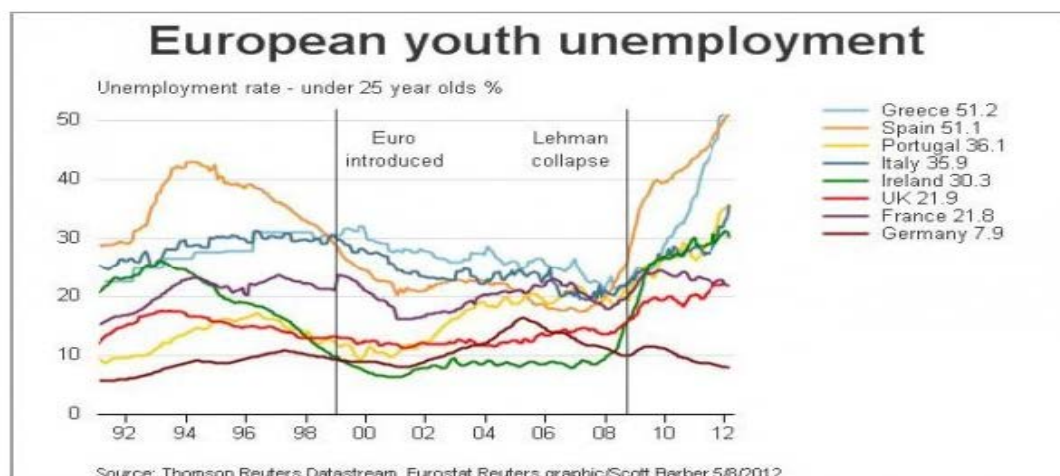
Κατά την άποψη μας, η έξοδος της χώρας από τη ζώνη του ευρώ, ισοδυναμεί στην κυριολεξία με την καταδίκη της σε θανατική ποινή – με την εν ψυχρώ εκτέλεση της. Ακόμη και η προοπτική, η διαφαινόμενη πιθανότητα δηλαδή της εξόδου μίας χώρας από τη ζώνη του Ευρώ, θα δημιουργούσε από πολύ πριν τεράστιες πιέσεις (πωλήσεις) στις αγορές κρατικών ομολόγων, γεγονός που θα είχε ως αποτέλεσμα μία υπερβολική άνοδο των επιτοκίων τους (spread - πτώση της αγοραστικής τους αξίας). Ήδη διαπιστώνουμε όσον αφορά την Ελλάδα, ανάλογες (αν και ανεπαίσθητες ακόμη) «κινήσεις», οι οποίες δυστυχώς ερμηνεύονται λανθασμένα από μεγάλο μέρος του Τύπου και της Κοινής Γνώμης (όχι όμως από την αγορά ομολόγων και το χρηματιστήριο).

Οι παγκόσμιες χρηματαγορές θα αξιολογούσαν πολύ δυσμενέστερα τον κίνδυνο χρεοκοπίας και θα δυσκόλευαν κατά πολύ την παροχή νέων δανείων στο «εξερχόμενο» κράτος (αγορά καινούργιων ομολόγων του δημοσίου). Επί πλέον, είναι σχεδόν βέβαιη η συνεχής υποτίμηση του εθνικού νομίσματος της χώρας που εξέρχεται, με καταστροφικές συνέπειες για τις τράπεζες και τους εισαγωγείς της, οι οποίοι, συμβεβλημένοι σε όρους Ευρώ, θα βρισκόταν αντιμέτωποι με τεράστιες διακυμάνσεις της ισοτιμίας του εθνικού τους νομίσματος, γεγονός που θα τους δημιουργούσε δυσανάλογες ζημιές, προβλήματα ρευστότητας κλπ. Το ελβετικό ινστιτούτο υπολογίζει ότι η επιστροφή στη δραχμή θα κοστίσει στη χώρα μας συνολικά 164 δισεκατομμύρια ευρώ.

³⁴ Καθηγητής του Ο.Π.Α, (σχετική δημοσίευση της μελέτης του στο GreeceSOS)

4.2 Συνέπειες εξόδου από τη ζώνη του ευρώ για την υπόλοιπη ευρωζώνη

Σύμφωνα με τον Έκεχαρντ Έρνστ, επικεφαλής της ILO, τεράστιες θα ήταν οι συνέπειες για την ανεργία στη ζώνη του ευρώ ύστερα από έξοδο της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, η ανεργία θα εκτοξευόταν στο 13% και ακόμα και η γερμανική οικονομία δεν θα παρέμενε αλώβητη από μια τέτοια εξέλιξη.



Επιπρόσθετα, απαντάμε στο ερώτημα αν είναι επιθυμητή η έξοδος της Ελλάδας από τη ζώνη του ευρώ από τις ισχυρές οικονομίες (Γαλλία –Γερμανία). Τα στοιχεία αναδεικνύουν τα εξής:

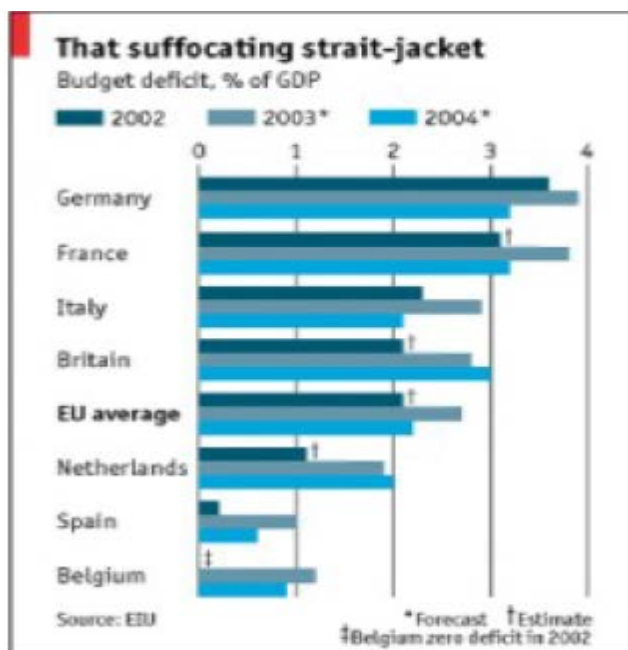
	Greek Debt	Italian Debt	Portuguese Debt	Total Debt
German Banks	36,191	197,528	39,023	272,742
French Banks	52,851	362,135	26,792	441,778
Total	89,042	559,663	65,815	714,520

Πηγή: Bundesbank

Παρατηρούμε πως μεγάλο ποσοστό του «χρέους» κατέχουν οι γαλλικές και γερμανικές τράπεζες, συνεπώς μια ενδεχόμενη στάση πληρωμών θα προκαλούσε μεγάλο πρόβλημα στις δύο αυτές ισχυρές οικονομίες. Ακόμα, Σύμφωνα με υπολογισμούς του ινστιτούτου Prognos AG με βάση το οικονομικό μοντέλο VIEWS, το κόστος εξόδου Ελλάδας, Πορτογαλίας, Ισπανίας και Ιταλίας θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στις οικονομίες των 42 ισχυρότερων οικονομιών του κόσμου, οι οποίες αντιστοιχούν στο 90% της παγκόσμιας οικονομίας, προκαλώντας συνολικές απώλειες 17 τρισεκατομμυρίων ευρώ μέχρι το 2020. Για τη Γερμανία οι ειδικοί της Prognos AG υπολογίζουν το κόστος μιας εξόδου της Ελλάδας από την ευρωζώνη σε 74 δισεκατομμύρια ευρώ. Σε αυτά θα πρέπει να προστεθούν ζημιές 64 δισεκατομμυρίων ευρώ για τη διαγραφή απαιτήσεων του ιδιωτικού, αλλά και του γερμανικού δημοσίου τομέα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κόστος εξόδου των τεσσάρων νοτιοευρωπαϊκών χωρών για τη Γαλλία. Οι ζημιές θα ανέλθουν σύμφωνα με τους ειδικούς, στο 154,4% του ΑΕΠ, το υψηλότερο ποσοστό σε σύγκριση με όλες τις υπό εξέταση θιγόμενες χώρες. Ο λόγος δεν είναι μόνο η ισχυρή παρουσία γαλλικών τραπεζών σε νοτιοευρωπαϊκές χώρες, αλλά και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των χωρών που θα αποχωρήσουν από το ευρώ. Σύμφωνα με τον P. Krugman, σε άρθρο του στους New York Times, αναφέρει χαρακτηριστικά πως ενδεχόμενη έξοδος της Ελλάδας από το ευρώ θα σημάνει και το τέλος της ευρωζώνης.

Αναδεικνύουμε λοιπόν την ανάγκη εφαρμογής μιας ορθότερης πολιτικής από τις χώρες με μεγάλο εξαγωγικό πλεόνασμα και ανεπτυγμένη και ισχυρή παραγωγική βάση, καθώς οι συνέπειες θα είναι συνολικά καταστροφικές για το σύνολο της ευρωπαϊκής και όχι μόνο της ελληνικής οικονομίας. Το συγκριτικό πλεονέκτημα που προσφέρει η νομισματική σταθερότητα και η κοινή νομισματική πολιτική, υπό την αιγίδα ενός ισχυρού (όχι απαραίτητα σκληρού) και αξιόπιστου νομίσματος, αποτελεί τη δαμόκλειο σπάθη για ισχυρή οικονομία που οδηγεί στην οικονομική ευημερία και την ανάπτυξη.

4.3 Ποιοι επωφελήθηκαν από τη νομισματική ένωση



Adjusting to global competition

Because of restraints on fiscal policy and a fixed exchange rate, Germany relied on slowing inflation and lower wage growth relative to euro area partners to become competitive.



Exports (in volume terms, 1998:1 = 100)

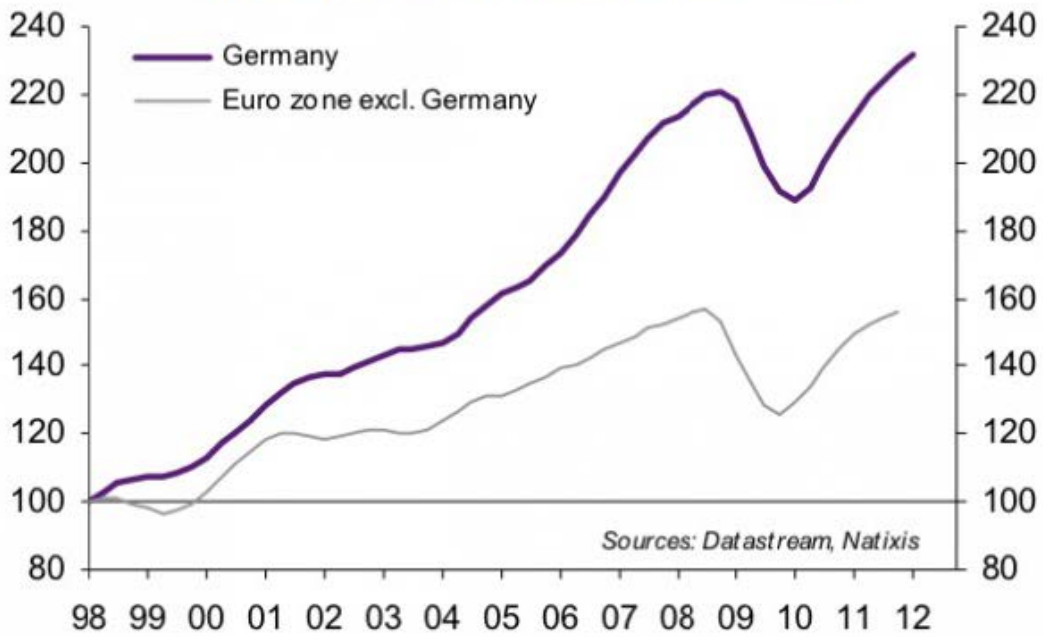
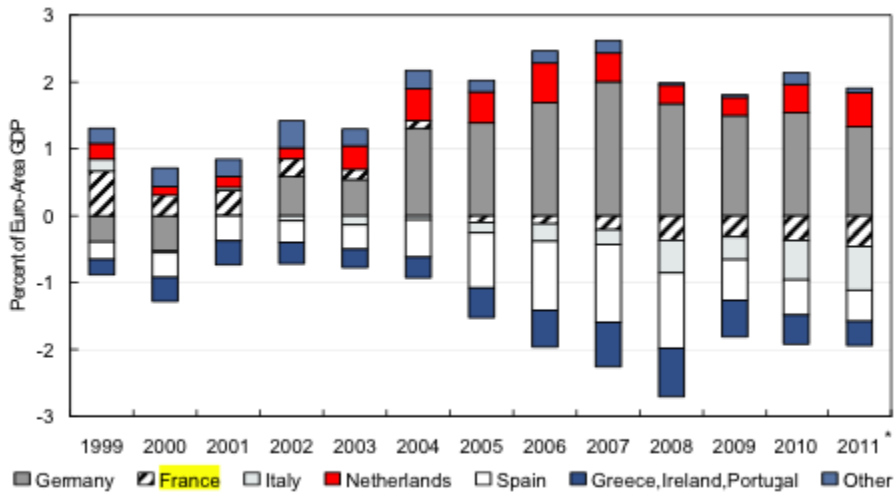


Figure 2. Euro-Area Current Accounts



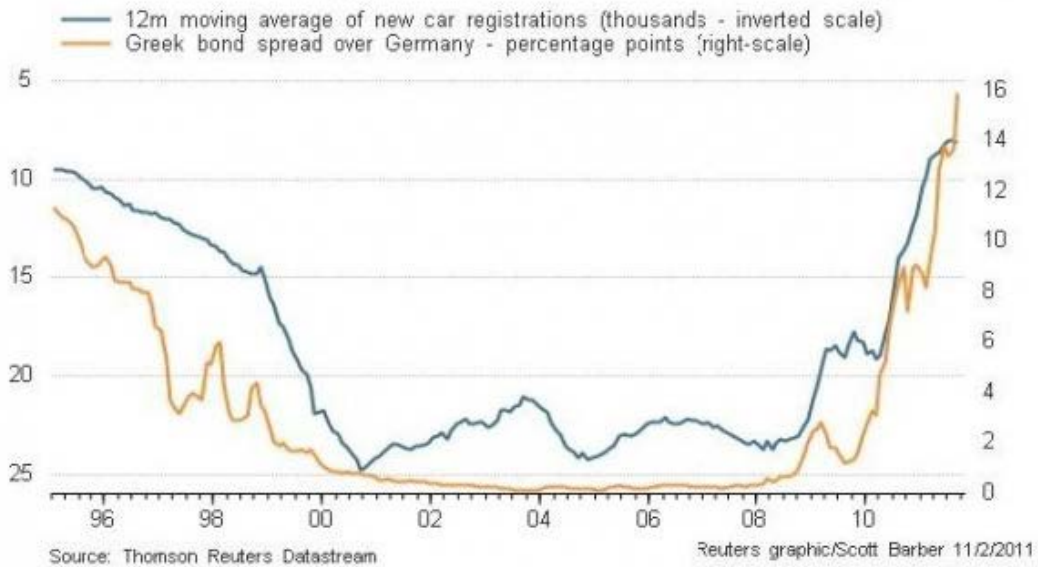
Note: *Through 2011:Q3.

Sources: Haver Analytics, Eurostat, and Citi Investment Research and Analysis.

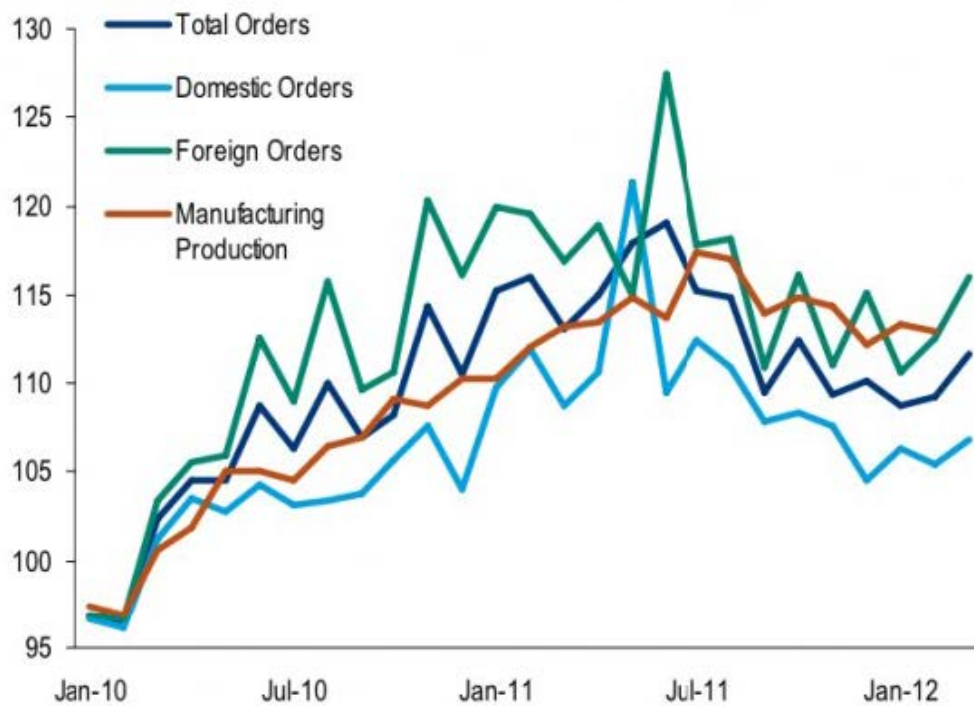
35

³⁵ Η εξέλιξη από τη δημιουργία της ευρωζώνης των 11 και η πορεία μέχρι το έτος 2011

Greece car registrations vs. bond spread



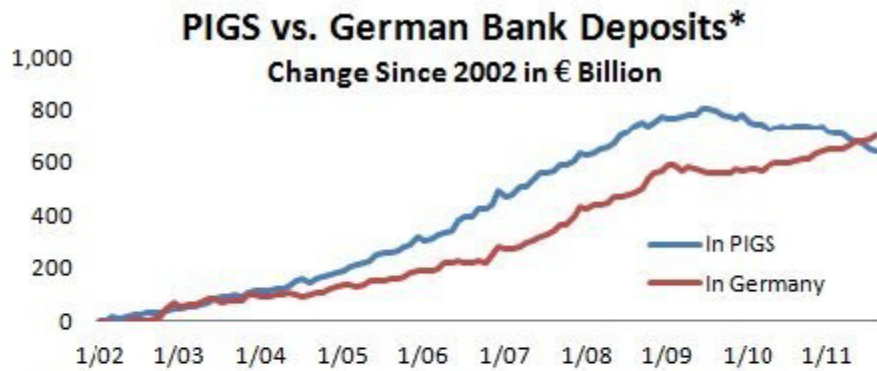
German Manufacturing orders (indices)



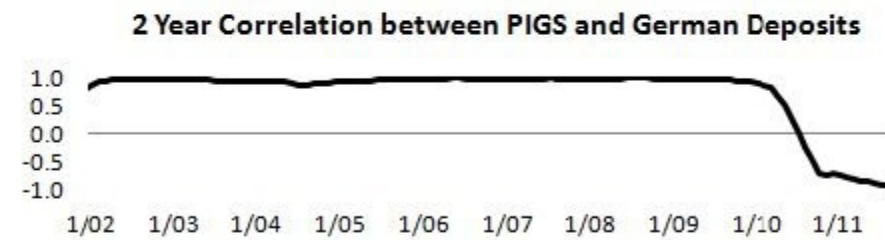
Source: German Ministry for Economy and Technology, Destatis, BofA Merrill Lynch Global Research



From the bottom, German (light red) and French (green) interest rates have sunk slightly while Spain's (orange) and Portuguese (deep red) yields have risen, despite falling inflation.



*PIGS: Portugal, Ireland, Greece, Spain. Deposits redeemable at notice, overnight, up to 1 year.



Data Source: Bundesbank

Council on Foreign Relations
blogs.cfr.org/geographics

Τα παραπάνω γραφήματα αναδεικνύουν το κατά πόσο επωφελήθηκε η Γερμανία από τη δημιουργία της ζώνης του ευρώ. Το ισχυρό νόμισμα, καθίσταται ένα ακόμα

ισχυρό πλεονέκτημα για την συγκεκριμένη οικονομία να διευρύνει τις εξαγωγές της, να δημιουργεί τεράστια πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της, χωρίς όμως να αντιλαμβάνεται την ευρωπαϊκή αγορά ως ενιαία. Κατάφερε να δανείζεται με ιδιαίτερα χαμηλά επιτόκια, σε αντίρροπη κατεύθυνση με τις χώρες που αντιμετώπιζαν τεράστια ελλείμματα στο Ι.Τ.Σ, και είχαν μεγάλο δημοσιονομικό χρέος. Η πτώση της ανεργίας, εξαιτίας της προσέλκυσης πολλών επενδύσεων τόσο στην εγχώρια γερμανική οικονομία, αλλά και η επενδυτική επέκταση σε άλλα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και όχι μόνο, κατέστησαν τη Γερμανία ηγεμόνα της Ευρώπης, απολαμβάνοντας τη κοινή νομισματική πολιτική και εξυπηρετώντας μόνο τα γερμανικά οικονομικά συμφέροντα. Οι απόπειρες για κοινό δανεισμό των χωρών της ευρωζώνης (έκδοση ευρωομολόγου), που θα σήμαινε άμεσα τη μείωση των επιτοκίων για τις οικονομικά ασθενέστερες χώρες, βρήκαν αντίθετη τη Γερμανία, η οποία έθεσε ως μόνη λύση την εφαρμογή πολιτικής λιτότητας που οδήγησαν σε ακόμη μεγαλύτερη συρρίκνωση του ΑΕΠ των επιμέρους χωρών.

Επιπλέον, οι ανατιμήσεις κατά τη δημιουργία της ευρωζώνης, σε συνδυασμό με τη δημιουργία φορολογικών παράδεισων (ιδιαίτερα για τις χώρες του Νότου), σύμφωνα πάντα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat τα οποία αναλύθηκαν παραπάνω, ευνόησαν τις οικονομίες που επένδυσαν και επωφελήθηκαν των κερδών τόσο από τη φορολογική όσο και από τη νομισματική πολιτική που ακολουθήθηκε. Αποδείχθηκε πως η σκληρή στάση της Ε.Κ.Τ αποτέλεσε πλεονέκτημα μόνο για τη γερμανική οικονομία, καθώς οι υπόλοιπες οικονομίες βυθίστηκαν στα ελλείμματα με τα προφανή μειονεκτήματα στις εγχώριες οικονομίες, μη μπορώντας να ανταπεξέλθουν στο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Οι αναδυόμενες οικονομίες (Κίνα – Ινδία – Βραζιλία κλπ), ενέτειναν το πρόβλημα αυτό καθώς δεν διαμορφώθηκε και ένα πλαίσιο προστασίας από το σύνολο των χωρών της ζώνης του ευρώ.

4.4 Ποιοι θα επωφεληθούν από μια ενδεχόμενη έξοδο της Ελλάδας από τη νομισματική ένωση

Οι συνέπειες θα είναι καταστροφικές τόσο για την ελληνική όσο και για την παγκόσμια οικονομία. Η εκτόξευση των επιτοκίων δανεισμού και η μείωση της εμπιστοσύνης από τους επενδυτές, η κακή αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και η έξοδος από τις αγορές είναι αναπόφευκτα σενάρια.

Σίγουρα όμως, από αυτή την έξοδο κάποιοι θα επωφεληθούν. Οι ρυθμοί ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία πριν την οικονομική κρίση, οι χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές οδήγησαν πολλές επιχειρήσεις (δεν αναφερόμαστε στις μικρομεσαίες) στο να αυξήσουν σε τεράστιο βαθμό τα κέρδη τους χωρίς να αποδίδουν τον ανάλογο φόρο προς το ελληνικό κράτος. Αντίθετα, τα αποθεματικά έβρισκαν καταφύγιο σε ξένες τράπεζες διογκώνοντας το πρόβλημα της εσωτερικής ρευστότητας. Παράλληλα, οι επενδύσεις δεν ήταν ανάλογες των κερδών και το γνωστό bank – run είχε ξεκινήσει πριν το ξέσπασμα της δημοσιονομικής κρίσης.

Επιπλέον, ο φοροεισπρακτικός μηχανισμός δε λειτούργησε σωστά και αποτέλεσε τη γενεσιουργό αιτία εκτόξευσης του δημοσιονομικού χρέους. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΟΟΣΑ που αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, αν η Ελλάδα εισέπραττε τους φόρους στο ακέραιο, θα υπήρχε εισροή στα ταμεία 30 δις ευρώ επιπλέον, όσα δηλαδή απαιτούνται για τις πληρωμές του Δημοσίου και για κοινωνική προστασία.

Η ελληνική οικονομία, μέσω και του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής βρίσκεται σε μια διαρκή προσπάθεια εξόφλησης των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το δημόσιο, μέσω της απόδοσης οφειλών επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων. Υπολογίζεται ότι βρίσκεται σε εκκρεμότητα ένας φάκελος περίπου 165000 φορολογικών υποθέσεων που συνολικά ανέρχονται στο ποσό των 60 δις ευρώ, εκ των οποίων εισπράξιμα υπολογίζονται τα 8 δις ευρώ. Ακόμα, σε σύνολο 3718 φορολογούμενων με εισόδημα χαμηλότερο των 20.000 ευρώ, βρέθηκαν καταθέσεις στο εξωτερικό μεγαλύτερες των 100.000 ευρώ. Επιπλέον, σε έρευνα για 15.000 φυσικά και νομικά πρόσωπα βρέθηκαν οφειλές 37 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 32 αναφέρονται σε επιχειρήσεις και τα 5 σε φυσικά πρόσωπα. Αξίζει να αναφέρουμε τη μελέτη των Μαραγκάκη και Φλεβοτόμου (2010), οι οποίοι κατάληξαν στο συμπέρασμα πως η φοροδιαφυγή αυξάνει το εισόδημα κατά 4 % αλλά μειώνει τα έσοδα για το κράτος κατά 26%.

Απαντώντας στο ερώτημα λοιπόν, κάποιος ο οποίος οφείλει φόρους, σίγουρα θα προτιμούσε να τον αποδώσει σε υποτιμημένη δραχμή, παρά στο ισχυρό ευρώ. Η Ελλάδα θα αποτελέσει «τιμή ευκαιρίας» με τις διαρκείς ολισθήσεις της δραχμής έναντι του ευρώ. Σύμφωνα με ανάλυση της JP Morgan, παροτρύνεται η αγορά ακινήτων στην Ελλάδα με δάνειο από Ελληνική τράπεζα, καθώς η δανειοδότηση θα γίνει σε ευρώ και η αποπληρωμή σε δραχμές ύστερα από έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, βασιζόμενοι στη θεωρία κατά κύριο λόγο των άριστων νομισματικών περιοχών σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, μπορούμε να συμπεράνουμε πως το ενιαίο νόμισμα αποτελεί μέσο οικονομικής σταθερότητας, ανάπτυξης και εγγύησης. Η άποψη πως η αυτόνομη νομισματική πολιτική με τις παρούσες συνθήκες και η επιστροφή στη δραχμή είναι ο μόνος δρόμος για την έξοδο της χώρας από την κρίση, καταρρέει, διδασκόμενοι όχι μόνο από την σύγχρονη ιστορία μας (υποτιμήσεις τη δεκαετία του 1980) αλλά και από τις χώρες που παρατηρούν τα νομίσματά τους να ανατιμώνται διαρκώς τα τελευταία χρόνια (Γερμανία – Ιαπωνία). Σύμφωνα με την παραπάνω άποψη, οι χώρες αυτές θα έπρεπε να είχαν καταρρεύσει οικονομικά εξαιτίας του «σκληρού» και ανατιμημένου νομίσματος που διαθέτουν.

Αυτό που πρέπει πρωτίστως να γίνει, σύμφωνα με τη νεοκλασική οικονομική θεωρία με σκοπό τη μεγέθυνση είναι η αναδιαμόρφωση του παραγωγικού ιστού της χώρας, η αύξηση των εξαγωγών και η λήψη μέτρων στον τομέα της ανταγωνιστικότητας χρησιμοποιώντας τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από τη σταθερότητα της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και από τις συναλλαγές με τα κράτη μέλη και όχι μόνο. Οι επενδύσεις κεφαλαίου, η ιδιωτική αποταμίευση, η επένδυση στην καινοτομία και την τεχνολογική γνώση είναι κάποιες από τις βασικές συνιστώσες της οικονομικής ανάπτυξης. Δεν αρκεί λοιπόν να ισχυριστούμε πως η λύση στο πρόβλημα είναι απλά η υποτίμηση του νομίσματος. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ως παράδειγμα τη Γερμανία και την μισθολογική πολιτική που ακολούθησε για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα(συγκράτηση – μηδενικές αυξήσεις των πραγματικών μισθών).

Αναφέρθηκαν ακόμα τα τεράστια προβλήματα που υπάρχουν στη δομή του ίδιου του κρατικού μηχανισμού με κύριο αυτό της γραφειοκρατίας, εμποδίζοντας την γρήγορη και άμεση επενδυτική δραστηριότητα.

Όλα τα προαναφερθέντα συνετέλεσαν στη δημιουργία του δημόσιου χρέους και των αυξανόμενων δημοσιονομικών ελλειμμάτων τα τελευταία 35 χρόνια. Πριν την είσοδο της χώρας στη ζώνη του ευρώ, τα ελλείμματα υπήρχαν και τα κατάλληλα βήματα δεν γίνονταν για την βελτίωση της κατάστασης από τη μεριά της ενδογενούς προσπάθειας.

Επιπλέον, η ίδια η ευρωζώνη και η Ε.Κ.Τ αποδείχθηκε πως δεν διαμόρφωσαν ένα πλαίσιο σταθερότητας και στήριξης ή ακόμα ένα πλάνο διαχείρισης των δημόσιων χρεών που είχαν προβλεφθεί από τα πρώτα χρόνια ίδρυσης της ευρωζώνης. Το ερώτημα που γεννάται βέβαια είναι το κατά πόσο αντιλαμβάνονται και επιθυμούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση τα κράτη μέλη και κυρίως οι ανεπτυγμένες χώρες στα πλαίσια μιας ευρείας εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας ανεξάρτητα από το κοινό νόμισμα καθιστώντας την Ευρώπη (όχι μόνο τα κράτη – μέλη αλλά στο σύνολό της) μια ισχυρή οικονομική ένωση με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας. Παρατηρήσαμε πως μέσα στη βαθιά ύφεση που βυθίστηκε η ευρωζώνη υπήρχαν και κράτη όπως η Γερμανία που δεν φάνηκε να επηρεάστηκαν αλλά αντιθέτως ευνοήθηκαν, σύμφωνα πάντα με τα επίσημα στοιχεία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη του πρακτορείου Reuters για την έξοδο από την οικονομική κρίση η οποία συνοψίζεται σε 4 βήματα :

1. Θα πρέπει να υπάρξει απόφαση για ένα haircut της τάξεως του 40% ώστε το δανειακό βάρος της χώρας να περιοριστεί ελάχιστα κάτω από το 100% του ΑΕΠ. Τα χρέη θα παραμείνουν σε τόσο υψηλό επίπεδο, ώστε η κυβέρνηση να έχει κίνητρο για να προχωρήσει σε ιδιωτικοποιήσεις, αλλά και μεταρρυθμίσεις. Παράλληλα, Ιρλανδία και Πορτογαλία δεν θα μπουν στον πειρασμό να διεκδικήσουν παρόμοια αναπροσαρμογή των χρεών τους, καθώς δεν απέχουν πολύ από το 100% του ΑΕΠ.

2. Σε δεύτερη φάση θα πρέπει να υπάρξει αναδιάρθρωση κεφαλαίων στις ελληνικές τράπεζες ώστε να μην καταστραφεί το τραπεζικό σύστημα της χώρας. Αυτό μπορεί να συμβεί με κεφάλαια στήριξης της τάξεως των 15-20 δισ. ευρώ, ποσό πολύ χαμηλότερο από τα 130 δισ. ευρώ που θα «γλιτώσει» η Ελλάδα με την αναδιάρθρωση των χρεών της.
3. Στη συνέχεια θα πρέπει να υπάρξει αναδιάρθρωση κεφαλαίων για τις αδύναμες τράπεζες άλλων χωρών. Τέτοιες κινήσεις έχουν ήδη γίνει στην Ιρλανδία και την Πορτογαλία. Μένει να αντιμετωπιστεί το θέμα των γαλλικών και γερμανικών τραπεζών που έχουν έκθεση στην ευρωπαϊκή περιφέρεια, όπως και των ισπανικών ταμειυτηρίων.
4. Τέλος, θα πρέπει να παρασχεθεί στις τράπεζες μεσοπρόθεσμη χρηματοδότηση στην περίπτωση που αδυνατούν να αντλήσουν κεφάλαια από τις αγορές. Πολλοί ξεχνούν ότι αυτός ήταν ένας από τους βασικούς παράγοντες που οδήγησαν στην αντιμετώπιση της χρηματοοικονομικής κρίσης που προκλήθηκε από την Lehman Brothers.

Η έξοδος της Ελλάδας από τη ζώνη του ευρώ θα έχει μόνο αρνητικές συνέπειες για το σύνολο της ελληνικής αλλά και της ευρωπαϊκής οικονομίας που αναλύθηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια. Μια πιθανή έξοδος όμως θα έχει και κάποιους που θα επωφεληθούν. Είναι αυτοί που επωφελήθηκαν και κατά την είσοδο της χώρας στο ευρώ. Με τους χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και τις ανατιμήσεις των προϊόντων τα κέρδη των επιχειρήσεων αυξήθηκαν σε μεγάλο βαθμό χωρίς όμως παράλληλα να αποδίδουν τα ανάλογα στον φοροεισπρακτικό μηχανισμό. Συνεπώς εύκολα συμπεραίνει κανείς πως είναι προτιμότερο να πληρώσουν τις οφειλές τους σε νέο υποτιμημένο νόμισμα παρά σε ευρώ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.ΔΙΕΘΝΗΣ

Agarwal and Rammoswami, “Theory of Foreign market entry mode and post-entry performance”(1992)

Bean Charles, “Economic and Monetary policy in Europe”(1992)

Beetsma et al, “The Effects of Public Spending Shocks on Trade Balances and Budget Deficits in the European Union” (2007)

Booth Charles, “the life and labour of the people in London” (1886-1903)

Bram and Ludvigson, “Can consumer confidence forecast household spending? Evidence from the European Commission Business and Consumer Surveys.” (1998)

Buccley and Casson, “Journal of International business studies”(1998)

Burda and Wyplosz, “Ευρωπαϊκή Μακροοικονομική”, Ελληνική έκδοση (2008)

Diamond and Dybvig, “a mathematical statement of the idea that an institution with long-maturity assets and short-maturity liabilities may be unstable.”(1983)

Frankel and Rose, “the endogeneity of the Optimum Currency Area Criteria”(1998)

Friedman and Schwartz, “ Alternative Approaches to Analyzing Economic Data” (1963)

Korhonen and Fidrmuc, “Similarity of Supply and Demand Shocks Between the Euro Area and the CEECs’ Economic Systems” (2003)

Krugman and Obstfeld «Διεθνής Οικονομική, Θεωρία και Πολιτική», Ελληνική έκδοση (2011)

Krugman Paul, “Geography and Trade, MIT Press”(1991)

Marshall Alfred, “Principles of Economics)

Mc Connell and Brue, “ how failing to present a range of explanations reinforces inferences unwarranted by the data (1991)

McKinnon Ronald, “ Currency substitution and instability in the world dollar standard” (1963)

McKinnon Ronald, “An international standard for Monetary Stabilization” (1984)

Mundell A. Robert, “The theory of Optimum Currency Areas” (1968)

Mundell A. Robert, “Capital mobility and stabilization policy under fixed and flexible exchange rates” (1961)

Mundell A. Robert, “The international disequilibrium system” (1961)

Nahuis J. Niek, “The stock market and consumer confidence: European evidence” (2000)

Okun, “Prices and Quantities : A Macroeconomic Analysis” (1981)

Pigou, “Theory of Unemployment” (1933)

2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Δελιθέου Β., “Foreign direct investments and its role in the development of Greece”(2011)

Κότιος Α., «σειρά ερευνητικών εργασιών», Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Απρίλης 2011

Μούσης Ν. «Ε.Ε: Δίκαιο – οικονομία – πολιτικές», Αθήνα, 2011

Μπιτζένης Α. και Βλάχος Β., “ Outward FDI from Greece and its policy context” Columbia University(2011)

Οικονόμου Γ., «Η Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας και η Εξάρτησή της από την Ακολουθούμενη Πολιτική και τις Εξελίξεις των Οικονομιών των Χωρών στη Νομισματική Ένωση.»

Χριστοδουλόπουλος Π., «κριτικές παρατηρήσεις στην κατά τον Keynes ροπή προς κατανάλωση» (1940)

